

**Virág Benedek
összes költeménye**

TARTALOM

POÉTAI MUNKÁK

A MÚSÁKHOZ

TOLNAI GRÓF FESTETICS GYÖRGYNEK

A GYŐZEDELMESEKEDŐ MAGYAR
SEREGHEZ TÖRÖK HÁBORÚKOR 1789

KLÓE

AJÁNDÉK

VIGASZTALÓ

BARÓTI SZABÓ DÁVIDHOZ

LÁMIA

EGY HAJÓHOZ

ORFEUSHOZ

BIÁS

BÁTORÍTÓ

NUNKOVICS GYÖRGY EMLÉKEZETE

MÚZSÁMHOZ

A KALITKÁBA ZÁRT MADÁRRÓL

A HÍRHEZ

GRÓF SZÉCHENYI FERENC ŐEXCELLENCIÁJÁNAK
1791. ESZT.

BARÓTI SZABÓ DÁVIDHOZ MIKOR 1791. ESZT.
T. N. SZABOLCS VÁRMEGYE ÖRÖMÜNNEPÉRE
ÖRVENDEZŐ VERSET ÉNEKELNE

DÁVID BARÁTOMHOZ

Gróf idősb Rádai Gedeon emlékezete, 1792

ELEKNEK

SÁNDOR LEOPOLD KIRÁLYI FŐHERCEG
PALATINUS EMLÉKEZETE, 1795

GRÓF FORGÁCS MIKLÓS EMLÉKEZETE, 1795

BOSSZÚÁLLÁS

EGY JELES POÉTÁRA

CSEHINEK

LANTOMHOZ

AZ ÖRÖMHEZ

EGY DEÁK ÓDÁRA, MELLY A MAGYAROKAT
FEGYVERRE BUZDÍTOTTA 1796. ESZT.

FESTETICS LÁSZLÓ IFJÚ GRÓFNAK

FEJÉR GYÖRGYNEK 1798

BARÓTI SZABÓ DÁVIDHOZ

A BÖLCSRŐL

BATTHYÁNY FERENC IFJÚ GRÓF HALÁLÁRA
PESTEN, 1797

MAGYARORSZÁG LEÍRÓJÁHOZ

ÁNYOS PÁLNAK EMLÉKEZETE, 1798

LÍDIÁRA

INTÉS

TAKÁCS JÓZSEFHEZ

GRÓF GVADÁNYI JÓZSEF,
MAGYAR LOVAS GENERÁLISNAK

BÜDESKUTI

VITÉZ HAZÁNKFIÁNAK EMLÉKEZETE, 1799

KIÁLTOSSINAK

PANASZ A MÚZSA ELLEN TAKÁCSHOZ

ZEFIRHEZ

BOT ÁDÁMNAK

A POÉTA ÉS MÚSA

A VERSENGŐ HAZAFIAKHOZ

LÁMIÁM ÉNEKE

LANASSZA PALMIRÁHOZ

A DUNA HÍDGYÁN

1799. ESZT. OKTOB. 2-DIKÁN

LANTOMHOZ

A MÚSÁHOZ

JEREMIÁS KESERVEI

TELEMAKUS

ÚJESZTENDŐKOR

CSALAVÁRI

A TÖRBE ESETT OROSZLÁNYRÓL ÉS EGÉRRŐL

A TÁBORBÓL MEGTÉRT HAZAFIAKHOZ 1797

TOLNAI FESTETICS LÁSZLÓ IFJÚ GRÓFHOZ 1798

A POÉTA ÉS PONTYI

SCHEDIUSNAK

KÁROLY GYŐZEDELME OSZTERAKNÁL
(Mart. 21-dikén 1799.)

CSENDESÍTŐ

CSEHI JÓZSEFNEK
(November 23-dikán 1799.)

A SZENT

AZ ÖRÖMHÖZ

AURORA

KÁPOLNAI ANTALNAK

VITKOVICS MIHÁLYNAK

GYKA EMMANUEL CONSTANTINNAK CSEHI
JÓZSEF HALÁLÁRÓL, MELLY
1812. SEPTÉMB. 29-DIKÉN TÖRTÉNT

NEMESCSÓI SZTROKAY ANTALNAK

KAZINCZY FERENCNEK

HELMECZI MIHÁLYNAK

TÉLI LEVÉL 1813. FEBR. 13D. (Karvára)

GYERKENYI PYBER BENEDEKNEK
1813. FEBR. 18DIK

HORVÁT ISTVÁNNAK

1814. JAN. 3D.

HELMECZI MIHÁLYNAK

RUSZEK JÓZSEFNEK VESZPRÉMBE

PRIMÓCZI SZENTMIKLÓSSINAK EGERBE
 LEVÉLKE VITKOVICS JÁNOSHOZ 1821
 HÁROM GONDOLAT THAISZ ANDRÁSNAK, A
 TUD[OMÁNYOS] GYŰJT[EMÉNY] REDACTORÁNAK
 VÁLASZ KISFALUDI KISFALUDY SÁNDORNAK
 A DUNA SZIGETÉRŐL
 VITKOVICS MIHÁLYNAK
 SZTROKAYNAK
 SZTROKAY KATALINNAK
 A HÁROM HUNYADIRA
 KULTSÁRHOZ 1821
 RÖVID VÁLASZ KOVÁCS SÁMUELNEK
 HOSSZACSKA LEVELEIRE CSÁKVÁRRA
 SZEMEREI SZEMERE PÁLNAK
 TOLNAI GRÓF FESTETICS GYÖRGYNEK
 EMLÉKEZETE
 PUCHÓI MARCZIBÁNYI ISTVÁNNAK EMLÉKEZETE
 BESSENYEI GYÖRGYNEK EMLÉKEZETE
 HANGZATKA HENDECASYLLABUSOKBAN
 HANGZATKA SAPPHICUSOKBAN ARIADNA
 PANASZA THESEUSRA
 HANGZATKA HATOS JAMBUSOKBAN
 HANGZATKA NÉGYES JAMBUSOKBAN
 HANGZATKA NÉGYES TROCHEUSOKBAN
 HUNYADI MÁTYÁS 1458D. ESZT. KIRÁLYNAK
 VÁLASZTATIK
 VÁLTOZÁS
 AJÁNDÉK
 A KÉNYES SZENVEDŐHEZ
 PETRARCA ÁLMA
 A BARÁTSÁGNAK NÉGYES JAMBUSOK
 BARÁTSÁGOS KÉRDÉS

MESÉK PHAEDRUSKÉNT

RESETA JÁNOSNAK, WARTEMBERGI
 GRÓF WALDSTEIN URFAK NEVELŐJÉNEK,
 EGYKORI TANÍTVÁNYOMNAK
 ESZÓPUS ÉLETE
 I TYÚK ÉS CSIRKE
 II BÁRÁNY ÉS FARKAS
 III GONDATLAN GAZDA
 IV TYÚK ÉS GYÖNGY
 V SZAMÁR ÉS VADKAN
 VI KÁNYA ÉS GALAMB
 VII VÉN OROSZLÁNY, VADDISZNÓ, BIKA, SZAMÁR
 VIII SZÜLŐ HEGY
 IX SAS ÉS BÉKA
 X PREDIKÁLÓ FARKAS
 XI ESZÓPUS ÉS HALÁSZ
 XII HOLLÓ ÉS RÓKA
 XIII RÁK ÉS RÁKFI
 XIV CSERFA ÉS NÁDSZÁL

XV RÉZKORSÓ ÉS CSERÉPBÖGRE
 XVI MÉH ÉS KÁGYILLÓ
 XVII KURRANTÓ TYÚK
 XVIII RÓKA ÉS SAS
 XIX PONTYI ÉS KAKUK
 XX RÓKA ÉS ÁLORCA
 XXI FECSKE ÉS VERÉB
 XXII KUTYA ÉS FARKAS
 XXIII HERKULES
 XXIV IBIS ÉS ÖLYV
 XXV HOLD ÉS UGATÓK
 XXVI SOCRATES
 XXVII JÁNUS
 XXVIII MARÓ KUTYA
 XXIX SZÜRETELŐ
 XXX SZAMÁR JUPITERNEK KÉPÉVEL
 XXXI ABDERAI SZAMÁR
 XXXII RÓKA ÉS VARJÚ
 XXXIII PILLE ÉS BIKA
 XXXIV DUNA ÉS KIS FOLYÓ
 XXXV VERÉB ÉS NYÚL
 XXXVI LÚD ÉS FÜLEMILE
 XXXVII RÓKA ÉS KÖLYKE
 XXXVIII HALÁSZOK
 XXXIX GAZDAASSZONY ÉS SZOLGÁLÓI
 XL BÉNA FARKAS ÉS JUH
 XLI IGAZSÁG ÉS KÖLTEMÉNY
 XLII ÉNEKLŐ PTRÜCSÖK
 XLIII PUFFADÓ BÉKA
 XLIV GAZDAGFI
 XLV FARKAS, RÓKA, MAJOM
 XLVI LÉGY ÉS HANGYA
 XLVII ZSUGORI DE CSALFA
 XLVIII UDVARI BOLOND
 XLIX MÓMUS
 L HENTES ÉS SZELINDEK
 LI VÁRASI ÉS MEZŐI EGÉR
 LII OROSZLÁNY ÉS KECSKE
 LIII FÜLEMILE ÉS KAKUK
 LIV RÓZSABOKOR
 LV NADÁLY ÉS KALMÁR
 LVI KEVÉLY SZAJKÓ
 LVII RÓKA ÉS AGÁR
 LVIII SZAMÁR ÉS LÓ
 LIX VÍZ, SZÉL, BÖCSÜLET
 LX SZAMÁR ÉS CSÓKA
 LXI NÁD
 LXII PÓK ÉS KÖSZVÉNY
 LXIII SAS
 LXIV MORGÓ SZAMÁR

LXV ÖLYV ÉS GALAMB
LXVI XANTHUS ÉS ESZÓPUS
LXVII VELENCEI HALÁSZOK
LXVIII TŰNŐDŐ PLUTÓ
LXIX ÖKÖR ÉS KUTYA
LXX GYOMOR ÉS TAGOK
LXXI OROSLÁNY ÉS BIKÁK
LXXII SAS ÉS SZARKA
LXXIII S[ÁROS]PATAKI CSÓKA
LXXIV RÓKA ÉS FAVÁGÓ
LXXV GALAMB ÉS SÓLYOM
LXXVI SZOLGA ÉS KUTYA
LXXVII PÁVA ÉS KATONA
LXXVIII GYERMEK ÉS FÖSVÉNY
LXXIX CSIRKE ÉS VÉN RÓKA
LXXX ZSUGORI DE ZSOBRÁK
LXXXI IVÁN MESTER
LXXXII VESZEKEDŐ KOMONDOROK
LXXXIII HAJÓZÓK
LXXXIV VÁRAKOZÓ SZAMÁR
LXXXV ÁLLATOK ÉS NAP
LXXXVI EGÉR ÉS BÉKA
LXXXVII OROSLÁNY ÉS EGÉR
LXXXVIII UGYANAZOK, TI. OROSLÁNY ÉS EGÉR
LXXXIX FECSKÉK
XC JUH BIRÓ ELŐTT
XCI PÁRDUC ÉS SAS
XCII FOGOLYMADÁR ÉS VISLA
XCIII PARIPA ÉS SZAMÁR
XCIV ELEFÁNT ÉS RÓKA
XCV OROSLÁNY ÉS MAJOM
XCVI RÓKA ÉS MACSKA

XCVII FARKAS ÉS EBEK
XCVIII DARU ÉS VARJÚ
XCIX VADÁSZ ÁLLATOK
C GYÁVA MADARAK
CI TAMÁS DEÁK
CII FALUSI EMBER
CIII
CIV
CV

FORDÍTÁSOK

I. ZSOLTÁR
III. ZSOLTÁR
IV. ZSOLTÁR
X. ZSOLTÁR
XIV. ZSOLTÁR
LXIX. ZSOLTÁR
CXIX. ZSOLTÁR
CXX. ZSOLTÁR
CXXI. ZSOLTÁR
CXXII. ZSOLTÁR
CXXIII. ZSOLTÁR
CXXIV. ZSOLTÁR
CXXV. ZSOLTÁR
CXXVI. ZSOLTÁR
CXXVII. ZSOLTÁR
CXXVIII. ZSOLTÁR
CXXXVI. ZSOLTÁR
Q[UINTUS] HORÁTIUS FLAKKUS LEVELE
A KÖLTŐI MESTERSÉGRŐL A PÍZÓKHOZ
ÓDÁK HORÁTIUSBÓL
MARTIALIS KÖNYVEIBŐL

POÉTAI MUNKÁK

A MÚSÁKHOZ

Hová ragadtok? melly ligetek, s setét
Ernyőkbe visztek? mennyei lángotok

Új és szokatlan tűzbe hozta
Szívemet, oh Helikon leányi!

Itt e magános szent helyeken fogom
Magyar Minervát zengeni lantomon.
A halhatatlanság fiának
Érdemét itt fogom énekelni.

Tí, csendes erdők pusztá homályai!
Tí, kis folyóknak víg csevegései!
Melly kellemes, melly boldogító
Gondolatokra vezettek engem!

Mert a dicsőség Szüzei lakhelyet
Vertek magoknak bennetek. - Engedek
Szent ihlelésteknek, s örömmel
Engedek, oh Helikon leányi!

TOLNAI GRÓF FESTETICS GYÖRGYNEK

Minerva példás gyámola, *Festetics!*
Itt, hol Budának bércei fénylenek,
Elzengi Músám tisztelendő
Érdemidet magyar énekében.

Ne véld, hogy ezt a mostoha régiség
Íríg fogával megtöri; fennmarad,
És véle nagyságos nevednek
Híre kihat maradékainkra.

Amaz dücsőült Zrínyi; ki mennyei
Lantjával első nyert koszorút, midőn
Vitéz Nagyatyjának dicséri
Bajnoki tetteit, és halálát;

Avagy midőn bús versei kérlelik
Kedveltje szívét, s gyenge nyögései
Az érckeménységű leányzót,
Szép *Violát* szerelemre kísztik:

Amaz dücsőült Zrínyi megengedi,
Hogy énekeljen Gyöngyösi, hogy neve
Legyen, s borostyánt érdemeljen
Hunnia Szüzeitől fejére.

És íme harsány tárogatója zeng!
S ott a dűcsőség temploma feltűnik,
Mint Trója Amfion hatalmas
Hangozatú citarája által.

Számodra tűnt fel Mars fia, nagy Kemény!
Menny bé, s letévén fegyveredet, Murány
Vár Asszonyával bírd örömmel
Fáradozásid örök jutalmát.

Sirjokba döltek sok jeles emberek
Nevekkkel együtt; mert csak azok, kiket
Megtisztel a virtust imádó
Músa dűcső szava, nem halandók.

Oh! vajha lelkem, mint zajos Aufidus
Szülötte, túl a fellegek útain
Jutván, az égig felvihetnéd
Érdemit a Haza bölcs fiának!

Ki e magának bűnösen áldozó
Században a közjóra, irigykedést
Szerző dűcsőséggel, ki tudja
Mérni, s pazarlani szép vagyonját!

Egyet magasztalt Álbula partjain
Hajdan virágzó Róma, kinek nemes
Sírját borostyánok kerítik,
S hamvai mirtusokat nevelnek.

De ím! megintvén jelt ada, s szóla is
A Músa: „Nem volt tenger az Álbula:
Szedd bé vitorláit hajódnak;
Festeticsünk Balatonja tenger.”

A GYŐZEDELMESEKEDŐ MAGYAR SEREGHEZ TÖRÖK HÁBORÚKOR 1789

Nemes Hazámnak drága Vitézeit
Éneklem e kőoszlop alatt, kiket
Már régen Éjszak, Dél, Enyészet,
S napkelet emleget, és csudálva

Magasztal. Oh nagy Bajnokok! Oh magyar
Bellóna bátor magzati! Ázsiát
Megrázta, s dőlő félbe hozta
Győzni tanúlt karotok. Dagályos

Vadsága retteg már, s menedékhelyet
Alig találhat pusztá vidékein,
Amerre csak hallhatja zörgő
Fegyveretek ropogó csapásait.

Ti, mint midőn a mennykövek a setét
Felhők öléből hullanak, és halált
Szórnak magokból szerteséjjel:
Olly bizonyos sebeket csináltok.

A zordon Éjszak fergeteges szele
Mikor megindul, s a hegyek oldalán
Álló mohos tölgyfákra csapván
Dönt, tör ezer meg ezer csikorgás.

Közt: képe, győző Bajnokaink erős
Szíveknek. Oh nagy *Zrínyiek*: oh dücső
Nádasdiak! bátor *Kemények!*
Hunyadiak! *Turiak!* borostyán

Ágakkal ékes régi Vitézeink!
Ama dücsősség szent palotáiból,
Tekintsetek vídám szemekkel
Mostani hív onokáitokra.

Tekintsetek! kik boldog Atyáitok,
S a tí kiterjedt híreket jeles
Tettikkel újítják s tetézik;
Többre nem is mehet a vitézség.

S te, elfelejtvén mostoha sorsodat,
Töröld le bánat könnyeidet, Haza!
S egész dücsőségedre nézvén,
Gyermekeidnek örülve tapsolj.

Nézd győzhetetlen *Vécseidet!* kevés
Sereggel a tenger törököt miként
Gátolja! míglen visszanyomja
Ránk siető veszedelmes árját.

Így táborunknak, melly kifogyott vala
Önnön magából, lelket adott megént.
Meddig dicsekszik büszkeséged,
Róma! Horátius érdemével?

Ott Fábri, úgy jó, mint amaz égi nyíl,
Amellynek ellent nem lehet állani;
Amerre csap, bús harsogással
Dől vadon erdeje Moldavának!

Nézd, nézd bajúszos székelyivel Nemest
A vér piarcán annyi pogány között!
Ah, sokszor elbúsúlt vitézek,
Mennyi jutalmakat érdemeltek!

Mi harsog úgy Foksán mezein? csudáld,
Te nagy neveknek férge, Irígy! csudáld:
Mint védi *Mészáros* hazáját,
Láthatod e szomorú vidéken.

Ki fogja méltán festeni, vagy minő
Táblára kell felválni böcsös nevét
Örökre *képírónak*? Oh csak
Ő maga tudja magát leírni!

Látom, vezérek fénye, *Karajczai*!
Mint űzi villám fegyvered a komor
Éjt táborunkról: látom, oszlik
A magyar égre borúlt setétség.

De, mind nevenként titeket, oh Hazánk
Díszére termett férfiak! énekem
Hogyhogy magasztalhat, kik által
Megtöretett az agyas pogányság?

Mint kell tövisről rózsá virágokat
Szaggatni, példás tetteitek, tanuk.
Elég! Török zajt hallok! újra
Rajta tehát koszorús Vitézek!

KLÓE

Nem félsz, Klóe! mikor gyenge szerelmeit,
S ártatlan nevedet pengeti húrjain,
Flákkus, Római Sziren?
Félly, s fuss tőle hamar, hamar!

És ím! mint mikoron hallya, hogy a vadak
Ordítanak, megijed hirtelen a kis őz,
S félénk anyja megé fut:
Úgy tett Klóe; futott, futott!

AJÁNDÉK

Drága sarkantyút, vagy arany keresztet;
Sőt arany gyapjat, fejedelmi címet,
Jó barátimnak nagy örömmel adnék
Tiszteletekre.

Illyetén tündér javakat szerencsém
Tőlem eltöltött: de Te is valódi
Díszre vágysz, melly fenn marad, és dicsőít
Hamvad után is.

A magyar Lantot szereted leginkább.
Halhatatlanság fíja! jer, barátod
Kis magyar lantját neked neked adja, s vígan
Adja: fogadd el.

VIGASZTALÓ

A Szerencsével ne pörölj, barátom,
Hogy reád nem néz s mosolyog szünetlen;
Nem hagy el senkit, noha messze lenni
Látszik is olykor.

Csak remélj, s víg légy. Igaz a Szerencse;
Jár, forog, mint jó anya, tégedet ma
Elkerült, holnap röpöső örömmel
Meg fog ölelni.

BARÓTI SZABÓ DÁVIDHOZ

Állj meg, Barátom! Pybered érdemes
Árnyéka nem hí még: nem akar magyar
Hazád s barátidnak keserves
Bút s szomorú napokat szerezni.

Szüntesd megindult bánatod árjait,
S maradj közöttünk, míg lehet; életünk,
(Oh jaj! naponként látjuk,) olyan,
Mint az üveg, s fiatal virágszál.

Mikor kecsegtet fényivel, eltörlik;
Mikor szemünknek víg nevetésivel
Hízelkedik kezd fogyni; majdan
Gyenge fejét lebocsátja, s elhal.

Hány ezret öl meg, s térszen idő előtt
Sírjok homályos mélyibe a Halál!
Kik boldogíthatták hazájok,
S számtalan emberek állapotját!

Ezért sohajtott bölcs Teofrasztus is.
Méltó siralmát helybe hagyom. Jerünk
Jerünk, Hazánknek veszteségit,
Melpomeném! keseregjük együtt.

Oh századunknak díszai! ti, kiket
Oly sok halandó társaitok között
Minap csudáltunk, bánatunknak
Tárgyai vagytok az érdem által.

Nagy *Orczy*! Músák gyámola! nemzeti
Nyelvünk szerelmes gondviselője! hol,
Hol vagy? sohajt árvád utánad,
S érezi, hogy kegyes atya voltál!

A pusztaságnak fellegi közt magyar
Egükre szállván a szomorú halál,
E tisztelendő, s ritka fényű
Csillagot elragadá előlünk.

Így tűnt el édes Nemzete, s Ósei
Erkölcseiknek híve, Berényi is.
Boldog, ki nem láthatta bűnös
Korcsosodásra jutott hazáját!

Hová ragadtál Nyitra vidékiről?
Músám! mi bús zajt hallok ezen vitéz
Földön? ki sírját látom? itt is,
Fájdalom! egy Hazafit siratnak!

Nádasdit! Oh zúgj Dráva! sirasd nemes
Lelkű Vitézünket, kiben a Haza
Nagy oszlopát eldőlve látja,
S könyvezi hála-adó szemekkel.

Áldás reátok Hunnia magzati!
Könnyhullatásunk sírjaitok felett,
A tisztelettel s fájdalommal
Egybecsatolt szeretet gyümölcse!¹

Igazán:

Nem azért, oh Dávid, fáradozál,
Hogy majd, ha halandó életedet
Elvégezed, és a föld, közanyánk,
Kebelébe vészen, cifra nevekkal
Kirakott márvány az utasnak eszt
Fárassza, s ki, s melly fényes voltál,
Bársonyt viselél-e vagyis tafotát,
Büszkén mutogassa; magasb, tisztább
Vala szándékod, melly már koronáz,
Mennyei polgár! Mégis citaránk
Méltán kesereg; mert jó Hazafit
Gyászol, kit jámborság, tudomány,
Hasznos munkásság ismertet;
Amilyen igen ritkán születik.
Szem előtt nem vagy, de reád szív
Néz. Bírjon csendes, szent nyugalom!
(V. B.)

¹ Nemrégén ment el kedves Pybere után Szabó Dávid, kinek szíve a közjóért vert.

LÁMIA

Szív-háborító gondolatok! sebes
Szárnyakra kelvén, mennyetek a zajos
Szelek borongó lakhelyébe,
A Balaton habozó tavába.

Én, aki Fébus húgaival szoros
Frígyet köték, a csendes öröm, s szelíd
Vígsga barátságában élek;
Ez menedékhelyem a Világban.

Oh Múza, szívem tárgya! ki, kedvedet
A tiszta forrás csergedezésiben
Találod, és a gyenge harmat
Csöppeiben kezedet főröszöd!

Engem ha kedvelsz, jersze, virágokat
Szedj, s Lámiámnak köss koszorút: Te zengd
Oszlán helyettem; mert kicsinded
Lantomat érdemi meghaladják.

EGY HAJÓHOZ

Sok szélvészid után tégedet, oh Hajó!
A tenger közepén járni fel és alá
Látlak: büszke vitorlád
Bátran nézi dagályait,

S nem tart kárhozatos háborodásitól.
Mert csendes Zefíred szárnyai közt forogsz,
Napról napra reményed
Édessége nevelkedik.

Erdők ritka, magas szála, visellyenek
Gondot szüntelenül rád az Egek! s veled
Járván régi szerencséd,
Kívánt révedet el ne vétsd.

Mégis rettegek én. Nincsen az ég alatt
Állandó dolog: a Nap hamar elborúl:
Jó egy fergeteg, amelly
Ránk bút mennydörög és halált.

A tündér szigetek szirteit ismered;
Parthoz tartsd magadat, mint lehet. Életed
Táplál engem is; élek,
Míg élsz; hogyha nem: elhalok.

ORFEUSHOZ

Oh Thráciának dísze, nagy Orfeus!
Engedd: dicsérjem mennyei lantodat,
Melly megszelídíté haragját
Poklok előtt fene Cerberusnak.

Megnyíltak osztán a keserű s setét
Bánat helyének zárai; sírt amaz
Kérlelhetetlen büszkeségű,
És komor arcalatú tiránnus;

Amaz kegyetlen sírt: Te pedig kegyes
Hölgyed nyakáról függve, magad kívül
Voltál, s nem önthettél szerelmes
Könyveket eldagadott szemedből.

És nem lehattél boldog! azonban él
Lantod, s az égnek csillagi közt ragyog;
Mert a dücsőség halhatatlan
Szűzeinek neveket zenegte.

BIÁS

„Oh Vitéz! mond a haragos Szerencse,
Általam győző ura vagy Priennek,
Általam! pusztítsd, akarom, s rabold ki
Minden ezüstét.”

Amiket félénk sietéssel öszve
Kaphatott a nép buta része; nyakra,
Főre hurcolván iszonyú jajok közt
Vitte magával.

Hasztalan rémít dörögő hatalmad’,
Mond Biás; minden vagyonom velem van:
Engem oltalmaz paizsos Minervám;”,
S ballaga bátran.

BÁTORÍTÓ

Oh szent Igazság! aki hatalmadat,
S megtisztelendő fényedet e csalárd
Világ előtt elrejtve tartván,
Számptalan üldözetek között vagy:

Jer, jer! fődözd fel mennyei képedet
A pártütőknek, kik koronás fejed
Ellen kikelvén, ostromollyák
Trónusodat buta fegyverekkel;

S megszégyenülván színed előtt, dühös
Bűnének átkát fogja kesergeni,
A fényes erkölts mord írigye,
A fenekedni szokott gonoszság.

A nagyra termett, bátor az Ég szakad,
S bús csattogással mennykövi hullanak,
A nagyra termett Istenének
Féli s imádja dücső hatalmát.

Amaz borostyán ágakat, érdemes
Lantodnak ékes címerit, a kaján
Hiába bűbájolja; zölden
Fognak azok fejedén maradni.

NUNKOVICS GYÖRGY EMLÉKEZETE

*Dignum laude virum Musa vetat mori.
Coelo Musa beat.*

HORATIUS

Kit a kesergő Hír panaszos szava,
Amerre földünk nyújtja határait,
Holtnak kiáltott, kit valóban
Minden igaz magyarok sirattak:

Él még Hazánknak nagy fia *Nunkovics*
Él Nemzetünknek címere, gyámola
Nyelvünknek, egy fő dísze, fényes
Csillaga bús egeinknek, él még!

Hiába tapsolsz rettenetes Halál!
Kik érdemekkel nyertek örök nevet:
Kik nem magok hasznoknak éltek,
Büszke hatalmad alá nem esnek.

Sem győzedelmes ciprusod ágai
Gyászos homállyal sirjaikat soha
Bé nem borítják; a dücsőség
Mennyei fénye lebeg fölöttök.

De melly szokatlan láng csap alá szemem
Héjára? Boldog lelkek örömhelye!
Már benned országod dücsöült
Nunkovicsunk; s lefelé tekintget.

Itt látja, mint dől lakhelyek a Világ,
Tündér piarcán fennyen uralkodó
Nagyoknak is, kikben halandó
Társaik Isteneikre néznek.

Pálcájok, amelly több ezerek fölött
Villog s ha szükség, megtöri a kemény
Nyakú gonoszságot, kezekből
Egy rövid óra alatt kifordúl.
Márványra festett pompa, kevély nevek!
Fényes hiúság képi, nagy oszlopok!
A semmiség bús éjtszakája
Csalfa világtokat elborítja!

MÚZSÁMHOZ

Mit gyötröd szomorú szívemet, oh igen
Durcás Múza? miért távozol el, mikor
Szemlélsz nyúlni kicsinded
Lantomhoz? mi bajod? felelj.
Vétettem? szabadon mondd ki hibáimat,
Kész jobbítani magát, aki megismeri
Vétkét; sőt bizonyos már,
Hogy jobb, mintsem előbb vala.
Múlván a sivatag Tél, puha szárnyakon
A csendes Zefírek visszahozák megint
Mindnyájunk örömére
A vígság nevelő Tavaszt.
Ugrál nyája körül Títrus, és paraszt
Sípján víg dalokat billeget: Istene,
Pán meg nem veti, bátor
Kis mézet, s tejet áldozott.
A Szántó, mihelyest kél az aranyhajú
Hajnal, tulkaival metszeti gyöppeit,
Nótáit fűtyerézvén
Örvend; mert vele van Ceres.
Bátran járja Vadász a ligetek setét
Mélyét, s a felemelt bérceket; útain
Vígasztallya Diána.
Senkit sem hagy el Istene.
Ah! ily boldog akar lenni, ki tégedet
Tisztel, Múza! ki már laurusokat rakott
Oltárodra! Reménylek;
A láng szépen emelkedik.

A KALITKÁBA ZÁRT MADÁRRÓL

Szabad teremtmény, kis Madár!
Melly kéz, kegyetlen kéz, fogott el!
Tudom: sohajtasz sorsodon,
S várod naponként a szerencsét;
Még alszik a Hajnal, s te már
Vered kalitkád szárnyaiddal.
Oh mondd ki nékem, kis Madár!
Örülsz-e vagy nem álmaidnak?
Ha hallja gazdád éneked,
Gondolja: hálálod kölessét.
Nem vélem én azt, s nem hiszem;
Te átkokat zenegsz fejére.
Ha látja, hogy bé van fejed
Szárnyadba dugva, s csendesen vagy:
Azt mondja: már megfáradott
S elnyúgodott az én Madárkám.
Nem! Nem! Te bús óráidat
Bánkodva számlálod magadban,
S hogy jobb reményed nem lehet,
Utálod a napnak világát.
Ha vagy veréb hozzád röpül,
S akar kicsípni étkeidből,
S te addig állasz ellene,
Míg messze tőled el nem űzted;
A gazda rátok néz, nevet,
S örül az ártatlan csatának;
Nem tudja, hogy barátja vagy
Annak, kit elversz a veszélytől.
Ha csípkeded rostélyidat,
Vagy újait tréfás Uradnak;
Azt véli, hogy játszol vele,
S hogy elfelejtetted, mi voltál.
Én azt hiszem, hogy mérgeket
Szívére kívánod kiadni.

A HÍRHEZ

Mérész Enceladus Húga; kit e világ
Most szid, most megölel; majd szabadon nevet,
Majd titkon kesereg: jersze, röpj felénk,
S bátran szállj falainkra le;

S mondd: „Verd el szomorú fellegidet, te hív
Költő, Honnyod igaz gyermeke! búskodó
Kérésedre hajolt a kegyes Ég: örülj,
Zengd a boldogok énekét.

Én, mint mennykövezé Júpiter a szegény
Tellusnak fiait; mint ragadá el a
Szép Ifjút, s mi csalárd móddal ereszkedék
A réz várba be, hírdetem.

Elmondom; mi csekély vétke miatt, tizen-
Négy szép magazinak látta halálokat
Érzékeny Niobé, még maga is kemény
Kővé lenne keserviben.

Majdan számba veszem, hány ezer emberek
Veszttek Trója körül egy gonosz asszonyért:
S mint hulltak Priamus könyvei Hektora
Hült testére, kikürtölöm.

Azt sem hallgatom el, melly csuda képiben
Tűnt fel Róma, midőn pártot ütött fia,
Cézár, a Rubikon partjainál dühös
Bosszújában agyarkodott.”

Ah, melly rettenetes dolgokat adsz elő!
Szűnjél már! magam is Lantomat elteszem;
Tán e gyászba borúlt Éjem után kegyesb
Nappány fog mosolyogni rám.

**GRÓF SZÉCHENYI FERENC
ŐEXCELLENCIÁJÁNAK
1791. ESZT.**

A csalárd szívű gonosz emberekbe
Öntsenek méltó remegést, ha útra
Mennek, a varjak, s huhogást süvöltő
Éjjeli baglyok.

Tégedet, tisztelt fia! s halhatatlan
Dísz Honnyunknak! vezet, és vezessen
Nápolyig, s hozzon kebelünkbe vissza,
Ráfael Angyal.

Menj szerencsésen! koronás Királyod,
S Nemzeted szívét viszed egy királyi
Ritka Felségnek, ki örömnepunkat
Látta, nevelte.

BARÓTI SZABÓ DÁVIDHOZ
MIKOR 1791. ESZT. T. N. SZABOLCS VÁRMEGYE
ÖRÖMÜNNEPÉRE ÖRVENDEZŐ VERSET ÉNEKELNE

Hallám, Barátom! tárogatód szavát,
Szent harsogását, mellyet amaz vitéz
 Szabolcs dücsőséggel virágzó
 Vérei tiszteletére fújtál.

Melly tűzbe hoztad szívemet, oh magyar
Hazánk szerencsés Bardusa! Nemzetünk
 Díszére termett Ossziánunk,
 Mennyei hangozatú Poétánk!

Megért korodnak napjaiban, mikor
Lankadni szoktunk, olyan az éneked,
 Mint a dagadt felhő nyögése,
 Melly mikoron kifakad, magából

Széllal halálos mennyköveket lövell:
S így a puhultság karjai közt magok
 Vesztekre nyugvóknak szemekből
 Elveri a veszedelmes álmot.

Oh! sok Vitézek, s címeres érdemű
Nagy embereknek gyászt okozó gonosz
 Álom! röpjél el messze tőlünk,
 S vissza se jöjj soha Nemzetünkre!

Most is pirúlunk sebhelyeink miatt,
Mellyekre nézvén könnybeborúl szemünk.
 Mi haszna! Térj, Múzsám, magadba,
 S köss koszorút szeretett *Szabó*mnak!

DÁVID BARÁTOMHOZ
Gróf idős Rádai Gedeon emlékezete, 1792

Méltán könyvezi *Rádait*
 Músád; tudja, ki volt, tudja sok érdemit,
Ah, Dávid, mikoron talál
 Nyelvünk ilyen igaz, hív szemes Őrizőt?
Mert csak mink egyedül vagyunk,
 Kiknek szüntelenül zenghetik ajkaik;
Óvd szép kincsedet; oh Haza!
 Amíg az kezeid közt vagy; élsz te is.
Él, amit kihozott vitéz
 Európába ezer nagy veszedelmeken,
Szűkült Honnya határiból
 Eldődink koszorús fegyvere, fény neved.

Eldőlnek hamar, és igen
Lassan nőnek az ő láttatos oszlopi!
Ah, Dávid! mikoron talál
Kíncsünk ilyen igaz, hív, szemes Őrizőt?

ELEKNEK

Saepius ventis agitur ingens pinus.
HORATIUS

Látd amaz hegynek tetején magasra
Nyúlt fenyő szálat? mi merőn, mi büszkén
Nézi a völgynek kebelében álló
Hanga bokorkát!

Oh! alig szóltam: megakadt hajába
Éjszak ordító szele, s tépi, rázza.
Jer rugaszkodjunk, Elek! a kicsínded
Hanga fa mellé.

SÁNDOR LEOPOLD KIRÁLYI FŐHERCEG PALATINUS EMLÉKEZETE, 1795

Ah! melly homályos felleg alá jutott
Fényed megintlen szép Haza! melly setét
Éj vont a bé gyászfátyolával
Rád nevető szemeit napodnak!

Az, kit szerettél, az, ki reményedet
Táplálta, Herceg *Sándorod* elhagyott
Örökre: hajh! hozzá hasonlót
Lelhet-e bánatos árvaságod?

Amin Hazánknak sorsa forog: Magyar
Törvény, Szabadság, Öltözet, és, való
Tanúja fennlétünknek, a Nyelv
Kellemetes vala s szent előtte.

Fénylett Egében hercegi tisztinek,
Mellyből, (bizonyosság a Haza) éltető
Sugári, mind szálas toronyra,
Mind alacsony kalyibára szálltak.

Ifjúi szíven élemedett, s szelíd
Erkölc parancsolt: tudta, hogy ember Ő,
És hogy halandó, kit csak a nagy,
S a feles érdeknek istenítnek.

Nagysága bátor bízodalom vala,
S egy olly reménység partja, hová magát
Ha vette a gyámoltalanság,
Mostoha fellegit elfelejté.

Már sírja szélén áll a Titus;
Már a halállal harcol: rajtatok,
Fájdalmas árvák, s bús szegények,
Szánakodott fejedelmi lelke.
Öntsd, öntsd ki, Músám, bánatod árjait,
S e sok veszélyek közt forogott Hazám
Megilletődvén tiszta szíved,
Sírj fel az Ég kegyes Istenéhez.
Én majd Budának bérceiről vitéz
Árpád kesergő magzatinak magasb
Hangon kiáltom: jobb szerencsénk
Hajnala kezd pirosodni, bízzunk!

GRÓF FORGÁCS MIKLÓS EMLÉKEZETE, 1795

Már a dücsőség karjai közt örök
Fénnyel ragyogván, földi dicséretet
Nem vársz, nagy és bölcs őseidnek
Dísz, nemesb onokája, *Forgács!*
Midőn lehányván testi ruházatit
A tiszta lélek, visszaröpül az ő
Kegyes Teremtőjéhez, aki
Tudja kinek-kinek a jutalmát;
A boldog ország szent palotáiban,
Nyer a sokat túrt virtus igaz nevet:
Itt megvetést, mint ismeretlen,
Szenved az emberi büszkeségtől.
Oh! csak Te látod, mennyei Bölcsesség!
Az embereknek szíveiket; Te adsz
Nekik megérett, hív tanácsot,
S szent tüzet a jeles érdemekre!
Felkelnek osztán védeni a Királyt,
A köz Szabadság, a Haza gyámolát,
Törvény szerént, s rettenthetetlen
Lelkek előtt remeg a gonoszság:
Melly arca nélkül szüntelen üldözi
Azt a nagy Égből ingyen adott dücső
Kincset, s hogy elnyomhassa, minden
Ördögöket kicsal a pokolból.

BOSSZÚÁLLÁS

Jer Músa, sűgallj számtalan sok átkokat
Dávid fejére; jer hamar.
Haragszom; elfelejtve van hív tisztelőd
Őnála: Téged is, ha most
Bosszút nem állunk, nem sokára megkacag;
Pedig Te általad nagy Ő.
Írj hát: „Mihelyt a Virti földre jut, legott
A Gráciák támadjanak
Ellene, s kikapván hintájából, hogy sehol
Ne érje a selyem gyepet,
Vigyék el udvarába Pybernek: ne vess,
Oh! barna Zsitva, és örűlj.
Hogy elmehessen jó korán, ígérni fog,
Tudom, sok Ódát; hasztalan.
Mindszent Havának végiig, vendég toló
Kását ne lásson asztalán.
Hát még? ha megszomjúzik, és Bátorkeszit
Kezd inni (várj, majd észre jössz!)
Míg jobb szemét pillantja, változzék bora
Mézes Tokajnak cseppivé.
Midőn kifáradt, és az álom édesen
Elfogta bágyadt tagjait:
Gágogjanak, lármázzanak, süvöltsenek
A ludak, az éh récék, s egyéb
Tollas lakói Pyber udvarának, úgy,
Hogy Dávid azt ne hallja meg.
Amelly szobába lakni ment, azt a hurut,
A nyughatatlanság egész
Táborral üsse meg, s legott, ha Ő kilép,
Ártatlanul rohanja meg.”
Elég, szerettem Músa, már elég: talám
Számunkra most ír verseket.

EGY JELES POÉTÁRA

Mindég titokban tartod-e, s zár alatt,
Barátom! elméd szép szüleményeit?
Vagy már az Éjnek szántad őket,
S büntelenekre halált bocsátasz?
Ne légy kegyetlen, kérlek! ereszd hamar
Szárnyokra: mit vársz? ím az üdő siet,
S a tétovázó versezőre
Visszanevet szaladása közben.

CSEHINEK

Virtute decet, non sanguine niti.

CLAUDIANUS

Nem, hogy arany kertnek szüleménye vagy, oh! nem ez okból
Kedvelt meg téged, *Csehi*, Múzsám.
Légyen címereden Párduc, Daru, Tigris, Oroszlány,
Nap, Csillag, vagy Pálmafa festve;
Üstökös Eldődöd szép tettiket áldom ezekben,
S ritka dücsőségeknek örülök.
Szoknyás Sándornak, bármint hirdesse magáról,
Nincsen tiszteletére hazája.²
Így, kit agyonsujtott Ákhilles mérges ököllel,
Renyhe Nemes fog örökre maradni.
Ez fitogat paizsán rémítő Párducot, és nyúl
Lappang félékeny kebelében.
Egynémelly Sasnak tollával kérkedik, aki
Sanda bagoly, vagy gyáva ökörszem.
Nagynak tartjuk emezt, s majd-majd bámúlva csudállyuk;
Mert kicsinyeknek lenni magunkat
Érezzük. Jer, nyissuk fel szemeinket az érdem
Fényénél, s az igazra találunk.
Aki magát más szárnyaival felemelteti, álljon
Bár Kárpát tetejére, kicsiny lesz.
Aki hazájával jót tett, s a völgynek ölében
Ül, nagy Az ülve is és nemes ember.
Amint kezdetted pályádat, fúsd ki; s Apollo
Zöld koszorút fog tenni fejedre.

LANTOMHOZ

Itt fogsz, szerettem Lantom! ezen szelíd
Nyárfának ágán függeni; a Vidék
Csendes körülöttünk, az Égnek
Színe kies, valamerre terjed.
Amíg Zefírnék gyenge lehelleti
Apolni fognak tégedet: addig én
A gyepre dőlve e pataknak
Partja fölött magamat kinyugszom.
De melly setétes felleg emelkedik
Egyszerre? mint zúg fergeteges szele!
Keljünk fel. Ah! e nagy Világban
Minden öröm kicsiny és enyésző!

² Párisnak, Primus fiának, kinek másodneve vala Alexander, azaz magyarul Sándor. Ez ragadta el Helenát. (V. B.)

AZ ÖRÖMHEZ

Hová röptél nyájas Öröm? hová
Rejtetted el víg képedet illy hamar?
A tengereknek bujdokálsz-e
Mély fenekén? te Egek leánya!

Vagy a hegyeknek szirtei, s a vadon
Erdők homályos fáinak között kerengsz?
Hol, hol kereshetlek? jelentsd ki;
Mert Te vagy élete életemnek.

Ah, túl röptél a levegőn, dücső,
Honnyodba! mellynek szent mezején örök
Tavasza virít, s játszik: ragadj fel!
Vagy legalább mosolyogj le hozzám!

EGY DEÁK ÓDÁRA, MELLY A MAGYAROKAT FEGYVERRE BUZDÍTOTTA 1796. ESZT.

Fegyverre buzdult, s már siet a halál.
Elejbe bátor kardjaival dücső
Árpád nemes magzatja harsány
Tárogatód eleven szavára.

De hajh! zokogják Hunnia Szúzei
Kedveseiknek messze halálokat,
Kik »büszkeségből mentek ölni
Embereket, s magokat fogyasztani«.

Tanácsstalan Nem! Menj szaporán Magyar!
A köz Szabadság, Hit, Haza, s a Király
Kér tőled országos segédet:
Hát nem elég ok ez a halálra?

FESTETICS LÁSZLÓ IFJÚ GRÓFNAK

*Unum insatiabiliter parandum,
prosperam sui memoriam; nam
contemptu famae, contemni
virtutes.*

Tacitus

Halljad, oh Ifjú! te hazánk reménye,
Énekét buzgó szeretettel égő
Tiszta Músámnak; fiatal korodnak
Tetszhetik e Szűz.

Zöld borostyánt tart felemelt kezében,
S kész neked, kedves Lacim! által adni:
Elhiszem könnyen, hogy aranyt is adnál
Érte, ha kérne.

Megbocsáss, mást vár: tudom, és javadra
Felfödözhetném; de magad talál ki;
Nem merem titkát akaratja nélkül
Közleni mással.

Ezt barátságból csakugyan kimondom:
„Egy Tavasz, Nyár s Ősz vagyon életünkben,
Tél is egy; amelly amazok hibáit
Könyvezi sokszor.”

„Boldog, oh boldog! kire szép szemekkel
Néznek a tisztelt Helikon leányi!”
Így köszönt, s hozzád mosolyog *Virágod*
Leszbuszi Szűze.

FEJÉR GYÖRGYNEK

1798

Oh te, kit a Fébus születésedkor maga szentelt
Papjának, oh kedves Gyurim!
Vedd le soká heverő citarádat, vedd le szegéről,
S pengesd, hogy élni tudjalak.
Amit az ég nyújtott, éljünk vele: szent adományát
Ílly háladoság tiszteli.
Az, ki hazájának szolgál, felemelkedik, és az
Irigy gonoszságon tipor.
A buta lelkekkel nem tart; hozzájuk azonban
Nagysága jó, s mértékletes.
Míg ifjúságod mosolyog, míg bíztat erővel:
Járj a dücsőség útjain.
Nem hoz ugyan sok ezüstöt, aranyt a Músa: de hoz majd
Porunknak is hírt, életet.

BARÓTI SZABÓ DÁVIDHOZ

Hol vagy? mért hallgatsz? hát már kivetted eszedből
Fejedre mondott átkomat,
S Jámbusimat neveted?

Fellobbant haragom kész ismét ellened: égek,
Oh tenger! oh föld! mellemen
Kénköves Etna tüzel.

Mérges Nesszusnak mikoron szenvedte haragját,
Koránt sem égett olly nagyon
Herkules Éta hegyén.

Az, lángját kívánta tüzének eloltani; én nem.
Oh Bécsi láncok! bájoló
Fák, padak, és sisakok!
Oh te gyavító hely! rátok kárhoztatom újra
Szabót; ha megjobbúl: öröm -
Verseket énekelek.³

A BÖLCSRŐL

A Bölcs magában bízik; az ellene
Felkelt Szerencsét, mint valamelly kemény
Szirt a haboknak csapkodását,
Érzi, de férjfiásan megállja.

A Nap, mikor feljő, s köd emelkedik
Súgári ellen, fényszekerén nevet,
És megszokott útját kijárja:
A buta pára lehull, s enyészik.

Amaz kiszegzett célja felé siet;
Ha néki gátot vetnek irígyei,
Nagy lelke, csendessége mellett,
Érezi emberi hivataltját.

Bár sok veszélyek közt forog élete;
Azt tiszteletben tartani nem szűnik.
Ha sorsa nem változhatatlan;
El meri várni dücső halálát.

Zengd győzedelmét mennyei lantodon,
Músám! s azoknak szíveiket, kiket
Kaján szemekkel tart az álnok
Cimbora, bátorodásra gerjeszd!

BATTHYÁNY FERENC IFJÚ GRÓF HALÁLÁRA PESTEN, 1797

Nem sirat Muzsám, szeretett Ferencem!
Tégedet, bátor, mikor a halállal
Szembe szállottál, fiatal korodra
Nézve kesergett;

S hogy te győzhetnél, az egekre vetvén
Buskodó szívvel szemeit, könyörgött;
Vélte, hogy meghalsz, s valamint az árnyék
Eltűnik, eltűnsz.

³ Bécsben a Magnetismust próbálta Szabó. A patiens fejére sisak, karjaira sat., lánc tetetett. (V. B.)

Most, kitisztulván szeme fellegéből,
Látja, hogy még élsz, hogy örülsz szerencsés
Változásodnak, soha nem halandó
Mennyei polgár!

A dicsőségnek menedékhelyéből,
Nézed-e tenger szomorú veszélyit,
Mellyeken forgunk; s ha lehetne, szánnád
Kétes ügyünket.

Ah! te boldog vagy! s amaz égi háznak
Pitvarát vidám öröm, és mosolygás
Őrzik; hozzá közelíteni sem mer
A szomorúság.

MAGYARORSZÁG LEÍRÓJÁHOZ

Zeng a dicsőség temploma; vígadoz
A benne, boldog fénnyei közt, lakó
Szent halhatatlanság, s borostyánt
Osztoget a jeles érdemeknek.

Te is, szerencsés *Vályi*, örülj ezen!
Ifjú korodnak gyenge virágait
Hazádnak oltárán valódi
Áldozatul neki bémutattad.

Sok gond, s szünetlen fáradozás után
Már útnak indult *Lexiconod*: tanú,
Igaz tanú, hogy Nemzetednek
Haszna, s dicső neve szíveden van.

Ez mind jutalmunk, mind pedig ösztönünk.
Majdan felőlünk józan ítéletet
Csak a Jövendők hoznak, akik
Nem hunyorítanak érdeminkre.

A kék irigység, bátor akármilyen szép
Dolgot cselekszünk, meg nem elégedik:
A fényt homálynak, s világot
Éjnek alajtya veszett agyában.

Mit térszen a nagy lélek? ama dicső
Időkre nézvén, ilyen alávaló
Késértetet megvet, s kijegyzett
Tárgya felé nemesen törekszik.

Bizván magában, fel-felemelkedik
Az égiekhez mennyei szárnyain,
S túl a halandóság határain
Csendesén éli örök Világát.

ÁNYOS PÁLNAK EMLÉKEZETE, 1798

Hát téged látlak? lelkemnek más fele, téged
Hazádnak áldott gyermeke!
Üdvöz légy, te magyar Helikonnak dísze, dicsőült
Árnyék, barátság angyala!
Annyi sok év után (oh mint kívántalak eddig!)
Barátodat megismered.
Amikor egy szörnyű csuda képiben ellened indult
Az Éj kegyetlen asszonya:
Sem fiatal korodat nem nézvén, sem nemes elméd,
Dúlt fült halálos mérgiben.
Hogy dobogott mellyem! s osztán könyvekre fakadván
Mondtam: megölte társamat.
Akkori fájdalmát szívemnek (jól jut eszembe)
Egy Múza így vigasztalá:
Mit gyötröd magadat? minek öntöd könyveid árját?
El nem hal, úgymond, *Ányosod*.
Ezt én nem hittem; mert a nagy fájdalom és bú
Nem hajt szavára senkinek.
Engedj meg; ha talán vétettem, kellemes árnyék!
Most már örülök sorsodon.

LÍDIÁRA

Lídia! mondsza, meddig
Kínozkod sebhett Szibarist, a szerelem tüzével?
Híre, vagyonja fogyván,
Csúf, örök csúf lesz, s nevetik már sokan állapotját.
Szive szelid, de félénk,
Bár orosz lányt tart, s mutogat címere régisége.
Atyja vitéz sisakján
A nehéz vágást mikoron látja, poros fejének
Szálai borzadoznak:
Görbedett kardot sem akar, s párducokat viselni.
Énekelem nagy Árpád,
Vagy vitéz Mátyás koszorús Bajnokait, nem érti.
Fújom előtte, s buzgón
Fújom ébresztvén, magyaros tárogatómra sem hajt.
Sőt igen is megindul;
Ím! minap hogy hangja fülét érte, legott elilla.
Így fut az özfi, hallván
A vadász kürtjét, s ligetes völgybe magát levonja.

INTÉS

Szemlélted, hogy agyarkodott
Egy-két óra előtt a haragos Duna?
Melly szörnyű habokat vetett!
S ím! egyszerre dühös zajja lecsendesült.
A bal Sors, mikor ellened
Ok nélkül morgó mennykövivel csatáz;
Vigyázz, és, magad emberül
Tartóztatva, maradj csendesen. A kemény
Szélvész tartani nem szokott.
Így nem sokba kerül a viadal, s te győzsz!

TAKÁCS JÓZSEFHEZ

Mit gondolsz, mikoron látod, hogy tépi fejéről
Múzsám haragjában haját?
Vagy mikor a lantját nagy bosszonkodva kezébe
Vévén: csigázza húrjait?
S dül-fül, míg osztán keserű panaszokra fakadván
Mindenfelé csap, s mennykövez.
Részént helybehagyom tettét: de ne véljed azonban,
Hogy ötöt én buzdítgatom;
Sőt, ha reá nem vigyáznék, elkapna, s magával
Együtt veszélybe döntene.
S hányan akadnának, kik ezen bal esetre legottan,
„Jól van” nevetve mondanák.
Sokszor imígy szóllok neki: Tudd kémélleni buzgó
Indulatodnak nagy tüzét,
És a többi. Nem él már Orfeus, aki csudákat
Tett Tráciának dombjain.
Ám amint hegedült, úgy ugrándoztak az erdők.
A tigrisek, vizek, kövek.
Gyenge leány, mit akarsz? ki fülel szavaidra?
Jer inkább
Jer, másra fordítsd lantodat.
Nézzed! amott sok száz verebek versengenek, egymást
Kórság haraggal kergetik.
Menj közelebb hamar, és ha legott le nem ülteted őket;
Itt van Poétádnak feje!

GRÓF GVADÁNYI JÓZSEF, MAGYAR LOVAS GENERÁLISNAK

Oh! Te magyar lelkű, koszorúk fia, drága *Gvadányi*!
Ki a dücsőség karjai közt lebegsz!
Vess Honnyod sorsára kegyes szemet, és ügye mellé
Állván, erőtlén gyermekeit segítsd.
Nem kell országot pusztító kard ide, nem kell
Halált lövellő kénköves érc, sem ön.
Fogj bátor tollat, s készen van fegyvered; aki
Morogva mérész ellene; vétkes az.
Nemde mikor Zoborunk Kárpát szikláiba lelket
Öntött, legottan mozgani kezdenek?
A nagy öröm lángok minden részekre kicsaptak:
Mint Hekla forrott e haza mindenütt.
Ujjaikat sokan Árpád párduccára kitették,
S nagy zaj között ez zeng vala: esküszünk!
Akiben érzékeny s jó szív volt, vígada, s méltán;
Mert a jövődő jóra kinéz vala.
Boldogságunknak képzeltük napjait! és im!
Melly kárba döntött egy kis üdőszakaszt.
Ládd, mi homályba borúlt az arany! melly gyenge
viasz lett
A vas keménység! hitted-e akkor ezt?
Nézzed emez szép körtvélyfát, mint ingadoz! oh mint
Csóválja kedves terhe alatt fejét!
Szánd meg! bél részét a féreg rágja; maholnap
Kertésze véres könnyeket önt reá.
Oh, tí boldog anyák szüleményei! párducos Árpád,
S a szép dücsőség társai! hívei!
Akik ezen földet sok vér diadalmatok által
Nyertétek oh! tí szólotok, intetek:
„Vissza Magyar! ha Magyarnak akarsz tartatni:
dücsőült
Eldődeidnek nyomdokait kövesd;
Azt, amit bátor fegyver s ész szerze: kitompúlt
Szív s kardok által védeni nem lehet.”

BŰDESKUTI VITÉZ HAZÁNKFIÁNAK EMLÉKEZETE, 1799

Téged, oh harcnak fia! kit hazádért
Halni mond a Hír idegen mezőben;
A dücsőségnek megoszolni félő
Szárnyai visznek.

Ébredett szíved vala háborúkor,
Mint az Északszél; de szelíd üdőkben
A Zefir, nyárnak közepette csendesb
Nem lehet annál.

Pusztá halmodról ne törődj, barátod
Lantja megtisztel, mivel érdemes vagy!
Illyetén márványt nem akárki nyerhet
Tőle; örülhetsz.

KIÁLTOSSINAK

Rákos Lakosa!
Zengd, zengd régi dücsőségét e pusztá mezőnek,
Melly Nemzetünknek címeres oszlopit,
Mint Tiberis térsége vitézlő
Róma nemes fiait,
Hajdan fegyvereik fényében látta, csudálta.
Ha trombitáknak megriadásaik
Ellenség seregére kivitték;
Azt, mint forgó szél a port ide, és oda hányták.
Fujtak tárogatót, s futott
A félelem, s halál előttök. -
Rákos Lakosa!
Zengd, zengd régi dücsőségét e pusztá mezőnek,
S ébreszd Hunnia gyermekit!
Oh! ha vagy egy hazafit buzdít fájdalmas örömré;
Nyerjen érzékeny citarád sok áldást!

PANASZ A MÚZSA ELLEN TAKÁCSHOZ

Hogy? hogy kezdjem el énekem?
S mondjam meg keserű sorsomat én neked?
Oh! a nagy Balaton mikor
Éjszak fergetegét szenvedí, s háborog:
Csak kis képe lehet bajos
Szívemnek. Minek a Múzsá, ha mord,
s makacs?
Hah! mint dümmög, irigykedik!
Kárhoztatja negéd szíve tanácsomat.
Therzítésre mutat, mikor
Akhillest akarom zengeni lantomon.
Zengém Spárta dücső nevét;
Mért nem zenged előbb, kérdi Tarentumot!
Fogtam tárogatót, s magas
Kárpát bérceiről kezdtem az éneket:
Megráncolta szemöldökét,

S tőlem hirtelenül sípomat elkapá.
Így gátolja nemes tüzét
Lelkemnek, s szabadabb lángjait elveri.

ZEFIRHEZ

Te is sietsz elmenni, kegyes Zefir!
Eredj! de mondd, kérlek, ama kies
Virt Versezőjének: „*Virágod*
Hervad az őszi hideg napokban.”
Vagy Pyberedtől, akinek Ő is él;
S hal; vagy te tőled vár örömet. - Röpülj!
Már egy fejér báránka néked
Áldozatúl ki vagyon jegyezve.

BOT ÁDÁMNAK

Hol vagy? Ifjúság! örömem tavassza!
Hol vagy ellopván magad oldalamtól:
Bús sohajtással könyörög barátod
S kérdezi, hol vagy?
Hív valék hozzád, tudod: éjtszakákat,
S hányat, áldoztam neked; a csikorgó
Tél derét, s hév Nyár tüzeit teérted
Tűrni szerettem.
Ah! felelj egyszer panaszos szavamra;
Mert hiszen nem vagy te kemény fa, sem kő.
Szólj virágom! szólj örömem tavassza,
S bánatom enyhítsd.
„Hasztalan kívánsz! soha vissza hozzád
Én...nem...”, itt könyves szemeit törölte,
Homlokán bú ült: mit ítélsz, *Bot!* ilyen
Válaszadásból?

A POÉTA ÉS MÚSA

POÉTA

Oh Músa! mondj olly verseket,
Mellyek csudálást érdemelnek.
Add, hogy füleljen a Duna,
Add, hogy megálljon énekemre;
Vagy visszafordítván magát,
Nagy zaj között follyon fejéhez.
Legyek hatalmas Orfeus,

S ugráljon erdő, kő szavamra.
Képzem: ha majd mind a Duna
Fejéhez indul nagy zajongva;
Mind a Kelenföldnek hegye
Egy-két *magyart* jár potrohával:
Sok megcsudál, és engemet
Mint nagy poétát felmagasztal.

MÚSA

Minek csudáltatnád magad?
Elég, ha meg fognak szeretni.

A VERSENGŐ HAZAFIAKHOZ

*Vos
Seu calidus sanguis, seu rerum inscitia vexat
Indomita cervice feros? Ubicumque locorum
Vivitis, indigni fraternum rumpere foedus.
HOR. L.I.E. III.*

Tí, egy Anyának - a Hazának - magzati!
Szelid Minerva tisztelőji, fájdalom!
Tí! mint a részeg vad Trácok kardra kikelvén
Egymást vagdalják; vagy mint mikor a nekibőszült
Darvak szaggatják magokat botor ostobasággal:
Egymásra törtök!
A szent barátság láncait
Eltépvén, s szórván magatokról,
Mint szilajok haragot leheltek.
Nincs soká tartó öröm életünkben;
Most reánk pillant, s mosolyog szemünkbe,
Íme! még szólok, s kezemet feléje
Nyújtom, elillant.
S mikor fog ismét visszatérni?
A bú setétes fellegi közt magát
Meghuzva, el nem hagyja helyét, makacs,
Kérlelhetetlen, büszke, gyilkos.
Fegyvert az ellen fogjatok,
Mint jó Vitézek,
Harcoljatok.

Csendes nyugalom! mennyei kincs! te vagy
E földön boldogságunk fő tárgya! ki fellelt
Tégedet, érzi, hogy él;
És noha szalmás
Szűk kalyibában,
Kis tüze mellett
Rágja kemény kenyerét,
Érzi, hogy édes
Élete néki.

Menj fel az Égbe, s amaz csuda fényű testeiket, a nagy
Természet nagy munkáit nézd rendre s csudálljad;
Visszajövén magadat kibeszélnéd;
De nem találván senkire,
Kezd örömöd busulni magában.

De melly keserves szózat érdekel! Gonosz
Visszavonás, hah! rút fajzatja pokolnak! előntvén
Émátnak mezeit vérrel, jó, s kürtöli bűnös
Győzedelmének fiait, kik önnön
Honnyoknak szívébe döfödni
Mérték fegyverek élet.
Dühös! kegyetlen fajzatok!
Ha már vitézi véreteket kiontani
Elszántátok; elég okotok vala rontani népét,
Benneteket nevető Babilonnak,
S bosszút állani régen
Tévelygő Krácsszus lelkéért, s Róma nevéért.
Térj, térj meződre vissza képtelen csuda,
S vessz el örökre!

LÁMIÁM ÉNEKE

*Ille te mecum locus et beatae
Postulant arces: ibi tu calentem
Debita sparges lacrima favillam
Vatis amici.*

HORATIUS

„A Világ minden szugolyái közt, oh,
Széphalom! nékem te nevetsz leginkább:
Oh, fogadj csendes kebeledbe, majd ha
Elfut az órád.

Itten, ah! itten dagadott szeméből
Öntse hív Fannim tetemimre könyvét;
Énekét lassu zokogással itten
Zengje barátom.”

LANASSZA PALMIRÁHOZ

*Dulce mori miseris.
CORN. GAL.*

Szűnjél, Palmira, Kedvesem!
Vígasztalni s tovább élni ne kényszeríts.
Verd el csalfa reményedet,
S nem fogsz hasztalanul féltetni engemet.
Nékem már az öröm kihalt;
Árnyéktól magamat nem csalogattatom.

Kit mindég gyötör a kemény
Sors, annak keserű nem lehet a halál.
Jer hát, jer hamar, és szakaszd
Éltemnek fonalát Éj komor asszonya!
Oh, érzem közelíteni!
Egy fájdalma elolt számtalan ezreket.

A DUNA HÍDGYÁN

1799. ESZT. OKTOB. 2-DIKÁN

Szép reménységű csemeték, kis Imre,
S Vince! ilyen nagy habokat nem érez
Völgyetek csendes vize, s nem borít el
Annyi hajókat.
„Ez borít?” sokszor, - de ne féllyetek tí;
Legnagyobb torkú hala sem szerezhethet
Néktek ártalmat; veletek van őrző
Ráfael: úgy-e?
„Ott magát egy lúd mosogattya, s nem fél”:
„Hátha”...mond csaknem megijedve Imre;
„Nem tanult ő még soha félni”, erre
Vince felelte.

LANTOMHOZ

Oh! ha szép híred vala gondom eddig,
S általam, kis Lant, nevet érdemeltél:
Jer, magyar dalt zengj; magyar a te Honnyod,
Nem Görögország.
Cifra bokrétát ne remélj azonban;
Nem magyar földön terem a borostyán;
Vagy, ha kél is már, sok üdöre nő fel
Mái világban.
Amit embernek keze nyújt, veszendő:
Halhatatlan vár, s keres a valódi,
A nemes Virtus: maga ő magának
Bére, jutalma.
Egy magas hegynek tetejére tette
Templomát, mellynek tele van tövissel
Útja: környékét kifacsart veríték
Tengere mossza.

Nagy nehézségű, repedett, lecsüggő
Szirteit zúgó szelek ostromolják,
S a tüzes villám ropogó haragja
Döngeti, rázza.

Számtalan népek seregelnék össze
Tágas aljánál, kiket üdvözölvén
Szent mosolygással, s neki bátorítván
A *Kegyes*, így hí:

„Jöjjetek hozzám!” Megijedve hallja
E dücső szót a puhaság: pirúlva
Ballag el, s szégyen helye rejtekébe
Visszalopódzik.

Megjelent, hogy csak valamit csudáljon:
Látta, hogy nincsen piperéje; látta,
Hogy kezét, képét kisütötte, törte
A dolog, a nap.

„Jöjjetek!” hangosb szava a henyélő
Lomhaság szívét, (Egek! - engedelmet!)
Mint sebes mennykő, megütötte, s eldőlt
A csuda állat.

„Jöjjetek!” S ekkor vetekedve minden
Nemzetekből a jelesebb Vitézek,
S a szelíd Pallás követői, méltó
Bajnoki mentek.

A nagy Árpádot sok ezer sereggel,
S Hunyadit láttam koronás fiával.
Már jeget törtek; mire várakoztok?
Ifjak! utánnok!

A MÚSAHOZ

Ha Músa, téged ifjaink,
Árpádnak édes magzati,
Megszeretnek; örvendj.

Ha Hunniának Szűzei
Hallgatni fogják lantodat;
Boldog a te sorsod.

Nem kell tenéked Afrika,
Nem kell süvöltő tengere,
Népe, kincse, híre.

Ne lásd te Éjszak gyermekit,
Se tégedet ne tudjanak
Élni, s énekelni.

Az, aki büszke szárnyakon
Szeret repülni, járja el
Napkelet vidékit:

Annak, ki Honnyát tiszteli,
Elég, ha polgártársai
Ismerik, s becsülik.

Eredj! reád vár a Duna
Sásos fejével, s a Tisza:
Kezdj magyar dalokra.

Majd Dáciának halmain,
Majd Száva, s Dráva mentiben
Állj meg énekelve.

Míg e szigetben nyelved él,
Hazád is él! Oh rajta hát!
Kezdj magyar dalokra!

JEREMIÁS KESERVEI

Töredékek

Látván Jéremiás, hogy amaz fő nemzeti váras,
Jérusalem szörnyen ki vagyon forgatva helyéből;
Hogy már gyászba borúlt minden pompája, hogy eltűnt
Fénye, s dücsőséggel ragyogó felsége: megindult
Szívében, s a templomnak töredékire dőlven,
Sok zokogási között bús mellét verve, szerelmes
Honjának szomorú veszét így kezdte siratni:

ELSŐ KESERV

Hát illy véletlen, s illy gyászos sorsra jutott-e
E váras, melly büszke fejét, mint földi királyné,
Fenntartotta minap; s amellynek imádta hatalmát
Minden egyéb nemzet, diadalmit látta, csudálta?
Mellynek az ellenség megrémült néha nevére,
Hát rabláncra vagyon már bátor népe szorítva?
Régi szabadságát elvesztvén szolgai módra
A dühös Asszirus gőgös kényének adózik?
Jaj! szép vára, Sion, kiürült egyszerre, kipusztúlt!

Elhagyatott! kínos sorsát jajgatja setétes
Éjjelein; nincsen, ki valóban szánja keservét,
Nincs, ki rokon kézzel letörölvén könyveit, oltsa
Égő szívének fájdalmas lángait: ah nincs
Senki, kivel sirhasson is együtt. Mindenek íme
Megvetik! Akik előbb frigy-társai voltak, elállván
Tőle, szerencsétlenségét gúnyolva kacagják,

S így mérget hintnek vad örömmel szíve sebére.

Júdás, hogy szomorú rabságra ne jutna, hogy édes
Honja dücsőségét méltatlan gyászba ne látná,
Elszaladott: idegen földön bújdosva kerüli
Mennykövi fegyvereit Káldornak. Hasztalan! ez már
Elfoglalt minden helyeket, s szűk utakat: öl, dúl
Tábora. Júdásnak nincs többé nyugta, reménye.

Oh Sion! oh nemrég mennyeknek mása! királyi
Templomod, Oltárid, felséges tornyaid, ékes
Oszlopid, a földön szanaszét leterülve hevernek.
Jaj panaszok töltik szomorú utcáidat. Ah! nem
Láthatsz már ezután, ki tebenned régi szokásként
Áldozatot tegyen Istennek, s szent ünnepet üljön.
Papjaidat gyászban látom keseregni, leányid
A ragyogó napfényt megkárhoztatva, halálos
Fájdalmok közepett jajgatnak, s melleket ütven
Szaggatják hajokat: valamerre tekintek, előttem
A sok szörnyűség rémítő képei; minden
Néma, csak a nyomorúságnak szava hallatik: a bús
Inség nyög, s minduntalanúl panaszokra fakad ki.

Tudnillik már most az Igazság Istene méltó
Bosszút áll rajtad; régen letapodtad az Ő szent
Törvényt, kegyes intését kinevetted; örültél
Undokságidnak: sőt napról napra tetézted,
A sok bűnre hanyatthomlok, mint esztelen állat,
Szüntelenül vetemedvén. Hogy vesztetre jutottál.
Jerusalem! hogy az ellenség feldúlta temérdek
Kincseidet: hogy az al, s fel Rendet elűzte: hogy annyi
Kisdedeidet dühösen kiragadt az anyáknak ölkéből,
És felmészárlott szemeik láttára kegyetlen
Kézzel; mindezeket förtelmes bűnöd okozta!

MÁSODIK KESERV

Hol van amaz híres város szépsége? Sionnak
Hol van tündöklő két csillaga, két szeme? hol van
Rózsa pirosságát megelőző színe? hol, amit
Elbámúlva csudált az egész föld, s amit ígylett?
Íme, királya, kevély fejedelmei, hetyke vitézi
Hitvány rabszolgák! kezeken lánc, durva bilincsek
Kényes lábaikon pengnek; mint úzi s loholja
Őket az ellenség! mint dőlnek emerre s amarra,
Bágyadt tagjaikat húzván! Így rogy le ináról
A kos nyár közepén, mikor a nap rétre, mezőre
Forróságot ereszt, s minden fűvet elsüt, eléget.

Ílly nyomorúságban rossz tetteit ismeri, szánja
Elkövett bűnét, forró könyvével akarja
A felségesnek szívét lágyítani, haragját
Engesztelni. Igen későn jó észre! hiába

Hinti fejét gyászporról, hasztalan önti szeméből
Vérrel elegy könyv záporait: boldogtalan: akkor
Kell vala sírni, mikor szent férjfiak által előre
Hírdettette, hogy Ő már készen tartja kezében
Súlyos mennyköveit, s majd, majd lebocsátja Sionra.
Volt még akkor üdő megtérni, s imádni lehajtott
Fővel az ég, a föld nagy Urát, rettegni hatalmát,
Meghálálni ezer jó tettet, drága kegyelmét.
Mert Ő tette Siont nagygyá, Ő szerze Sionnak
Kincset, erőt, fényes nevet; Ő vala gyámola mindég.
Most, mikor a várost a tűz, a fegyver emészti,
S vérpatakok follyák utcáit, most, mikor a nép
Vérében fetreng, s nem lelhet semmi segédet,
Hogy szabadúlhasson; mikor el van temploma hányva,
S annak imádandó porait csúfolja, s tiporja
A dühös ellenség: mit használ sírni, zokogni?

A megbántódott Istennek szent keze régen
Megfenyegette, s az ég szörnyű dörgési fölötté
Több ízben zúgtak, fel akarván költeni vétkes
Álmából, de Sion nem gondola semmit ezekkel.
A haragos mennynek rettentő nyílai közt is,
Oh, iszonyú vakság! Bordéllyá tette tulajdon
Házát, s a puhaság trágár kebelében alunni
Mérészlét. Így, így vonszotta magára haragját
A kegyes Istennek! ki szeretni tud, és akar, amíg
A vétkek sokasága ki nem csavarítja kezéből
A bűnt érdemeként megalázó mennyei vesszőt.

Pusztá hazájából idegen földekre kikelvén
Nyúgalmat keres és örömet: de szaladnak előle
E jók: megsértett félékény lelke, gyalázat,
Szégyen, bú, kétségbeesés késérik, ijesztik.
Hogyha talám valakit szemközt lát jőni, legottan
Visszacsavarja fejét, s szemeit betakarja kezével,
Irtózást okozó sebeit szégyenli: fekélyel
Lábai megförtöztettek; rút teste miriggyel
Meg van rakva, halált fű poshadt melle, kivetve
A száraz földön nyomorog, jajgatja keserves
Napjait élteinek: nem látván régi barátit
Elpártolt rokonit, s fiait mellette; Nagy Isten!
(Így zokog) Ah! egyedül te segíthetsz engem ezentúl!
Nézz sebeimre kegyes szemmel, nézz! s hogyha tenéked
Tetszik, könyörületlen Babilont kacagásra fakasztja!

HARMADIK KESERV

Jaj! már nem nyerhet zokogásra bocsánatot! égő
Szívének buzgó kérelmei mind elenyésznek
A levegőn, s fel nem juthatnak az égnek Urához.
Aki sokat túrt, várt eddig, s nem akarta haragja

Mennykővit a népnek feslettségére leszórni.
Mostan igazságát nyilván kimutatja, s hatalmát.
Íme, kevélységét Szolimánnak földig alázza.
Sok kincsét, melyet, vagy az ég jósága vezetvén
Fegyvereit, győző erejével szerze; vagy elmés
Munka, s királyoknak takarékos gondja rakásra
Gyűjti sok esztendőök által, kizsarolta dühödve
A Káldor, vagy irígységből a tűzbe vetette,
Hogy megemésztetnék. Ez, ez annak haszna, gyümölcse,
Hogy megszegte hitét, s azokat, botor alkura lépven,
Társainak fogadá, s a szent templomba ereszté,
Akiket eltiltott házából, és kirekesztett
Szent oltáraitól, mint undok népet, az Isten.

Nemcsak az ellenség vérengző fegyvere által
Bünteti elpártolt fiait Szolimánnak az Isten.
Ah! kínosb eszköz szent tetszésének az éhség!
Íme, miként nyögnek bágyadtan az emberek! Ah! nem
Emberek! árnyékok borzasztó képei! csontból
Álló szörnyetegek! négykézláb másznak az inség
Elpusztúlt mezein. Nincs, aki segítse halálos
Kínjok közt; ha mit elrejthettek, melyre sem a tűz,
Sem pedig a dülők nem akadtak: drága ruhákat,
Bébor köntösöket, gyémánttal, ezüsttel, arannyal,
Bővén befoglalt csészéket, készek od'adni
Egy falatért, amelly megtartóztassa röpülni
Készült lelkeiket. Hol, hol van régi szerelmed
Szent Isten! kedves Szolimánhoz? nézz le Sionra,
Hallgasd meg szomorú panaszt, hallgasd meg utolsó
Inségére szorúlt nyomorútnak jajjait! Oh! én,
Így sír fel hozzád, oh: én boldogtalan árva!
Régi szerencsémről mi kegyetlen sorsra jutottam!
Oh! te, ki mellettem jársz, és kélsz, addig is állj meg,
Oh útas! kérlek, míglen sebeimre tekintvén
Láthatd, nálamnál ki legyen több kínra kitéve.
Engem az Ur, mint szólott búsulása haragja
Napján, megszede mint szőlőt a gazda, s előbbi
Díszemet elfosztván pusztán hagyja. Nézzed: az égből
Rám küldötte tüzét, melly mellemet általütötte;
Minden csontokat, és ereket megtört, megemésztett.
Tudnillik, hogy ezen sanyarú vereségei hozzák
Helyre kevély eszemet, s szent engedelemre tanítsák.
Lábaimat, mellyek gonosz ösvényekre, szemérem
Nélkül hordoztak, nagy erős békóba vasalta.
Hogy fájdalmaimat rám gerjedt lelke nevelje,
Én magamat földhez szegezett, s kis üdőre sem enged
Megpihenést! ez még nem elég: kikereste haragja
Undok vétkeimet, s azokat mind öszvekötöztvén,
Mint valamelly terhes láncot rá verte nyakamra.

Ah! ezalatt romlott meg erőm, ez gyötri szünetlen
Vénségem, melly sírja fölött már várja halálát!

NEGYESEDIK KESERV

Melly iszonyú felleg támad fel az éjszaki sarkon!
És melly rettenetes zúgással ereszti magából
Ordító szeleit! Dávidnak háza, királyi
Széke remegj! rémülj fényes palotája Sionnak!
S ti falak, és híres bástyák rettegjete! eljött
Végső romlástok nem várt órája! reátok
A megbántódott Isten lebecsült haragját.

Ah, de mit emlegetek? Jaj! gyászos sorsa Hazámnak,
Follyatok, oh szemeim, s vér könyveket öntsetek! íme,
Vétkes Jérusalem fel van forgatva fonákul!
Kőfalait, s az egekbe merült nagy tornyait, ékes
Szent egyházát, és kapuit kifeszítve helyekből,
Látom: az ég villámainak tüze most is emészti.
Dávidnak pálcája, dücső koronája, kegyetlen
Kézbe került: a Nép felszentelt atyja, királyi
Méltóságától megfosztattva, bilincset
Hurcol, s sokkal alábbra való egy gyermeki váznál.

Hah! mi homályba borult felséges napja Sionnak,
Sírnak az élemedett Öregek, s a földre szegezvén
Sok könyvtől fáradt szemeket, keseregve porozzák
Ősz fejeket gyászos hamuval: szép dísz Sionnak,
A Szűzek titkos siralommal könyvezik édes
Honjoknak szomorú veszedelmét, mostoha sorsát.
Ezt siratom, magam is, s bár könyveim árja haszonnal
Folyna Hazám nyomorú esetén! Sion, árva Hazámnak
Hajdani vára! kinek vagyon olly érc szíve, ki téged,
Mostani állapotodra tekintvén, meg ne sirasson?

TELEMAKUS

Mély bánatba merült amaz ékes Nimfa Kalipszo,
Amikoron szigetét elhagyta hitetlen *Ulisszesz*.
Hogy nyomorult éltét nem végezhetette, sohajtott;
Mert el akart ő is, mint mások, halni s enyészni.
Csak panaszok s jajszők zengtek szájában, örömmé
Vált örömet szomorú hanggal jajgatta magában.
Néha, hogy enyhüllyön keserű bánatja, kísétált
A szigetet környül vévő pázsint, hol a szép,
S gyenge tavasz sokféle virágai szüntelen élnek,
És örömillatokat mosolyogva lehellnek az ájult,
S sebhedt szívre, de bánatinak nagy felleget el nem
Oszlathatta ezen gyönyörű hely kellemes éke.
Sőt emlékeztén, hogy *Ulisszesz* karjai hajdan

E helyeken kényén hordozták, vérzeni kezdett
 Szíve, s keservének mély örvényébe hanyatlott.
 A zuhogó tenger fővenyes partjára kiállván
 Sokszor, mint bálvány meg sem mozdúlva, csak omlott
 Sűrű könyveinek fájdalmas zápora: s mintha
 Most is Ulisszesznek látná távozni hajóját,
 Habjait a haragos tengernek nézte. Azonban
 Egy gályát látott, amelly a tengeri vésztől
 Öszvetörött, majd kormányát, majd padjait, árboc
 Fáját, és szakadott kötelit szemlélte miképen
 Hányták a tenger hullámai, s végre kiszórták
 A szárazra. Ezen mikor elbámúlna, továbbá
 Késvén, két embert távolról láta, kik úszva
 A víz habjaival küszködnek minden erőből.
 Egyik már nagy üdőt mutatott, a másik Ulisszeszt
 Ábrázolta, pedig nem régen lépe virágzó
 Korba, szelíd, bátor, minden járása s kelése
 Egy koronás főhez méltó: jól tudta Kalipszo
 Mindjárt, hogy Telemák ez, az Ő szeretője Ulisszesz
 Bajnoki módra nevelt fia, nagy magzatja, de társán
 Elbámúlt, s ki legyen meg nem foghatta, (mivelhogy
 A kisebbek elől a legfőbb Istenek, - amint
 Itten is - elrejtnek némellyeket) akivel együtt
 Indult el fiatal Telemák bújosni, Minerva
 Volt az, Mentor képe alatt; és mennyei fényét
 Elrejtette, ne, hogy ki legyen, megtudja Kalipszo.
 Illyen gyászteseten, mellyet meg kellene szánni,
 Örvendett nagyon és kacagott a Nimfa magában:
 Mert szigetébe hozá Telemákot, kedvese véré.
 Vészéből mikoron kikapott a partra, Kalipszo
 Mintha nem ismerné, mi hozott ide? balgata ifjú!
 Úgymond, megtudjad, hogy az én szigetembe kiszállni
 Nem szabad. E szókat haragosban mondta, hogy el ne
 Árúlna örömét, melly, bár nem akarta, kiadta
 Orcáján egyszerre magát. Oh! így felel erre
 Megdőbbszent szívvel Telemák, Oh! légy te halandó
 Ember, vagy valamelly Istenség (én ugyan Isten-
 Asszonyt felséges képedben tisztelek) Oh! egy
 Ollyant szánakodó szívvel végy, aki hogy édes
 Atyjának fellelje nyomát, hogy tudja meg annak
 Hollétét, elszánta magát, sok ezernyi veszélyre.
 Végre hajójával kőszikládra vetődven
 Míg a partra jutott, te magad, mint szenvedő, láttad.
 Hallván e szavait szomorú Telemáknak az Isten-
 Asszony, szép szóval tudakozza, ki légyen az atyja,
 Kit feje vesztével keres? Édesatyámnak, Ulisszesz
 A neve, mond Telemák: egy ő amaz érdemes és nagy
 Fők közt, kik Tróját megszállván, végre porába
 Döntötték: bátor szívét, sok bajnoki tettét,

És nagy okosságát Görögország, s Ázsia tudja.
Most a tengereken, valamerre kiterjed azoknak
Széle, hajókáz ő: bújdosván tévelyeg, és a
Kőszirtek veszedelmi között hányattatik. Oh jaj!
Mint valamelly tündér árnyék, fut előtte Hazája.
Penelope búsul velem együtt: semmi reményünk
Nincs, hogy láthassuk többé: magam íme hasonló
Szélvészeken közepett forgok régulta, hogy egyszer
Már kitanúlhassem hollétét édesatyámnak:
Ah! de talám (minden tetemim borzadnak!) Ulisszesz
Csontait a tenger tajtékzó habjai hánnyák:
Oh, könyörülj, kérlek, szigeted szent Asszonya szánd meg
A boldogtalanok sorsát, és, él-e, vagy elhalt
Édesatyám, ha tudod mondd meg, s mit végze felőle
A kegyes ég, ha szabad tudnom, magyarázd meg előttem.

Ékes szólását nem győzte csudálni Kalipszo,
És bámulni, kivált szép ifjusága szemébe
Tűnván, egy darabig nem szólt, csak nézte felindúlt
Szívének nem várt bálványát; végre magához
Tért, s e szókra fakadt: Amit tudok édesatyádról,
És történetiről, Telemák! kijelentem. Azonban
Nincsen üdöm most arra, s tudom, hogy néked is annyi
Sok nyomorúságok nagy bágyadtságot okozván,
Nyugodalomra vagyon szükséged. Jer velem együtt,
Jer hát, mint kedves fiamat befogadlak örömmel
Hajlékomba, Te léssz minden vigsgája magános
Éltemnek, s én, hogyha neked fog tetszeni, hogyha
Ten hasznodra tudod bölcsen fordítani, legfőbb
Boldogságod. Ezen megindult szíve, s követte
Mindjárt Telemák lassú lépéssel az Isten-
Asszonyt, aki merőn állván a Nimfa seregben,
Olyan volt, mint egy szép szálas cédrus az erdő
Apróbb fái között: eleven természeti színe,
Két szeminek ragyogó tüze, szép viselése, hajának
Mesterség nélkül gyönyörű rendekre szedése,
Elragadá szívét Telemáknak. Mentor azonban
A szemeit lefelé tartván hallgatva követte.

Elbámúlt Telemák, és álmélkodva csudálta,
Melly kies és gyönyörű Barlang a Nimfa lakása,
Ámbátor sem ezüst, sem arany nem tette böcsössé,
Sem márvány, s cifrán készített oszlopok, írott,
Vagy faragott képek, mesterség ritka csudái.
A barlang bolthajtások módjára kívágva
Olly különös kézzel vala; hogy valamennyi szobái,
Mellyek kellemetes rendekre valának elosztva,
A megválogatott kövecsek, s sokféle csigáknak
Bő nemitől, csuda, mint fénylettenek! oldali környét
Szőlőtők ülték, s sűrű levelekkel egészen
Béárnyékozták, a Nap hévsége zefirnek

Gyenge lehelletitől enyhült: több tiszta vizeknek
A zöld pázsit alól kedves fakadása s folyása
Ferdőket készítettek: nem messze meg egy szép
Erdő volt leveles fákkal tele, mellyek az évnek
Minden részeiben kifakadván újra virágok
Illatozásait hintették széllel: az erdő
Közt a Nimfamező; közepén egy csermelye vídám
Csörgéssel folyván sietett elenyészni: körülé
Szüntelen a szárnyas seregek víg éneki zengtek.

Egy nemigen nehezen járó dombocska tövéénél
Állott a barlang, mellyből a tengeri szélvész,
A dagadott habokat, mikor a szirtekre vetődtek,
És meg visszafelé döltek, láthatta Kalipszo.
Úgy a vízbe szorúlt gazdag szigeteknek egekre
Felnyúlt hárs, és nyárfáit nézhette, de főképp
A távol fekvő hegyeket, mint bujnak ölébe
A nagy felhőknek, ha pedig közelebbre tekintett,
Tér mezejét (gyönyörű kertnek kell mondani) látta.

Lakhelye szépségét, s kincsét Telemáknak elejbe
Adván, monda: mivel fáradt vagy, vesd le magadról
Nedves köntösidet, s nyugodjál; nem sok üdöre
Visszajövök hozzád: akkor fogsz hallani tőlem
Olly történeteket, mellyek hallásira szíved
Érzékenységgel betelik, nemes ifju. Kalipszo,
Ezt mondván, rendelt egy Nimfát, aki vezetné
Őt, s Mentort barlangjának beli részibe, mellyet
Mint titkosb helyet úgy tartott mindenkor az Isten-
Asszony. Az udvarló Nimfák gyújtottak azonban
Cédrusfát, mellynek temjénes füstje kiterjedt
Kellemes illattal. Kész volt a köntös is immár.
Gyenge fejérségét mihelyest meglátta, s palástján
A varrott aranyat Telemák tündökleni, ifjú
Szívén a röpöső öröm árja fölötte kiöntött.

Ezt nem szívelvén Mentor, hát illy hamar, úgymond
Dorgáló hangon, nagy Ulisszesz gyermeke, s aki
Atyjának példás tettét elszánta követni,
Illy hamar, és könnyen szívét meg hagyja csalatni?
Oh! vigyázz Telemák! szem előtt tartsd édesatyádnak
Annyi dücsöséges munkáit: tégedet álnok
Kockájára kitett az irigy és csalfa szerencse;
Légy szemes, és magadért mint illik, kelj ki vitézül!
Hidd el az olly ifjú, kit az asszonyi cifra hiúság
Elragadott, alacsony lelkű, s csúf sepreje férfi
Rendünknek: ki magát meggyőzvé bajnoki módon
A gyönyörűséget letapodta, dicséretet, és fő
Tiszteletet méltán várhat, mint érdemes ember.

Jó Mentornak ezen bölcs intésére sohajtván
Melléből Telemák illyenképp szóla: vegyék el
Életemet tőlem, kívánom, az Istenek inkább,

Mint meghódúllyon szívem, s rabláncra szorúlva
A feslett puhaság idegen bálványit imádja.
Nem fog Ulisszesznek magzatja gyalázatos ember
Lenni: haszontalanul kedveskedik a buja Cipris.
Úgy, de mi sok jókkal mindkettőnk tartozik a nagy
Égnek, hogy kitörénk a partra magunkat utolsó
Vészünkből: osztán: hogy ezen kegyes isteni Asszonyt,
Aki szerencsétlen sorsunk örömére lehessen,
Adta? barátságát Telemák, mond Mentor, ezerszer
Inkább féljed, mintsem amaz köszálakat, ahol
A haragos zivatar széllal szaggatta hajódat.
A jó erkölcsnek legterhesb harca van akkor,
Amikor a színlett gyönyörűség ostromit érzi.
Ójad hát magadat mikoron hizelkedik, és ne
Higgy ígéretinek; lest hány a csalfa Kalipszo.
Büszke az ifjúság; bízik mindenha magában
Bátor igen gyarló; s könnyen hisz, nem tud előre
Gondolkodni; s azért nem sokszor kára siralmas.
Méz szavait főképp úgy vedd, mint szinte halálos
Mérgét: félj, kígyó lappang a rósabokorban.
Így elkészítvén Telemákot Mentor az Isten-
Asszonyhoz mentek, ki reájok vára, s ebédhez
Fogtanak: udvarlást a Nimfák tiszta fejrben
Tettek: mesterség nélkül, jó s kellemes ízű
Étkeket, amellyek madarakból, ritka vadakból
Nagy szorgalmatosan készültek, tettek elejkbbe,
A bort finom arany csészékből hörpölgették.
A fiatal Nimfák azalatt énekre fakadtak,
És, mi szerencsétlen harcoltak az Istenek ellen
A buta *Tellusnak* dölfös szüleményei, zengték.
Majd Szemelét, s annak szeretőjét, majd Atalántát,
S Hippomenest vették tárgyúl, míg végre kipusztúlt
Trója vidékének szállván mezejére, Ulisszesz
Tetteit, és nagy eszt kezdették mennyei hangon
Zengeni: hogy Telemák megtisztelt atyja nevérl
Hallott, felgerjedt, és a fájdalmas örömtől
Elfogatott szívét többé nem bírta: Kalipszo
Ezt látván, intett Nimfáinak, akik azonnal
A Centaurusok és Lapidák viadalmira kezdtek.
Osztán: mint szállott le pokolba nagy Orfeus, és mint
Nyerte meg Euridicét, s mint vált meg tőle, dalolták.
Asztal után a Nimfa külön Telemákot imígyen
Szólítá: tudod azt nagy Ulisszesz Vére, minémű
Hajlandósággal, melly szívvvel légyek irántad.
Én, az Egek végzése szerint örök életet élek:
A szigetembe pedig nem jó soha senki, hanemha
Mérészsége miatt meg akar bűnhődni, veszélytek
Sem volt volna elég haragomnak mennykövi ellen
Védeni benneteket, de szerettelek akkor is: ez hát,

Ami veszélyednek közepett megtarta, s segédet
Nyújta, azon forró szeretet vala, mellyel igyekszem
Mostan is életedet boldoggá tenni. Szerencséd,
Amelly rád mosolyog, Telemák, és kedves ölébe
Kész bévenni, böcsüld: kérlek, ne kövessed atyádnak
Példáját; megcsalta magát, megcsalta, s örökre!
Egy vak kívánság nyomorúltta tette; hazáját,
Hogy láthassa, kies szigetemből elszöke, s íme!
A zúdult tenger megbosszúllotta személyem
Ílly sértődését; szemeim láttára hajóját
A szelek elfogták, hányták, elvégre lesüllyedt
A szörnyű örvény feneketlen mélyibe. Mit tégy
Már most, e szomorú példából értsd meg. Atyádat
Elvesztvén, mi reményt várhatsz? Itakára hiába
Vágysz. Legyen az, kedves Telemák! örömedre, hogy olyan
Istenség fogadott bé hozzá, aki keserves
Állapotodra tekint, és aki nagyobbra emelhet
Téged, mintsem előbb voltál. Oh! (így felel égő
Szívéből a bús Telemák!) kegyes isteni Asszony!
Engedd, hogy szomorú sorsát keseregjem atyámnak:
Jól tudod azt magad is, hogy méltán könyvezek érte.
Így, és nem másképp enyhülhet bánatom: a te
Kedves ajánlásod nagyságát így fogom észre
Venni, s szerencsémét jól megfontolhatom osztán.
Ezt hallván, nem mert mélyebben szólni Kalipszo,
Sőt, hogy Ulisszesznek sajnálja fölötté halálát
Ő is, mint Telemák, szemeit könyvekre fakasztá.
Hogy szívét jobban kitanúlná, gyenge igékkal
Kérte, beszélne meg; mint jött szigetébe; mi módon
Történetek nem várt veszedelmei? Hosszas üdő kell,
Mond szomorún Telemák, hogy előszámláljam: azonban
Mert akarod, legalább sommásan szólok azokról.
Megtudván, hogy azon Fejedelmek s Hercegek, akik
Elpusztították Tróját, hazatérnek, elejkbe
Indúltam, hogy megtudhatnám édesatyámnak
Hollétét; az anyám számos kérői csudálták
Útamat, és az okát kívánták érteni tőlem.
Álnok szíveiket tudván, titkoltam előttök
A dolgot szorgalmatosan, s így végre Pilosba
Nesztorhoz mentem, s onnan Spártába: Királya
Nagy szívességgel fogadott, de hogy élne-e vagy nem,
És hol volna atyám, egyik sem tudta bizonynyal.
Szicíliába tehát igyekeztem evezni, mivelhogy
Hírlelték, hogy atyám gályáját a szelek annak
Partjaihoz vitték: e szándékomra nem állott
Mentor, s hogy változtatnám meg, bölcsen ijesztett.
Mert részént iszonyú Cikloposok, s emberi hússal
Élők lakják azt, részént révpartjai rosszak.
Énéas is azon helyeken vesztette hajóit.

Monda tovább: az egész Görögország népire mérges
Bosszút forralnak, de leginkább törnek Ulisszesz
Magzatjára, s böcsös vérét lesik önteni Trója
Szánakodói: tehát térj vissza hazádnak ölébe,
Nem sok üdöre talám az atyád is elérkezik: ezt nem
Ok nélkül mondom; kedvellek az Istenek ötét.
Hogyha pedig veszedelme ki van végezve, s hazáját
Már ezután soha nem láthatja; te mégis anyádért
Térj Itakába, s szegényt szabadítsd meg az ellene tódult
Ellenségektől: eszedet, tudományodat a rád
Várakozó népnek terjesszed elejbe: mutasd meg
Nyilván, hogy fia vagy, s méltó, kire szálljon Ulisszesz
Szép birodalmának nagy terhe, királyi hatalma.
Illy üdvösséges szavait, bár meg ne vetette
Volna makacsságom! Jó Mentor mindazonáltal
Ifjúságomnak nem nézvén vétkire, csendes
És hív lélekkel követett, valamerre hajóztam.
Sok veszedelmekkel kellett küszködnöm azulta,
Mellyek az Ég végzése szerint történtek: az ifjú
Délceg szívet ezek megtörvén jóra tanítják.

ÚJESZTENDŐKOR

Jer, kérjünk az Egek nagy Urától annyi segédet,
Annyi erőt, hogy nyujthassuk hosszabbra hanyatló
Napjait élünknek szép érdemek által; ezekből
Állnak az esztendők nem számból. Aki henyélve
Töltött a vétkes puhaságnak kényes ölében
Nyolcvan s több nyarat, sem jó atya, sem pedig édes
Honjának híven szolgáló gyermeke, s polgár
Társainak nem lévén díszesb jóra vezérlő
Példájok, s meghalt: kis üdőt élt, bátor ezüstös
Fővel sírjának szállott fenekére le. Sőt csak
Volt Az, nem pedig élt köztünk, mint semmi gyümölcsöt
Nem termő fa fennáll és él, mint látjuk, az erdő
Fái között, hol végre kidől, s elenyészik örökre.

CSALAVÁRI

Élemedett ember lévén Csalavári, s akarván
Őszbe borúlt üdejét csendes békével elélni,
Egy nemes ifjúnak feleségül adta leányát,
S pénzes ládját: de szegényt a csalfa reménység
Egynéhány nap alatt megjátszodtatta; reája
Úntak az új párok: távoztak tőle; ha néha
Véletlen szemközt jött, rá sem néztek. Azonban

Szívében meg nem csökkent; elnyelte keserve
Méltatlanságát. Végtére segédet az észtől
Kapván, mit gondolt, s mi legyen szándéka, kimondja
Régi barátjának, s egyszersmind kéri, hogy adjon
Egy jó zacskó pénzt két-három napra: barátja
Ím! amennyit akarsz, végy, monda; vesz, és haza mégyen.

Nem sok üdő telvén, hallá, hogy Vője szobája
Mellett jár és kél; az Öreg köhög, és hamar *ötven*,
Hatvan, *száz ezeret* számlál fennszóval, előntvén
A kerek asztalkán az aranypénzt. Vője legottan
A szép hangra belép, s oh! mint örvendezek, úgymond,
Édesatyám!... az Öreg, büszkén mosolyodva ravaszdi
Vője szavát elfogta. Ma vettem vissza, s kamatra
Egy más embernek kiadom, mond, pénzemet ismét.
Ezt hallván kiszalad, s Hölgyének mondja: be! kábák
Voltunk, kik hittük, hogy apádnak mindene nálunk
Van! Sokkal több pénze vagyon még hátra. Valóban?
Kérdezi nagy szaporán, a hetyke menyecske, s röpüle
Tüstént atyjához: nyájas szemet, édes enyelgést,
Mézajakat, s mit nem? visz elejbe, s lebukva köszönti.
Furcsa ravaszságát a vén Csalavári hasonló
Módon vette. Igen jókor jössz, monda, leányom.
Pénzem iránt ím most akarok végezni utolszor,
S a még hátramaradt sommát rád hagyni. Szerencsés
A te leányod, atyám! de miért titkoltad el eddig
A dolgot tőlem? ki szerettelek, és ki szeretni
Foglak hálaadó szívből mindenha. Leányom!
Nem kell egyszerűen mindent kijelenteni másnak.
Mostanság menj, és híjj Biztost, aki felírja
Édesatyádnak ezen szándékát, s aki tanúja
Légyen végakarátjának. Szólíttatik, eljő
A Biztos, s az Öreg tesz testámentomot. Ettől
Fogva szegényt kezdték tisztelni, s böcsülni: azonban
Egy kis üdő múltán Csalavári halálra betegszik,
És pompás temetést nyer. Testámentoma végre
Feltöretik; de mi volt abban, nem tudhatom; amint
Látták a házastársak, kipirúla pofájok.

A TÖRBE ESETT OROSZLÁNYRÓL ÉS EGÉRRŐL

Éj vala; nem látszott sem hold, sem csillag az égen,
Amikor egy kis egér szanaszét jár, futkos az erdőn,
S ím bizonyos neszt hall: megijed, fülel a piciny állat.
Várakozott...nincs semmi veszély rám nézve, magában
Mondja, s megy útjában: hát hallja, s csudálva csudálja,
Melly szomorún ordít az oroszlány, aki, viselvén
A hatalompálcát, erdőkre s mezőkre kiszéledt

Állatokon nagy fennyen uralkodik. Ennek esett-e
Most baja? így tünekedve soká nem merte segítni.
Hogy vérszemre kapott, mit akarsz hát? kérdezi tőle.
A nagy vad, könyörülj kis egér, mond sírva; ha megszánsz;
Amit kérsz, s kívánsz, mindazt meg fogja kegyelmem
Adni: ha meghallgatsz, s engedsz koldúlni kegyelmemet;
Kérlek, hogy légy nékem ipam: mondotta, s legottan
Válaszol erre: ipad lészek: te, s leányod enyim vagy.
Itt az egér megörült, a tört felrágta, szabaddá
Tette veszélyéből az orosz lányt, s várta jutalmát.
A kis egéresszony hallván a dolgot azonban
Egy szennyes *scarabénustól*, megörüle, s magában
Ritka szerencséjén mód nélkül vígada. Végre,
A nagy férj, mikoron bélépne kis asszonya hozzá,
Amint erre, meg arra forog mátkája, reája
Toppantott nem vévén észre, s megölte szegénykét.
Oh, hányan vágnak fényes házakba! kik osztán
Illy szomorú, sőt még szomorúbb esetekre találhatnak!
Hány szüzek, kik ezer vídám órákra, s napokra
Vártanak, a bútól meghervadt gyenge virágin
Ifjúságoknak sírnak, míg földbe tetetnek!

A TÁBORBÓL MEGTÉRT HAZAFIAKHOZ 1797

Párducos Árpádnak lelkes maradéka, Magyar Nép!
Harsány tárogatód, mellynek hangjára felindúlt
Érzékeny szíved, megszűnvén fűni vitézi
Tűzbe hozó haragod mérsékelj, s férjfi, de nyájasb
Szemmel nézz, amíg Músám elpengeti lantját!
Néktek, erős Scythák kedves maradékai! kikben
A Haza hív fiait nagy örömmel látja; kik élni,
S halni Királyotokért még tudtok, atyáitok áldott
Nyomdokikon járván, néktek zeng énekem. Oh te
Véres Rákosnak szomorú térsége! te Mársnak
Szent helye! mellyre kegyes szemeket vet mostan is e Vár,
Amellyben hajdan nagy Mátyás udvara fénylett,
Oh te is egy kisség intő szavaimra figyelmezz!
A nemes, és bátor lelkek, kik harcra születtek,
Fegyveriket, mikor a vérnek mezejére kiállnak,
Férjfi vitézséggel szokták forgatni: ha megszűnt
A harc, hív szem előtt tartják mindenha, s megőrzik
A lassan, s titkon rágódó rosda fogától.
Bár olajágak alatt legyenek, vigyáznak előre,
Háttra; mi történhet forgatván gyakran eszekben.
Sok szomorú példák mondják: a csendes időnek
Édessége hamar puhaságot szül, s veszedelmet.

Így romlott meg amaz nagy Pénus is, aki negédes
Rómának több izromban megrázta hatalmát;
Amikor Priamus megtúnyúlt udvara táncol,
Tobzódik; mikor Fejedelmei, Bajnoki vígan
Játszanak, és részént heverésznek elázva, s ledöntve
Serlegeik közepett; részént egymásra köszöntik
A nagy billikomot, bátran dőzsölnek, ijesztik
Szóval az ellenség seregét! felrakta vitézi
Népét Akhilles Trójának büszke falára.

A törvényt a bűn letapodta; böcsület, igazság
Számkivetésre szorúlt: az erőszak uralkodik; illy harc
Győzni tanúlt fiakat kíván. Bellóna kezében
Tartja borostyánját, s szólít: fegyverre vitézek!
Halljátok? Ti! Oh! amerre foly a Duna, merre
A Tisza; merre zajos Drávának, merre csavargó
Szávának haragot tajtékozó habjai zúgnak:
Ti! nagy atyáitokat követők! ti vérrel elöntött
Útra, s halálra szokott lelkek hazabéli Vitézek!
Nem lesztek jutalom nélkül, nem! kedves anyátok
A Haza, nagy, szent Név! köti már a ritka dücsőség
Zöld bokrétáját fejetekre; hatalmatok által
Él, s élhet! legyetek hívek! mind nyájas üdőben,
Mind mikor a kétes hadnak zászlói lobognak.

TOLNAI FESTETICS LÁSZLÓ IFJÚ GRÓFHOZ 1798

Festeticset, ki levél által megtisztelte minket,
Menj szaporán Músám, tisztelj vissza nevemben.
Sőt te magad tudván jó szívét gyenge korában,
Részedről mindent tégy tiszteletére. Ha fogja
Kérdeni, mit mivelek? mi dologban töltöm üdömet
S mint vagyok? e választ add: most ő többnyire nyugszik;
Mert nemigen régen forró hideg érte: azonban
A terhes nyavalyát orvos szerek által elűzte.
Egy borzas Medikus neki megtiltotta, hogy otthon
A megholtakkal ne sokat múllasson, egyébként
A rossz visszakerül, s úgy meggyomrozza, hogy azt sem
Tudja, ha él-e; talán Földvára is elmehet. Ő hát
A Medikus recipéje szerént akar élni; s mivelhogy
Ez, Görögországban termett ígéssel ijeszté,
S a nyavalyát súlyosnak, igen súlyosnak ítélé;
Most sem Virgilius, sem Flakkus előtte (csudálom)
Nincs böcsben. Tegnap Juvenálist kezdte kezébe
Venni, de mindjárt levette: mi okból,
Nem mondá: azután két cikkelyt *de brevitate*
Vitae fennszóval mondott el vén Szenekából,

Akit bátyjának fogadott. Elvégre kisétált
A Duna-hídhöz, hol jár, és kél szüntelen a sok
Ember, s hol csak azok, kiknek nincs pénzek, adóznak;
Mert szabad a vámtól minden *majoris abollae*.
Míg itt áll, Zsidók jönnek lármázva, mekegve.
Mert a várasnak bérelt szolgálói lopásért
Hajtották: nagy zaj támadt: Mózes követői
Mint a hangyaboly úgy forrtak. Várj egy kis üdőig
Többen lesznek ezek, mint Árpád magzati; ritkán
Vesznek, szüntelenül szaporodnak. Öt órákor elment,
S íme szerencséjére kap egy új könyvet, örülve
Vette; Magyar nyelven vagy írva, de Senki nevével,
A Szép Nem számára; Beszélget *Jetta* hatalmas
Tündér Asszonyról, valamint Uránia Törpe
Péterről: most hát ezt olvasgatja leginkább.
Mindezeket, Músám, elmondván *Festetic*sednek
Jót kívánj, s hogy egészségét őrizze, javalljad.
Mert ez, az embernek legdrágább kincse; ki ezzel
Bír, noha látja üresládát; mégis örömmel
Él. Ha Takács tőled kérdezkedik: „A te barátod,
(Mondd neki) a kölcsönt kölcsönnel szokta fizetni.”

A POÉTA ÉS PONTYI

A magyar ódákat, s hat lábú verseket öszve-
Szedvén vizsgálám, hol, vagy min kellene tennem
Jobbítást, és ím! bétoppán Pontyi szobámba.
Jó napot! Adjon az Ég! Mi dologban töltöd idődet?
Kérdezi. Vedd, olvasd ezeket. Veszi, s kezdi magában
Olvasgatni; szemét, száját mozgatja, hunyorgat;
S mint ki nagyon csípős burnóttal itatta meg orrát
Kétszer, háromszor ptrüsszent; mint zuzmara hullott...
Olvas, s torzomborz bajsát súrolja, sodorja,
Pontyi! miként tetszik munkám? *Cádentia* nélkül
A versek nékem nem szoktak tetszeni. A fül
Csak rithmust szeret. A *hosszú fül, verset itél, szül*.
Ezt már érzi fülem. Még szebbeket adhatok ennél.
Adj hát, s nemzetedet mulasd ártatlan örömmel.
Úgy, de sem a görögök, kik ezen tudományban az elsők,
Sem pedig a bölcs rómaiak, kik utánnak eredtek,
Nem kedvellették a rithmust. A szabad észnek
Mért vetnél rab korlátot? hagyd menni, repülni,
Mint akar. A fül sem szenvedheti; hidd el az *Attin*
S ezzel párosodott ráhangzó tengeri *delphin*
Megsértette fülét az igaz Költőnek, ez okból
Felfortyant, s méltán szatirázott ellene. Tudd meg,
A nemes ízléssel készített rithmusi munkát,

Csak ne jövendöljön valamit szerzője bagolyként,
 Kedvellem. Nemrég szörnyű ropogókra találtam.
 Hogy zengnek? *totyogott, szotyogott*; két társai szint így
 Pattognak, *rotyogott, potyogott*. Megelégszel ezekkel?
 Oktalanul kérdesz; ilyen *cadentia* tetszik.
Látínista vagyok, de azért a *patria* nyelven
 Írt szép hangozatú verset jól értem, ítélem.
 Még gyermek voltam, mikoron bétéve tanúltam
 Virgilius gyönyörű Alagyájit. Kezdi az elsőt:
Arma, virumque cano, sine me liber ibis ad Urbem.
 Egy Úr, akinek én neve napján verseket adtam,
 (Mert ezt megszoktam) két bankót nyújta kezembe
 Két versért, mellyen két nap, két éjszaka rágtam
 Körmeimet. Kérlek recitáld el Pontyi! Miért ne?
 Vivat! most mutatád meg, hogy nem tökkel ütötték
 Látínus fejedet; mert illy nyúl ritka bokorból
 Ugrik: örülj! koszorúd kész már. Tud-e, mondsza deákul?
 És mi jeles könyvháza vagyon pátrónus Uradnak?
 Tud; mert háromszor legalább repetálta (magától
 Hallám ezt) a Szintaxist: most szüntelen olvas.
 Tudja is ám minden könyv nélkül, *Toldi* vitéznek
 Tetteit, *Argyirust, Kádárt, Markalfot, az Álom*
 Könyvet, s ami nagyobb, tud profétálni, mióta
 A Bak, Oroszlány, Rák, Bika, Hal, s a többi *sibillás*
 Állatokat nagy munkával magyarázni tanulta.
 Este, mikor jó kedve vagyon; de fonyóba leginkább
 Böles auditorait mulatja: kocsissa az *éltek*,
Haltak végezetet legtöbbször kapja fejére.
 Mit hortyogsz? Te! talán alhatnál? Alszom is. Én hát
 Itt hagylak... tán majd valahol rithmusra találok.

SCHEDIUSNAK

Tegnap (igazságot szólok) sokféle, de hasznos
 Dolgok, mint valamelly sűrű raj, tűntek eszembe.
 Egy a többi között úgy megbájolta, s magához
 Húzta fejemnek egész erejét, hogy róla tenéked,
 Oh Pallás kedvelte, Lajos! szükséges is írnom;
 Józan ítéletedet kívánván. Nemde legelső
 A Bagoly éjjel? kedve szerént országol; előtte
 A madarak magokat megvonják. Ő, noha nem fél,
 Nagy csendességgel röpdös: mikor édesen alszik
 A tollas nép, s álmai közt csevegésre fakadván
 Társainak látott örömit ki-ki kezdi beszélni,
 Rajtok üt, és őket mint Éj lator öldösi, tépi.

Nemcsak az erdőknek megfészelt gyáva lakóit
 Hajtja fel álmokból, hanem a városra felosztott

Népnek is a szívét szomorú huhogása gyakorta
Megdöbbsenti; de mindezekért még fenn lehet a bölcs,
Régi Világ által neki nyújtott tisztelet, én ezt
Önként megvallom: de ha most is rossznak alajtják
A házok tetején járását, és hogy az élők
Számából valakit kihuhol; ki ne merje gyalázni?

Egy történetet itt röviden feljegyzek. Az elmúlt
Századnak közepén egy nagy Bagoly éjjeli szállást
Tartott egy bizonyos ház kéményében. Urára,
Mert jelesebb esze volt az egész községnek eszénél,
Azt költék, hogy az ördöggel van, s régi boszorkány.
A buta csürhe reá vallott; mert látta nemegyszer
Amikor kiröpült éjjel. Mentette szegényke
Ártatlanságát, de hiába; fejére halálos
Végzést lármáztak nagy eszű Bíráji, s kiveszték.
Hamva után az ökördi sereg vígyáza, ha vajjon
Jár-e boszorkányok, vagy nem. Járt; öszvefutottak
Hát félelmekben: Pásztor, Nótárius, eskütt -
Emberek, a népnek Kalaúzai! Hamva, Bagolynak
Képiben, így mondák, jár most, és minket ijesztget.
Hogy sok imádsággal nem győzték védeni kínos
Életeket, nagy messzéről végtére hozattak
Kétszáz tallérért egy puskást, aki szerencsés
Csővel az Éj madarát meglőtte, s közikbe vetette.
Ím! mi gonosz csillagzat alatt kezdette Világunk
E madarat tisztelni, s mi nem jól adta Minerva
Oltárának! Ezen méltatlan régi szokásnak,
Ámbár mély gyökeret vert, mondjunk ellene, s tőle
Álljunk el. - Te Minerva! Kinek szolgálni dücsőség
Egy szabad országban: hagyj hozzád lépni, ijesztő
Képű Gorgonodat lebocsátván egy kis időre;
S e magyar áldozatot kegyesen vedd! Oh! ha nagy
Árpád

Véreinek javokat szereted; ha vitézi tüzekből
Méltóknak látod boldog koszorúdra; könyörgünk,
Engedjed, hogy amaz búsult Éj, s durva setétség
Rettentő madarát vethessük félre, s helyébe
A Darut, érdeminek nézvén fényére, tehessük!
Így gondolkodom én, Lajos! a Daru mint tudod,
éjjel,
Nappal vígyázó; fennjár az egekbe, s megérzi
A záport, a fergeteget, s kijelenti előre.
Egymás ellen ezen madarak (mert hol vagyon a föld
Hátán szüntelen egyesség) csak néha dühödnek.
Többnyire nagy szeretet van köztök. Védik erőtlen
Társaikat, s a még nem járt, kelt ifjakat őrzik,
Oktatják nem félni; hanem vagy halni, vagy élni.
A nemes udvarokon, ha Darut látsz, oh Magyar ifju!
Tudd azután az okát, és tiszteld véle. Minervát.

KÁROLY GYŐZEDELME OSZTERAKNÁL
(Mart. 21-dikén 1799.)

*Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne scripserit?*

HORATIUS

„Fegyverre Páris népe!” Kiált megént
A vad Szabadság versenyes angyala,
S bűnös dücsőségek helyére
Számptalanok dühösen rohannak.

Víg a gonoszság lelke, ha lelke van!
És a legázolt emberiség fölött
Építeni mér, emlékezetre!
Templomot, oszlopokat magának.

Midőn nyerít a pajkos Öröm, s magát
Hizlalja lármás mulatozásiban;
A dolgos és ártatlan ínség
Sír, szomorú mezejére nézvén.

A telhetetlen szörnyeteg átkozott
Örvénye (tarts, tarts tőle, Magyar Haza!)
Véres verítéket befalta:
S meddig agyarkodik e gonoszság?

Elődeinktől ránk maradott dücső
Kincsünk, Szabadság! a te neved szelíd,
Áldott! hatalmas karjaidnak
Mennyköve nemzeteket nem öldös!

Királyi székből vagy te, s uralkodol,
De nem kegyetlen fegyvered akkor is,
Midőn az álnokságot, aki
Trónusod ellen irígy, alázod.

Oh! a te zászlód szárnyai közt forog
Károly, Vitézek fénye, te adsz neki
Rettenthetetlen szívet, és győz
Hercegi kedvesed Oszteraknál.

CSENDESÍTŐ

Vad Tráciának vad szüleményei
Isszák az édes bornak edényiből
A mérget, osztán kardra kelvén
Vérzik, ölik dühödéssel egymást.

Ti, kiknek anyjok gyenge, szelíd tejet
Adott, mi okból kezditek e bolond
Lármát, kegyetlen pört? Elég már
A csata! csendesen üljete le.

Józan daloknak víg fia, Lantosom!
Zengd el szeretted Klórisod énekét,
Zengd el hamar, mert nem sokáig
Fog poharunkra nevetni a Hold.

Búcsúzik e szép éjjeli Bujdosó
Tőlünk, s az Égről gyors szekerén siet.
Ah! érzi, hogy bús fellegekkel
Elkomorodva közelget a Nap.

CSEHI JÓZSEFNEK (November 23-dikán 1799.)

A bus anyáktól átok alá vetett
Zászlója Mársnak hí, *Csehi*, tégedet:
Ah! a halálok közt reménylesz
Életet és diadalmi pályát?

Menj! légy szerencsés, oh Haza gyermeke!
Szedj a dücsőség nagy mezein nemes
Fejedre zöldellő borostyánt!
Tán valahára megént öllelek!

Mivel barátod szíve veled vagyon;
Ha verni fog majd; tudjad: azért adám
Én azt tenéked, hogy csak érted
Verjen: örül, ha tebenned élhet!

A SZENT

Miképp magasztal tégedet, isteni
Erő, dücsőség anyja! kis énekem?
Nagyságodat reszketve nézi
A legerősb s ragyogóbb magasság.

Előtted, ámbár homlokodon szelíd
Tekintetednek kegyjele fénylik is;
Csak a reménység nyelve tudja,
És meri megmagyarázni szívét.

Elég, ha völgyem rejtekes öbliből
Mostan te hozzád felkesereghelek.
A háladoság zeng örömmel.
Lelkem örülj! közelít az óra.

AZ ÖRÖMHÖZ

Jambus és trocheus

Oh! csak tetőled függ, Öröm,
Boldog óránk;
De fájdalom! jősz, és megént
Útnak indulsz:
Olyan kicsiny vagy és rövid,
Mint ez ének.

AURORA

Melly szép neved van mennyei harmatok
Szüléje! Mégis szebbek az érdemid.

Arany kocsidból intesz és fut,
Futva fut a lator Éj setéte.

Fény és kiesség jó veled: életet
Adsz s vígasságot: Tégedet e való
Jóért az ártatlan madárcák
Hálaadó szavaikkal áldnak.

Nem félik a körmös denevér fogát,
S a vért eresztő vércse dühös szemét;
A fényre húnnyorgó Baglyoknak
Rút huhogásain által estek.

De változások közt forog ami van;
Csak a Teremtő szüntelen Egy s az Ő
Törvénye: állandót kívüle
Más hatalom nem ad Világnak.

KÁPOLNAI ANTALNAK

Még meleg porban s hamuban valának
Könyveim, töstént te segédre jöttél,
Hogy, kit a bal Sors lecsapott, emelnéd
Lábra s örömré.

Nem kötött hozzád szoros ismeretség,
Érdemem sem, hát mi, hanemha szíved,
Jó s nemes szíved maga volt vezéred,
S ösztönöd erre?

Ami több ilyen fiatal korodban,
Ért eszü csendes Xenophont mutattál.
Így ajándékunk, noha éjjel adjuk,
Fényes ajándék.

Bentleid, sőt már az enyim, szerelmes
Antalom! nékem gyönyörű ajándék:
Amidőn eztet dalolám, magától
Mozgani kezdett.

VITKOVICS MIHÁLYNAK

„Horrida tempestas” az eget búsította, vizek közt,
Hó közt jár Jupiter: most a Duna, most amaz erdő,
A disznó főtől neves erdő, zúg, zajog, ordít;
Trácia vad lelkű Boreását szenved, s búsong.
Mint itt mellettünk ez az agg, de böcsületes agg hegy,
S máskor jó kedvű hegy, igen mély gondolatokban
(Nagy jele nagy búnak) alig néz s néha fel a nagy
Mátyás tiszteletes palotája helyére: barátom,
VITKOVICS! Én ámbár gyakrabban lantolok itten,
Hogy szét verjem ezen sűrű ködöt, és az előbbi
Víg fényt meghozzam völgyekre, hegyekre, mezőkre;
Mégis kis hasznát látom csak gyenge dalomnak.
Jer, kezd el dalodat, mellynek víg bája Pomáznak.
(És mi vadon helynek, ha Budára tekintve ítélünk)
Zordon szikláit s szőlőtövit, itt is, amott is,
Legtőztette minap. Mint hallom, öröme hevílvén
A borzas Faunok s Szatírok megszüntenek addig
A félénk Nímfák seregét kergetni dühökben.

GYKA EMMANUEL CONSTANTINNAK CSEHI JÓZSEF HALÁLÁRÓL, MELLY 1812. SEPTEMB. 29-DIKÉN TÖRTÉNT

„Majd, kifáradván fene háborúban,
Kardomat nálad leteszem, barátom,
S Bellatincz csendes kebelében együtt
Csendesesen élünk.”

E reménységben, paripára szökvén
A vitéz ifjú Kapitány, serényen
Kezdte játékát hadak Istenének,
A csata pályán.

Mint setétségben ragyog és kifénylik
A világosság jövetét előző
Csillag: olyan volt *Csehi*, sok vitézek
Lelke, vezére.

A Szerencsétől, ki reá mosolyga
Egynehány izben (tudod ezt magától),
Amidőn nem félt, alacson Gonosz lőn
Gyilkosa néki.

Jó ügyért harcolt: s ez az, ami könnyít
Búnkon: Ő Szentnek fia, s jobb világon,
A nagy erkölcsnek menedékhelyében,
Vette jutalmát.

A Halandóság keze s érce gyarló;
Zengj dücsöséget neki énekedben,
Músa! mert akit te szeretsz, csak annak
Kedvez az Ég is.

NEMESCSÓI SZTROKAY ANTALNAK

Mint a gyenge gyepen fáradt embernek az álom,
És, mint a hűs víz szomjúsának nyári melegben,
Édes: szintén olly édes nekem a te poémád,
Antal, boldog csillagzat szüleménye! De jersze,
Súgd be fülembe, mi csint tettél, hogy nem lehet üznöd
Amire választott s felszentelt téged Apollo.
Verbőczit, Kitonicst s a többit kell-e Tibullus,
S Násó helyett fel meg fel hánynod, vetned? Azokból
A zordon pöröket védned, vagy...? Csint te (hibázva
Szóltam) nem tettél. Az egek végzése parancsol
Mindennek: fúsd hát pályádat, mellyre kiléptél.
Majd, ha serénységed sok fundust szerz; ha tanácsát
Flakkus bátyáknak megeléged; „Rem facias; rem;”
A zajos életnek szélvészit hagyd oda másnak,
S a csendes Músák közt élj hasznára hazádnak.
Addig is, amikor jobb órád engedi, pengesd
Lantodat, és ébreszd bennünk a nemzeti lelket.

KAZINCZY FERENCNEK

Nem kell dolgaimat tudakoznod; előre kimondom:
Egy csont, amellyel kenyeret, húst metszeni szoktam,
Egy csont a számban, mondok, megkínza? November
És amelly jár nyomban utána, December, elégszer
Látták, mint hányám magamat hol székre, hol ágyra.
Néha kis álom után nagy fájdalom erre meg arra
Szédített: eleget tusakodtam, s minden erőmből

Ellent állottam (mert gyáván túrni, számárság);
Minden erőm, érzém, nem sokból áll. Leginkább
Fájt, hogy sem toll, sem könyv, sem vers, semmi se tetszett,
Mint „vágány”⁴ nélkül e sánta sor. Oh, legyen ilyen
Vendég házadtól nagy messze! Kazinczy; henyélő
Therzitest illet, nem mást. Elvégre, hogy a Tél
A sok nedvekből jegeket tett, csendemet élem.
Ez most legyen elég. A többi majd, ha tavaszra
Érünk, Euridicém vígan kibeszéli előttem.

HELMECZI MIHÁLYNAK

Nem vágy sokra, de mégis akar láttatni világtól
Músám olly csínban, melly néki böcsületet és dísz
Adhasson szem előtt. A lyánkák tetszeni szemnek
Kívánnak; ha szemérmetesen, nem vétnek, itélem.
Meggért hát Thaliám, hogy gondom lenne reája,
S tőlem az ártatlant rút-rondán el ne bocsátnám.
Én téged kérlek, légy gondviselője, barátom
Helmeczi! légy szennytól mentője, te, kit berek és vad
Tigrisek és méltán hírdetnek, s míg Buda mellett
Járni fog a széles hátú Duna, s míg Csepel, Árpád
Lakhelye, fennmaradand, nem szűnnek szólani rólad.
Ennyi sokat Thaliám, kisdedke leányka, nem ígér,
Mert nagyokat nagyok ígérhetnek; néha megadják:
Mindazonáltal elég bátor megvallani nyilván
Hogy jó szíve vagyon, noha nem nagy az érdeme néki.
Majd (ha talám innen messzebb tájakra kivinnék)
A Tisza s a Bodrog mellett nem csalfa tanújok
Lészen vígyázó szemeidnek; hát, ha vagy a Sztrigy,
A Szamos, a Gyöngyös, vagy Rába folyóihoz érne!
Nem tartóztatlak. Vígyázz rá argusi szemmel.

TÉLI LEVÉL

1813. FEBR. 13D.

(Karvára)

Egy hosszú levelet kedvem jött írni tehozzád,
Ámbár ismeretes sok munkád s gondod előttem,
Mert a Gazdának küszöbére sereglenek öszve
Csaknem mindenféle bajok: hát még ha becsúszott
Egy rossz versfaragó, amelly számra nevelkedik a baj
Illyen vendéggel, noha csak maga jött, s vele könyve!
Ezt én gondoltam; de, mivel régolta nem írtam,

⁴ azaz: Caesura. Fábhiché. (V. B.)

Kérdhetnéd, s igazán: Mi fog abból lenni ha hallgatsz,
És, a Músáktól magadat megvonva, szunyátán
Élni akarsz? Sőt mondhatnád nagy jómról: barátom,
A henyeség veszedelmes Szíren; meg ne szeressed;
Sok fáradsággal keresett jószágokat elront;
Ami kivált méltó minden figyelemre, homályt vet
A jó névre, dücső fényt, mert nagy irigye, bemocskol.
Íme tehát, amint mondtam, hosszasan írok,
Hogy sokat olvashass, s bizonyos légy állapotomról.

Még csak messzéről volt nálunk híre, hogy a Tél
Útnak eredt: mindenki magát biztatta, s kegyesnek
Vélte betérését. Én azt forgattam eszemben,
Amire készültem: majd (így gondoltam előre)
Néha Horatiusunk könyvével töltöm üdömet;
Néha pedig Tacitus, s ennek szívbéli barátja
Plinius és egyebek gerjesztik kedvre s dologra
Lankadt elmémet. Megcsalta reményemet a Tél;
Rettenetes dér, dűr, fagy, hó jött. Sok fa, kemence,
S nagy tűz kellett már nem könyv. Ide párdúcom! a vad
Fereteg ellen légy most fegyverem! És te, Benyovszkim
Által adott jóféle liqueur, tégy bátor erőddel
Engem bátorrá! Igazán megvallom, egyébként
Győzelem-koszorút nehezen nyert volna poétád.
Erre bizonyoságul szolgál a tűzhelye mellett
Költ és Dávidhoz küldött kis verse; mi tette
Vígnak s nagy szájú Hérósnak! láthatod abból.
Most mikor oszlik hó, s nem erősen fagy; sokan a nyár
Hévségét mérik; valamint (úgy szólanak) a Tél
Nagy volt, a Nyár is forró fog lenni. Kemencén
Sül már a Fácán, rotyog a káposzta fazékban
Minden tűz nélkül. Így fog lármázni szakácsné,
S annál többet iszik. Karvát megmenti Hazánknak
Istene. Virt is azon kártól ment légyen örökké!

Még egyszer. Ha, hasonló mértékű leszen a nyár
E zordon téllal; hát a belgrádi Basának
Bő bugyogója tüzet s lángot fog vetni magától:
A Duna s Száva aligha leföcskendezheti. Égjen!
A más várában borzas lófarka szakadjon.
Nem vetek itten még levelemnek véget akármi
Hosszasnak tartod. Nem mindaha száll meg Apollo.
Néha mosolygott már a nap, s kezdette meleggel
Vigasztalni hideg mezeinket; s íme! mi gyorsas
És vidám csevegések közt szaladott le hegyekről
A víz! mint tolták egymást a víg habok itt, ott!
Mint tusakodtak elő, meg elő! mert élni, szabadság,
És öröm: ők eddig más durva világnak igáját
Szenvedték, s magokat nem tudták lenni magokban.
Úgy a házfödelek kezdnek tisztulni, lehányván

Terheiket haragos zuhanással. Csak minap egy nagy
Hóhalom a szállásomról puffant le; ijedve
Hallám, mert ágyú sem tud durrantni nagyobb;
Ablakomon szörnyű sebet ejtett; egyes eséssel
Két három repedést az üveg táblára lövellett.
Kár, de haszon nélkül nincsen; friss szél (noha jobbat
Várna szobám) friss szél, gyakran mormolva köszön be.
A Duna meggömbült, csuda! márványának alatta,
És, ha csak ötet többes erő nem fogja emelni
Hirtelenül, amit nem kíván Pest s Buda; nyögtön
Nyög még. A természetnek van gondja reája.
Majd, ha előszárnyal Gergely gólyája, vagy a jobb,
És örvedetesebb Benedek fecskéje: megújúl
A föld, s a rétnék füve; most fél nőni s kibújni.
Várjuk el azt, kisdéd Músám nagy gyámola, Kondé!
Azt a boldog üdőt békével várjuk el. A Tél,
Tél, a Nyár, Nyár: mindenkor legyen ember az ember.

GYERKENYI PYBER BENEDEKNEK 1813. FEBR. 18DIK

Jó hazafit tisztelt ekkédig Hunnia benned,
Pyber! most nagyot áld. Oh! hol? hol késel Egeknek
Fénye, te tündöklő Nap! Jer, s üzd széllel az éjnek
Sűrűjét és hozz író-tollamra világot:
Úgy ébred fel egész lelkem, s úgy gerjed öröme;
Mert a jóltévőt vígan kell áldani, zengni.
Hát már Virgilius, Rómának mennyei dísze,
Nemcsak amaz téren, hol sásos Mincius elfoly,
Fúvja furuglyáját, s tündérként változik; egyszer
Titirus, és nagy Urát, Augusztust, tiszteli méltó
Hálával; másszor szerelemre, panasza, haragra
Fellobbant Coridon, vagy más álképnek alatta,
Pásztori dalt mondván kedvelteti nemzeti nyelvét;
A vad, irígy, szilaj erkölcsöt, nem durva tanító
Mester, gyengén fogja s szelíd érzésre vezérli.
E nagy jót, noha már a Virti mezőkön egészen
Szittyai öltözetet vett fel, mint híve hazánknek
Most is közli velünk; mert nyelvünk kedves előtte:
Érzékeny, hajló mint szíved akarja: ha víg vagy,
Víg; ha szomor vagy, bús; ha kemény vagy, rettenetes.
Légy
Nyájas, kellemetes leszen: úgy fog hangzani rajta
Szép Amarillisnak neve, mint a római nyelven.

Pyber! adass koszorút Dávid sípjára, hogy aztat
Kodrus lássa, s irígy bélit mérgében epossze.
Tégedet én, mert Kalliopém ígére segédet,

A magyar Égnek öröm-palotáiba, hol csak az érdem
Fog helyet, és fénylik mint csillag, vinni akarlak.

Nálatok Énéás Tiberistől a Duna s Zsitva
Áldott partjaihoz jutván, nyert házi kegyelmet.
Látta nagy Árpádnak villám kardokra s lovakra
Szült fiait, s őket meg kezdte szeretni; beszédek
Tetszett néki, s azonra szokott kis üdőnek alatta.
Szárazon is, vizen is, mikoron bújdosni kiindúlt
Trójából, történt esetit több századok oltá
Hallották Eleink; de vitéz létekre sem adtak
Annyi hitelt, mennyit tőlök jó szíve reménylett;
Mert idegen nyelven szólott hozzájuk; azonban
Bal sorsát, amellyet igen szomorogva beszélt el,
Megszánták emlékezvén a régi üdőkre,
Mellyekben magok is, bújdosván szerte, hasonló
Inséget tűrtek; míg e szép földre jutottak.
A nyomorúságon csak azoknak szívek esik meg,
Akiket érdeklett immár a csalfa szerencse.
Melly nagy öröm hát most nyelvünkön hallani részént
Őt, részént nagy Virgiliust, ki hazája nevéért
E Hősnek történeteit versekbe szorítá.

Hasznos is e Költés. Halld, amiket ő maga Didó
Kérésére beszél szomorún könyvezzve. Ne csúfold
Azt, ki hazájának veszedelmét sírva beszéli.
„Mi, mikor a Görögök, több évnek utána hiába
Víván, látszottak Tróját odahagyni, letettük
A fegyvert: kezdtünk gond nélkül élni, s az eddig
Zárt kapukat kinyitottuk: jártunk nézni gyakorta
Egy falovat, mellyet Pallásnak tiszteletére
A ravasz ellenség építvén ott hagyta nálunk;
Mint feldomborodott hegyet álmélkodva csudáltunk.
Majd, ki emezt, ki amazt, mondotta felőle: hasonlós
Lőn, s a jó jelt sem magyaráztuk jóra. Királyunk,
Egynémellyt, kit egész várasban senki nem ismert
És ez okért méltán tartottunk tőle, kezünkben
Elvett, és szabadon, könyörülvén rajta, bocsátott.
E jövevénynek eszén járt, és hallgatta tanácsát:
A nagy ló ha behúzzatná, Trója szerencsés
Lenne. Legott kezdénk falainkat törni; s letörtük
S víg énekszóval várunk közepére bevontuk
A vesztünkre csinált terhes lovat. Oh haza! hajdan
Híres Trója, vitéz lelkek dajkája! Örültünk
A jeles ünnepnek mind estig; azonban az éj jött.
Minden polgárok s katonák álomba merültek.
Ekkor azon Görögök, kiket a ló potroha tartott:
A nagyon álmosodott s részeg várasra rohantak.
Tűz, láng már lobogott: kard harsoga, csattoga, vága,
Lármázás, dühzaj veszedelmet hirdete, Vesztünk.”

A magyar Énéás felségesb hangon emelte
Ezt fel, minden igaz Hazafit vígyázni tanítván.

Majd mikor a Költő hadakat zeng trombita s dobszó
Elrivadási között; mikor a Mars mennykövez, ordít,
S a bátor lelkek, szabadon meghalni, vagy élni
Elszánván magokat, villognak fegyvereikben:
A jó vér és szív, melly a köz honynak ügyéért
Verni s mozogni szokott, a szép példákra megindúl.
Oh, mindezt idegen nyelven bajos érzeni! szívünk,
(Olly kényes!) csak anyánk ajakin lel mézet. Öröme,
És méltó hálára fakadhat nemzeted, édes
Pyberem! E munkát te szerezted meg neki, szóval!
Sőt, noha dúsgazdag nem vagy, költséggel is Áldunk!
És zengjük neked: üdvöz légy Áldotta Hazánknak!

HORVÁT ISTVÁNNAK

1814. JAN. 3D.

Mint vagy ez újságkor? Horvát; légy boldog, ohajtom.
Én frissen is vígan is látom támadni napunkat,
Amit imezből is sajdíthatsz nem kis örömmel.
E jeles esztendő másod napjára, szerencsés
Álmomból felkeltem után, Terbócsai, régi
Jurisconsultus (mert e nevet adta magának),
Bétoppant. Kit akar? „Téged”, mond római módra.
Én is csak ezen hangon tituláltam az embert;
Ülj le, s beszéljessünk. A múlttól kezdve beszélni:
„Hogy, ki legyek, mi legyek, tudjad, megmondom előre:
Én Fülekit mint mesteremet hallgattam: ezerszer,
Tudd meg, correpetálta velem jura urbis et orbis!
Őtet mint Hazafit méltó ismerned: amaz nagy
Bendekucot képzeld: derekát öv s mente fődözte;
Bal combján nagy görbe magyar kard lóga; fejében
Főméltóságú kalpag, mint nemzeti címer
Ingadozott, mikor utcákon járkála, Budának
És Pestnek nem méltatlan fia. Nem de nem áldott
Században született? Kinek a példája felébreszt
Nem de nem áldott Az? Ha tanított, nemde nem a jó
S hív repetens társtól, mástól áldásokat érdeml?”
A sok nem de nem-et miglen predikálta, szememre
Álom jött; hát felrikkantott: „Nem de nem úgy van?
Censúrárt azon egy napon adtunk, s ritka dücsőség
Áradt ránk, minden salapolt örömeiben, aligság
Bírta magát, sőt földre ledőlt kacogásai közben.
Vox populi diploma helyett volt.” Erre helyemből
Mozdúlván kelvén fejemet neki megbillentém.
Ő mélyebbre hajolt, mert hátul haslaga minden
Gombjaitól szabadulván pattoga; s kezdte szabóját

Szidni. Kicsiny kár ez, mondám; egy replica helyre
Hozza. „Hogy a kórság nem vitte, ki pörteni kezdett!
Én, úgymond, ezután magamat nem foglalom abban;
Bár eddig se gyötörtem volna; hiába, hiába!”
Légy hát versköltő. „Kitaláltad mennyei Vátes!”
Örvendek. „Régen, már régen, mint beteg ember
Jó szert, mint szarvas friss forrást, kecske zanótot
Denique mint kíván méhkast éh medve, szerettem
A verset.” Vannak, nem kétlem, könyveid arra.
Vannak; most is ihol! kebelemből húzhatok egy-két,
S több darabot: remekek, bizonyommal mondhatom.

Ennek

Authora füstvakaró, új esztendőre szerezte.
A jobb házakból érette bevette jutalmát;
Ezt azok osztották, kik majd ide, majd oda lótnak
A rájuk bizatott levelekkel. Mondva csinálták
Mindezeket; hát jól vannak készítve. „De látom,
Órád délre siet.” Sőt rest ma, s neheztelek érte.
Meghajtotta magát, s elment Terbócsai tőlem.
Itten eszembe jutott Flakkus mondása s tanácsa:
Nyerget ökor, jármat rest ló kér. Tartsa meg, amit
Tud kiki, s úgy vélném, csak azont folytassa tovább is.

HELMECZI MIHÁLYNAK

A Duna háta varas, s nem kis baj rajta hajózni.
Én ugyan egykönnyen nem merném járni, de mást is
Intek, tartóztassa magát, és ülve vagy állva,
Vagy hogyan, ott ahol van, békével legyen. Akkor,
Akkor egyem, ha gonosz vagy jó története hívná,
Mozdulhatna talám ki helyéből. Én nem ijesztlek
Téged Helmeczi, sőt inkább bátornak akarlak
Tenni, de gondolom azt, hogy üdöd sincs általevezni.
Így hát nem várlak, levelem fog szólni helyettem.

Amire már régen megkértelek, amire szíves
Készséged, mint gyenge viasz, meghajla legottan,
Azt csak eszedbe hozom, nem kérem tőled ezúttal.
Amit kértem volt, és amit látni szeretnék,
Versezet az; ha lehet tégy szert rá, s hogyne tehetnél?
Jó környüállásaidat tudom. Eddig utána
Várákózó Músám, ha továbbra halasztod, aligha,
Jambusiban lágyan fog bánni fejeddel. Azonba
Míg e zordon tél hidegét ki nem önti magából,
Míg ezen országos folyományt nem ereszti le tisztán
Csendes várákózás fog bennünk lenni. Siethetsz,
Lassan. Siskovicsunk, nem kétlem, nagyra törekszik
S ami dücsőséges, mint sas, csak arra tekintget.
Légy neki, mint eddig voltál, jó Mentora, híve.

Újságul vedd tőlem imezt: Terbócsai Husztit,
Werbőczit, Kitionicst, Cynosúrárt, mind odahagyta.
Csak Helikon, Helikon, kedves helyem énnekem, úgymond.
Nem mosdik: megeresztí szakállát s körmeit, a borz
Nem borzasb, mint öneki a feje: tántorog, ásít,
Virraszt; a kakukot készül megkérdni (jövendő
Mondóját) versköltőséget nyerhet-e, s laurust.
Illyent mit böfögött mint náthás, s elmene tőlem.

RUSZEK JÓZSEFNEK VESZPRÉMBE

Már, amint régen megizentem Náraim által,
Éles jambusokat kezdtem rád írni; de csendes
Euridicém nem akart háborgást vinni magával;
Sőt kérlelt, szépen kérlelt, s ezt adta tanácsul:
„A Hazafit, Magyarom! mint jó testvéredet úgy nézd,
S kéméld meg; mikor egymásnak vesztére rohantok,
Ellenségtek örül.” S meggyőzött gyenge szavával.
Félre tehát jambus, vagy azokra, kik ártani mernek
A jóknak, főként Ruszekemnek, vond ki s ropogtasd
Fegyveredet. De, hiszen, kész védeni őtet Apollo;
És maga is képes, mihelyen megpengeti lantját,
Minden Gorgonokat szétűzni s leverni pokolra.
Mindazonáltal az én készségem légyen előtted
Kedves; s mert méltó Músád szeretetre, fogadd el.
Szent a béke, Ruszek, köztünk: ezt tudnia illik
Mindennek; de pörünknek okát más senki (hanemha
Vajky barátságából meg akarná tudni) ne tudja.
Úgy légy, óhajtom, minden léptedre szerencsés:
Amire hágsz, legyen az puha gyep, basa-rózsa, kakukfű.

PRIMÓCZI SZENTMIKLÓSSINAK EGERBE

Édesen és könnyen foly versed. Lolli, ha vídám
Orcával nem mond hálát érette, szagoljon
Rózsa helyett tormát, kebelét piperézze retekkel.
Mégsem hagyhatom én azt helyben egészen, az okból,
Hogy szomorú, panaszos s búsong nagy része. Mit? ifjú
Szívedet a búnak, s nem örömnak szánod-e? Mátra
Árnyékát látod. Nézz a bizonyosra s valóra.
A sokaság kedvét ne keresd: példája se légyen
Utmutatód. Csapj félre, s erősb hangokkal, enyelgő
Lantodat elvetvén, Árpád maradékait ébreszd.
Ád Eger, és hajdan bátor védője azonnak,
Szép tárgyat; várán késő már sírni, de szánni
Még szabad, és a jó Hazafit biztatni reményre.
Int az üdő. Lajos! ezt akarám leveledre felelni.

LEVÉLKE VITKOVICS JÁNOSHOZ 1821

Az, tegnap nálam volt, aki enyimbe s tiedbe
(Érted ezen titkot) tud, sőt kész önteni lelket
Még ha orosz lány két izromban jő is el, úgy szólt.
A kegyes Ég nyilván kedvez neki: nem hogy az ügyből
Hosszas pört formál, mert ilyen tette haragra
Méltóvá tenné, s a tisztos Céh is ezáltal
Rágalmaztatnék. Kedvezzen hát neki ég, föld!
Vitkovics, ím! a kurta nyakút küldd el neki még ma,
A többit tudod. Éljen. Várhat postádra barátod.

HÁROM GONDOLAT THAISZ ANDRÁSNAK, A TUD[OMÁNYOS] GYŰJT[EMÉNY] REDACTORÁNAK

1

Munkásink kévéi tetőled rendbe szedetnek,
Thaisz, böcsület ez, s nagy neked.
Őket is, óhajtom, szedd immár rendbe; s ezerszer
Ezért böcsületed lesz nagyobb.

2

Bosszontod, mond Vitkovicsunk, e máj világot,
Mert ő is bosszont tégedet, és neki mérsz,
Amint ő teneked mér. „Ámde!” Thaisz, te vigyázó
Légy mikoron tormát törsz neki orra alá;
Mert a nagy szájú bekap: ő tenger, s gonoszabb is
Sokkal, mint Jónás cethala volt valaha.

3

Kérdésemre, Thaisz tudnillik tetszik-e vagy nem,
Irt öt hangzatkáim, felelél: „Velek én megelégszem”.
Hát tőlem mi okért kérten kérsz többet is ötnél?

VÁLASZ KISFALUDI KISFALUDY SÁNDORNAK

Sándor! igen későn jött el leveled. Te novembert
Írtál abba, s azont én Jánus végire láttam.
Már csaknem felháborodám mint a Duna habja
Néha, mikor Boreás megzurja, zavarja, de mégsem
Annyira, mit Te, kiben Balaton zajgása, ha kényed
Fordúl, szembetűnőbb. Így szólsz. Halljadsza tanácsát
A te barátodnak: Balatont, ha haragra felindult,
Látni ne menj: oh fuss el messzire tőle, barátom,

Mint a tűzhányó Etnától. Nem szabad a rossz
Példán kapni. Midőn csendes valamint az aludttéj,
Akkor nézd, és nézd reggeltől kezdve napestig.
Így teszen az, ki emez dalt általam adta tenéked;⁵
Mert másé, de kegyes Músám könyvembe leírnom
Azt engedte; talám, mondd, meg fog tetszeni soknak;
Jó szívnek jó érzésit ki ne lássa örömmel?
Olvasd hát, sőt zengd citarádnak szent szava mellett
Háromszor; titkos szám ez, s bír bájos erővel.

A DUNA SZIGETÉRŐL

Szép Sziget! téged vizével
Nagy Dunánk körül ölelt,
Mintha földedet szeretné,
És akarná védeni.
Mert az áldott volt, s magára
Sok szemet kecsegtetett;
Így jutott Árpád kezére,
Mint felirta krónikánk.
Ő adott nevet tenéked,
„A magyarság Fő Ura”,
Ő Csepelnek, egy jelesről,
Téged így neveztetett.
E neved (bár Ráckevére
Már ma soktól, de miért,
Nem tudom, fordítva légyen),

⁵ Hegy, völgy, mező már megpusztult,
Minden kincse földre lehullt:
Tavas után rövid nyár volt,
Ősz jött, szele most is sikolt.

Csak sikoltson! nem gondolok
Vele; sőt vigan lantolok;
Annál, amit elragadott,
Sokkal, sokkal jobbat hagyott.

Kertemnek legszebb virága,
Emberi szív boldogsága,
A nefelejts zölden áll még,
S büszke tőle egész térség.

Zefír! vidd el ezt Klórisnak,
S tűzd szegére hárfájának,
Mondván: Neked e bokréta
Virít, Antalunk angyala!

(V. B.)

Verseimben fennmarad,
Fennmarad, miglen Dunánk fog
Nézni téged, szép Sziget!⁶

Oh miért rontjuk magunk el
Ami csak mienk lehet!
Vagy, ha mink gondot magunktól
Elfogunk, ki tart reánk?

VITKOVICS MIHÁLYNAK

Mint a Tavasznak kis füve, melly magát
A durva dértől félti; ha rá tekint
A Nap, feléled, s kezd örülni
Jobbadon élete életének:

Szintúgy Virágod verseidet (noha
Nagy s mély siralmmal zengenek), éltető
Napfény gyanánt szemléli s érzi:
S tégedet e köszönettel áld meg.⁷

SZTROKAYNAK

Tisztelőid közt barátod
Látogat ma téged:
Versajándék van kezében,
Mert egyéb s jobb kincse nincs,
Mert Apollo zöld borostyánt
Ültetett számodra is,
S mint reá méltó halandót
Közseregtől elfogott.

E Tavaszt immár kalászos
Nyár sietve kergeti;
Majd előjő más, s ohajtom,
Többet is érj, Antalom!
Ép erőben víg, serény légy,
Mint ezen Vers, úgy Te is.

⁶ Anonymus Belae Regis Cap. XLIV. (V. B.)

⁷ Székhelyi Majláth György Personálisnak lantolt Vitkovics (V. B.)

SZTROKAY KATALINNAK

Friss tavasznak friss leánya
Láss Te is sok szép napot.
Téged a bú úgy kerüljön,
Mint az Ölyvet a Galamb.
S ha talám meglesne (mert tud
Járni titkon s álnokúl);
Légy Oroszlány, azt kívánom,
Győzd le, s tépd meg a gonoszt.
E csatában nagy segítőd,
Linka, hű Músád leszen.
Mint fogunk örülni hárman!
Én, Te s kedves Antalunk.

A HÁROM HUNYADIRA

JÁNOS:

Hazánk Védangyala!
Nem trónuson, de fő helyén,
Mint a Nap úgy fényeskedél,
És nemzetünket éltetéd.
Leáldozál nagy érdemű,
Mert halni nem tud Ég fia.

LÁSZLÓ:

Atyád s édes Hazád
Kedves reménységű fia!
Nyiló korodnak hajnalán
Leölt Irigység tégedet,
Benned sokat vesztett Hazánk
Melly még ma is sóhajt, sirat.

MÁTYÁS:

Te bölcs s vitéz valál!
Fénylett királyi bársonyod,
S több századunknak vad bűnét
Kezdette úzni a homályt.
Háláld meg ezt, Magyar, neki.

KULTSÁRHOZ

1821

„Kertemben három Hunyadim lesz” mondtad: örültünk,
Mondtuk is: a Hazafit tiszteli a Hazafi.
Pictorod eltévedt; minthogy kertedben ugorkát,
Káposztát, répát láta, s parajt, s egyebet;
Örzeni kell mindez tolvajtól, szóla, s ihol ne!
Három ijesztő Csöszt mázola, nem Hunyadit.

RÖVID VÁLASZ KOVÁCS SÁMUELNEK HOSSZACSKA LEVELEIRE CSÁKVÁRRA

Későn válaszolok hangos soraidra, barátom,
S most is elég röviden; részént hogy sok dolog és gond
Környékez, részént hogy példát adjak ezáltal,
Mert hosszú levelet szoktál küldözni; ne véljed
Mégis, hogy magyaros Músád nem kedves előttem.
Tetszik, s verseinek mértékét nagyra böcsüllöm!
Így írj; másokat is így buzdíts írni, ha szívből,
Nyelvünknek fényét szereted, s magasabbra emelni
Szándékod vagy, amin nincs kétségem; azon sincs,
Hogy koszorút vársz ágáról a delfusi fának.
A sokaságra ne nézz, a régi legényre, szegényre.
Ezt valamely rezegő torkú kántorra bocsásd s hagyd:
Vagy, ha neked tetszik, mint soknak tetszik imillyen
Hang, nem is ok nélkül, bizvást zengj rajta, de ritkán,
És röviden. Vedd például a soproni kedves
Hangozatú költőt; vagy amant, ki kesergi leomlott
Várait e hajdan szép Honnynak: néha Csobáncra,
Néha ragad Somlóra, s neves Badacsonra, s magasról
Nézeti régi dücsőségét e földnek, azokra
Emlékeztetvén, kiknek hálával örökké
Tartozik a maradék; s oh vajha tehetne csudákat!
Így szólok, mert újra teremteni kellene mindent;
Vályogok a mai közzikláink többnyire, s díszesb
Thébát építtetni belőlök nem tud akármelly
Amfion is. Nem fárasztlak. Légy boldog, ohajtom.

SZEMEREI SZEMERE PÁLNAK

Mint elijesztettél, mikor a nagy pesti vidékről
Elmenvén búcsút nem vettél tőlem! ezernyi
Sőt még több gond közt ide hagyván, jó Palim, engem.
Így bánták, s méltán, a Músák hajdan Apollot.
Erről mennyi regét költött a régi világnak
Elmésége! Tudod mind, s azt, amit ha neked nem,

Másnak (mert ez írott levelem sok kézbe kerülhet),
Most feljegyzek. Az Admétus legelőire kellett
Mennie, s farkasokat kergetnie pásztori bottal.
Ott mint egy bundás Koridon (mert mennyei fénytől
El volt tiltva) szelíd nyáját ide és oda hajtá:
A kis Mercurius (mert gyermek kép vala rajta)
Őt nem gyáva juhászt, megkésértette, s csalárdúl
Bárányit s nyilait (mert nemcsak bot vala nála),
Tőle trufálásból elvitte s orozta. Mi történt?
A bűnt szóval fedte, s legott mint régi barátok
Úgy néztek egymást, s örök emlékezetnek okáért
Zengő lantot ajándékban nyert pásztor Apollo
A ravasz orzótól: Ez, amattól egy botot. Ebben
Olyan ritka s hatalmas erő volt, hogy dühös egy pár
Sárkányt csendességre hozott. Árkádia most is
E történetről úgy szól mint mái dologról.
Hát, amint kezdém már mondani, nem vala nyugtom
Mert féltém igen életedet sokféle gonosztól.
Hah! melly sok lappanghat az emberi képnek alatta.
Még Plátó sem elég nagy eszével minden esetre.
Annál kedvesb most hozzánk megjötted az útról.
Néha nem árt idegen s messzebb földekre kimenni.
Így tett a nagy Hős „captae post tempora Trojae”,
Sok várast látott s népet, sokféle szokást is.
Nem kétlem, te is ébredten s nyílt szemmel eredvén
Útnak, sok helyeket látál, sok főre tekintél.
Már, hami jót hoztál, add közhasznunkra, ne rejtsd el.

TOLNAI GRÓF FESTETICS GYÖRGYNEK EMLÉKEZETE

György! te nem énekléd (mint a nagy Római Költő
Hagyta magáról) ezt: „pascua, rura, boves.”
Formáltad, nagy okosságú! e szép haza földét,
És annak, mit amaz verseze, lelket adál.

PUCHÓI MARCZIBÁNYI ISTVÁNNAK EMLÉKEZETE

Jó példád, István! méltán szent lészen előttünk
Mindég, mint neved is, tiszteletes Hazafi!
A tudományoknak nyelvünkön szerze jutalmat
Bölcs lelked; s ím! nyelv zengi dicséretidet.

BESSENYEI GYÖRGYNEK EMLÉKEZETE

Amelly tűz bennem még tart, s míg bennem az élet
Tartand, György, teneked hálaadó köszönöm.
Nem vagy Egünknek alatta, s közöttünk; mert te halandó
Nem vagy már; élsz, s ezt hirdeti versezetem.⁸
Áldás reátok Hunnia magzati!

HANGZATKA HENDECASYLLABUSOKBAN

Oh Phillis! nemigen gyakorta járnak
Már a csintalan ifjak ablakodra,
Víg dalt zengnek ugyan, de bánatodra:
„Alszol Philis? Aludj”. S magadra zárnak.
Eltűntél röhögik vidám sugárnak:
Nem vágynak vetekedve bal karodra,
Mint hajdan, sem örömszülő borodra;
Rózsákról koszorút fejekre várnak.
Nékik zöld Kikelet virága tetszik,
Mellyet gyenge Zefir szelíd kezével
Dajkált, s óva nevelt egek vizével.
A lombot, ha csörög s törik, lemetszik,
S hajtják Mulciber égető kohába,
Vagy szélről zajosan folyó Dunába.

HANGZATKA SAPPHICUSOKBAN ARIADNA PANASZA THESEUSRA

Biztat, egyszersmind csal is, a Reménység;
Melly sokat vártam, s mi kicsinyke bérem!
Jaj! talám itt fog kiomolni vérem;
Olly komor képet mutat a keménység!
Boldogabb, akit te nevelsz, Szegénység!
Íme, dús ország fejedelme, férjem,
Elhagyott árván csapodár vezérem,
Itt, hol amit látsz, csuda képtelenség!

⁸ Bessenyei Györgyöt nem ismertem, de olvasgattam könnyeit, és kezdém jobban, jobban szeretni nyelvünket, kivált minekutánna Bessenyei Sándor, a kapitány, azokból egy-két darabot küldött, és írta hozzám - „Ki légy, mi légy, nem tudom... én azt, akivel levelezek, te[ge]zem, mint az Istent... kell-e veled superlativusban beszélni... piszkáld-e szemedet gyűrűs ujjal” sat. Báróczival voltam Bécsben. Barcsait sohasem láttam, de hatalmas verseit, nyomtatáson kívül, olvastam. (V. B.)

Nincsen ember, nincs barom e szigetben;
Földe, mint minden füve, fája vadság:
Élni melly kín illy fene helyhezetben!

Több ez, ah! több, mintsem akármi rabság!
Néked e hely kell, te lator gonoszság,
Theseus! Vessz el hamar illy ligetben!

HANGZATKA HATOS JAMBUSOKBAN

Akartam énekelni véres harcokat,
S vitézeket, kik nagy nevet s hírt nyertenek,
Midőn tövisről gyenge rózsákat szedtenek,
S felbátoríták azzal a lajhárokat.

Áldám magamban villogó acélokat,
Mellyek szünetlen még előttem fénylenek,
Szívemben új s új lángokat gerjesztenek;
Zengek tehát nagy tetteket s királyokat.

A Músa: „Csak hangzatka, mondd, te éneked,
Kicsíny, szelíd, lágy, gyenge, érzemény,
Nem hallik el világra, nem hoz hírt neked;

Zengjen hadat, ki nyugtalan, ki vad s kemény,
Vagy akit ámit, s elragadt a csalfa fény;
Tőlem, barátom, ez legyen szövétneked.”

HANGZATKA NÉGYES JAMBUSOKBAN

Polgáraink⁹ most hirtelen:
Spártára készül nagy sereg,
Ártalmasabb mint fergeteg.
S mégis dühét nem kérlelik;

De mindenütt ez hallatik:
Kiben piros vér van s meleg,
Kiben szabad lélek piheg,
Ím! néki dücsre út nyílik.

Fiam! Hazánknak szültelek,
E korra felneveltelek,
S hallád vigan beszédemet.

Példákkal ébresztgettelek,
E szent paisra kértelek;
Vedd most, s vigasztald éltetemet.

⁹ Az első szó: Polgáraink, hibásan van a Tud. Gyűjteményben. Én nem írtam: Polgárain. (V. B.)

HANGZATKA NÉGYES TROCHEUSOKBAN

A Hazának szent szavára
Fogni fegyvert szép dücsőség;
Fényesen hat illy örökség
Századok sok századára.

Hát velem jer a csatára,
Hol reánk vár a Reménység;
Ez, vitéznek nagy segítség,
Kit nem is hagy el magára.

Majd az ellenség ijedve
Nézi bátor fegyverünket,
S elszalad magát feledve;

Mink be nem festvén kezünket,
S csendesítvén düh-tüzünket,
Vissza ballagunk örülve.

HUNYADI MÁTYÁS

1458D. ESZT. KIRÁLYNAK VÁLASZTATIK

*A Rákos mezeje, körös-körül sátorok, fejérre, vörösre festve.
Kilátás a budai várra és Pest várasának kerítésire szolgál.*

GARA, UJLAKI

G. Micsoda szokatlan zaj s tolongás itten ez?
Hol illy temérdek népet öszve még soha
Nem láttam.

U. Ezen akadsz-e fel?
Hát nem tudod,
Melly nagy nap ez mind öszveségesen
nekünk;
Ma válik el, leszünk-e vagy nem boldogok.

G. De miért csak itt e békeség mezején? miért
Csak itt? holott rakva teli szemlélem Buda
S Pest várasának minden utcáit: pozsog,
Mint hangya, rajtok a sok ember.

U. Vedd,
Uram
Azt észre, hogy most megsaporodott
egynehány
Ezerrel a nép.

G. Rendkívül való dolog.

U. Uram! nem olyan rendkívül való dolog,
Ha még reá emlékezel, amiről sokan,
Ezen napokban, suttogának, s a mi több,
Nyilván beszélgetének.

G. Add tudtomra,
mi az.

U. Az, hogy Szilágyi több ezért rendelt ide.
Maga embereiből, kiknek ő parancsol, Ő,
S nem más.

G. S az igaz-e?

U. Nagy
bizonyságot teszen
Csudálkozásod maga. Ma virradás előtt
Érkeztenek be trombita harsogás között.
Nézd, melly kevélyen járnak ide s oda;
mint hadi
Vezéreké bátor s merész tekintetek!
Ott fekszenek az erdélyiek mind, itt pedig
A hősek és apródok - ott -

G. Nem hiszem,
Lehetetlen! Az hazánkra és törvényire
Támad, ki országos gyűlésen fegyveres
Kézzel jelenik.

U. Ám ha neked úgy fog
tetszeni,
Tudakozd magoktól, s megtudod, hogy
szent igaz,
És bizonyos, amit monda szám.

G. Hej,
férfiak!
Jösztek ide csak egy szóra

G. Mit kerestek itt?
Miféle járótok vagyon.

KAT. Mink ide, Uram,
Jöttünk gyűlésre.

G. Mondsza, ki
parancsolt ide?

MÁS KAT. Uram, a haza nevében vagyunk itten.

G. Hogyan?
Ki az, ki benneteket ide parancsolt, hozott?

KAT. Szilágyi és Erzsébet.

MÁS KAT.

A megboldogult
Hunyadit is, Uram, szolgáltuk. Ő vele sok
csatán
Voltunk; azért Erzsébet úgy néz és szeret,
Mint fiait. Ő hozzánk bizodalommal vagyon.

G. Mi végre jöttetek ide?

EGY KAT. Azt én
nem tudom.

MÁS KAT. Csak volna ellenség előttünk itt, Uram,
Bizonyára meglátnád.

G. De hányan vagytok
itt?

EGY KAT. Tíz ezren Alföldről.

MÁS KAT. Ugyan ennyi
fegyveres
Sereg van Erdélyből. G. Ha! hiteszegett
gonosz
Dandár! Tehát orozva ti akartatok
A békességben ehelyen mi ellenünk
Támadni? Árulók!

EGY KAT. Uram,
mi nem vagyunk
Tenektek ellenségetek, árulók.

MÁS KAT.
Velünk
Valamit parancsolsz-e?

G. Nem. Előlem
menjete;
Még látni sem akarlak

U. Nem igazat szóltam-e?

G. Oh ilyen igazat! átkozott igazat bizony!
De a magyar vér mosson előbb patakot
most is,
Mint Hunyadi véréből valaki legyen nekem
Királyom:

U. E szót a te szádnak általa
Szólotta szívem Íme! kezet adok megént.
Őstől maradt igaz jussunkért véremet,
Életemet ajánlom. Mit nekünk az ő gonosz
Erőszakok? Nincs olyan ellenség sohult,
Bár fegyverét e főre rántsa mérgesen,
S e szívre mérje igyenesen hegyes törét,
Ki gyáva rettegésbe hozza lelketem.
Nemcsak magam gondolkodom pedig így
hanem,
Ezeren is ezt érzik hazánk fiai közül.
A haza szabadságát s igaz törvényeit,
Mellyeket az álnok büszkeség eltörteni
Igyekeznek, ontott vérrel és feláldozott
Élettel, úgy mint mink, örülnek védeni. sat.

VÁLTOZÁS

Mit kételkedem? A Duna
Zug, s már visszafelé vette erőszakos
Utját: Pest-Buda! uj csudát,
Egy új szörnyeteget látni siessetek!
Oh sok károd után puhább
Nemzet! büszke magyar! hát nem okoskodol?
Hát mind, amire olly nemes
Bátorsággal ügyelt volt minapon heves
Lelked, már oda van? vitéz
Szkíták vére, mi csuf bőrbe pipeskedel!
Most tetszik ki, mi volt tüzed:
Játék volt, s valamint füst, elenyészett.
Méltóságod irígyei
Múlatták magokat, s gyermekiket veled.
Oh hát nem lehetünk soha
Jobbul? vesszetek el mostoha fajzatok! -
Ti késő onokák, miként
Fogtok sírni, midőn e szomorú időt
Majdan visszatekintitek
S a rátok kieredt rosszakat érzitek! -
Hív védőt amaz a dicső
Kincs, melyet nem ezüst, sem nem arany szerez,
Félékeny puhaság között
Nem lelhet: sanyarú szívek, erős karok,
Bölcs ész, vérözön és halál
Által szoktak ezen jóra törekszeni
A kétes viadal helyén:
Szintolly sokba kerül védeni birtokát.

Ah bús Melpomeném! mitől
Tartasz? mondd ki - talán jó foganatja lesz
Mostanság, mikor égdegel
Szomszéd Ukalegon - hogy magyar a magyart!

AJÁNDÉK

Drága sarkantyut, vagy arany keresztet;
Sőt arany gyapjat, fejedelmi címert,
Jó barátimnak nagy örömmel adnék
Tiszteletekre.

Illyetén tündér javait szerencsém
Tőlem eltíltá: de Te is valódi
Díszre vágysz, melly fennmarad, és dűcsőit
Hamvad után is.

A magyar Lantot szereted leginkább,
Halhatatlanság fia! jer, barátod
Kis magyar lantját örömmel tenéked
Adja; fogadd el.

A KÉNYES SZENVEDŐHEZ

*Aequam memento rebus in arduis
Servare mentem.*

HORATIUS

Békételen szív! mit panaszolkodol?
A durva láncok s tömlöcök a nemes
És fényes erkölcsöt homályba
Rejtik ugyan, de le nem gyalázzák.
Míg büntelen túrsz: fennmarad érdemed,
S való örömmel tartja reményedet.
„De a hazáért” szép dűcsőség;
Csak ne fakadj alacsony panaszra.

PETRARCA ÁLMA

Egy myrtuserdőben valék
Álmomban a minap.
Nem messze tőlem Laura ült,
S lantozta verseit:
„Mikor? mikor jössz nyugalom!
Enyhíteni engemet?”
Bánatja némává tevél
Sokáig a kegyest.
Amint magához tért, megint

Imígy sohajtozott:
„Ah! szűnj meg, édes fájdalom!
Sebhetni szívemet.”
Ezt kétszer éneklette ki -
S elverte álmomat.

A BARÁTSÁGNAK NÉGYES JAMBUSOK

Tőlem, barátom, messze vagy,
Egy más világnak végiben;
Megfárad a szél, míg elér,
Azon vidéknek rétire.
Egek, hová vittétek el!
Miért sohajtok? Menj te szív!
Keresd fel azt, akit szeretsz;
Tul a nagy Ég határain
Fáradhatatlan csak te jársz.
Oh légy szerencsés! utadon.

BARÁTSÁGOS KÉRDÉS

Írta Kovács Samuel, hogy téged bántanak itt, ott;
Ő hát melléd áll, és verekedni segít,¹⁰
„Oh be sokan bántanak! De az úgy volt s lesz is örökké,
A jeles újító bére, jutalma kereszt.
Senki se tett jobbat Jézusnál, s nála nagyobb
Senki se is türt volt. - így fizet a babona” - sat.
Mínthogy nem volnál magadat megmenteni képes;
Örvendék, hogy ügyed jóakaróra talált.
E szívességnek, kérdem most, mondsza Kazinczy,
Vetted-e már hasznát? érzed-e már erejét?

¹⁰ Csákvárról Julius 19dikén, 1821d. (V. B.)

MESÉK PHAEDRUSKÉNT

RESETA JÁNOSNAK, WARTEMBERGI GRÓF WALDSTEIN URFIAK NEVELŐJÉNEK, EGYKORI TANÍTVÁNYOMNAK

Neked, ki magadat nem kicsiny gond s terh alá
Vetvén, hazádnak érdemes fiakat akarsz
Nevelni, Neked e könyvet ajándékul adom,
Reseta! Nincsen erő nélkül; azt a szív s az ész,
Kivált magános csendében, jól érezi.
Kötelességed szent; járj el benne emberül.
(Gyorsnak sem árt a biztatás s ki ezt teszi,
Dicsér bennünket). De ha elér unatkozás
Győzedelemre felébresztőd lesz Phaedrus szava:
„Ego, literatae qui sum propior Graeciae,
Cur somno inertī deseram Patriae decus.”
LIBR. III. PRoLoG.

ESZÓPUS ÉLETE

Amorion nevű helységben, melly Frigyiában vagyon, szegény rabszolga szülőktől származott Eszópus; Testére nézve a természet megvont tőle minden szépséget. Termete kisded és karcsú volt, feje hegyes, orra lapos, nyaka rövid s vastag, ajaki kiállók, potroha temérdek, szava zordon, színe fekete-sárga, szóval: képe, formája képtelen, undok. De ezen rút testben igen szép lélek s bölcs ész lakott.

Gazdája őtet ezen hibák miatt nem tartotta háznál, hanem mezei életre s munkára kiküldötte. Ott szüntelen kellett neki küszködnie szolgatársaival, kik reá irigykedének, mivel eszéért Gazdájától többre böcsülteték, mint ők. A butákat nemegyszer hagyta szegyenben.

Példának okáért: Egykor Gazdájok igen jó függéket nyert ajándékban, melyeket az ő távollétében szolgái megevének. Hazatérvén előkérte; ezt hazudták, hogy Eszópus ellopta. A Gazda mérgében kemény büntetésre kárhoztatta, s csak alig könyörgé ki tőle Eszópus, hogy ne hirtelenkednék, hanem tenne próbát. Engedett a kérésnek. Akkor Eszópus hamar hoza gyenge meleg vizet: azt Ura láttára megitta; hányt, de csak vizet; kérte Urát, hogy Vádolói is ugyanazont cselekednék. Meglőn, s ihol! Azok függéket hánytának ki. Így menekedett meg a veréstől és gyalázattól. Elvégre társai arra bírták urokat, hogy Eszópust eladná. Egy Kalmár három filléren vásárlá meg.

Új ura, midőn Asiában utaz vele, szép esztét jobban megismerte. Szolgatársai közül ki-ki a legkönnyebb terhet kapá és veszi vala; Eszópust a zsákot, melly legnehezebb, mivel kenyérrel teli vala, vevé vállára. Kiröhögék őtet; de nem-sokára csudálkoznak rajta; mert a kenyér fogyton fogyott, és el is fogyott. Eszópust az üres zsákkal füttyölve ballaga.

A Kalmár Ephesusból Samosba menvén magával elvitte Eszópust, és Xanthus Filozofusnak eladta. E tudós hamar megszerette elmésségéért. Egykor Xanthus azt kérdé kertészétől: hogyhogy vagyon az, hogy azon plánták, mellyek magoktól természet szerént erednek, hamarább nőnek s nevednek, mint azok, mellyeket ti nagy munkával s fáradtsággal szoktatok ültetni, nevelni. Ez, felele a kertész, az isteni gondviselésnek dolga. Amit hallván Eszópust mondá: A föld azon füveket s virágokat, mellyeket ő magától hoz, sajátinak ismeri, és azért hamarább érleli s neveli, amazokat pedig fattyaknak tartja, s nem is visel annyi gondot reájok.

Xanthus jó barátit vendégelni akarván, parancsolá Eszópustnak, hogy ami legeslegjobb a piacon, azt szerezné meg. Eszópust csupa nyelveket főzetett. Megharaguvék Ura, de ő alázattal mondá: hogy nyelvnél jobbat nem tudna. Xanthus megengedvén neki, parancsolá, hogy holnap azt vásárlaná, ami legrosszabb. Eszópust ismét csak nyelveket adott az asztalra, mondván: Én, Uram, alábbvalót a nyelvnél semmit sem tudtam találni.

Nagyon gyönyörködött Xanthus Eszópustban, kinek szabadságot is ígért; de nem tartá meg szavát. A Samosiak mindazáltal kisegítették a szolgálai állapotból, mivel őket azon terhes adótól, mellyel Kreszus Király nyomá, okosságával felszabadította. Ezen Királynak udvarában élt osztán Eszópust, és költeményeket írogatott. Követségbe is járt a Samosiakhoz, kik tiszteletére ünnepet szentelének.

Szabadságban élvén, oda utazott, ahová akart. Babilonban Liker nevű Királynál igen kedves volt. Itt laktában, nem lévén gyermeke, fiának fogadott egy Emus nevű ifjat, aki hálaadatlan lön hozzá; mert hamisan bevádolá. A Király vizsgálat nélkül mindent elhitt, és már halálra kerestette Eszópust. Hermippus, kinél a bevádoltnak ártatlansága tudva vala, kimenté a veszedelemből; mert addig tartá rejtekben, míg le nem lohadott haragja a Királynak, aki eszére térvén, és értvén életben lenni Eszópust, nagyon örült: magához hívatta, és mint elébb, kedvelte. S Egyiptomba elereszté, hol Nektaneb Királynak kérdésire, mellyeket neki tett, szerencsésen megfelelt. Bölcsességét dicsérte a Király, ellenben az irigykedő Filozofusok, kiket leszégyenített, gyalázták. Visszatutazása után Babilonban Liker az ő képét aranyból kiöntette.

Egész Görögországban nagy híre, neve lön Eszópustnak. Delphi nevű városban a polgárokat, kiktől rút formája miatt kinevetteték, elmés ugyan, de kemény kifejezésivel, olly igen

magára hargította, hogy életére törnének. Amit elvégezőnek magok közt, így tevék meg: Apollo kápolnájából aranycsészét dugának Eszópusnak úti tarisznyájába; azt ezután keresék és feltalálák. Eszópus hiába mentegeté magát. A Bírak ötlet halálra ítélték. Egy magas köszikláról, mint szentségtörő lator, nyakra-főre taszított le.

Eszópus azon nagy Bölcsék között, kik az emberi nem hasznára valaha éltenek, méltó helyet érdemel; mert jó erkölcsöt, jámborságot, okosságot, szelíd, együgyű, kellemetes módon tanított. Írásait Phaedrus római nyelven versekbe foglalta, amint írja Előljáró beszédében:

Aesopus auctor quam materiam reperit,
Hanc ego polivi versibus senariis.

Hatos jambusokban, de igen szabadon folyókban, írt Phaedrus, kit én ezen költeményekben, mellyekből a tiszta jambusokat nem rekesztém ki, követésre méltónak ítéltém.

A Phaedrus szerént való versnek mértéke imez:

1. Állhat a vers tiszta jambusból U -
 2. Spondeusból - -, de az utolsó helyen jambus legyen.
 3. Dactylusból - U U
 4. Anapestusból U U -
 5. Tribrachisból U U U
- N. B. Trocheusnak - U nincs helye a jambicumban.

I. II. III. IV. V. VI.

U-	U-	U-	U-	U-	U-
--	--	--	--	--	U -
-UU	-UU	-UU	-UU	-UU	U-
UU-	UU-	UU-	UU-	UU-	U-
UUU	UUU	UUU	UUU	UUU	U-

I

TYÚK ÉS CSIRKE

A tyúk fiának, kit mezőre kivitt, imezt
Adá tanácsúl: Oldalam mellett maradj
Mindenkor, és amit s mikor mondok, hamar
Megtedd; egyébként veszedelem jöhet reád.
A kánya felkap, körmös állat, és nekünk
Nagy ellenségünk; tőle méltán félhetünk.
A csirke, mint makrancos, anyjának szavát
És jó tanácsát megvetvén, eltávozott
Messzére, maga kénye szerént fel-alá futkozott,
S ím! a csalitról mint sebes nyíl rá röpült,
Elkapta s vitte a kegyetlen vad madár.

II

BÁRÁNY ÉS FARKAS

Minden mező s rét zöld ruhájában vala,
És a nap hevesen inkább, mint melegen sütt,
Midőn Menalkás vidám dudaszóval szeléd
Nyáját, a hús erdőkhöz közel, egy kellemes
Térségre hajtá; tömlőjét a neki
Kedves bárányának nyakára felköté.
Amint legele szép nyája, ő is ballaga,
Már messze, s nem tudta, hogy elmaradott kedvese,
Kit a pásitnak selymén mély álom nyomott,
Mellyből csak a vad ordacs ijeszté fel szegényt.
Látván halálos gyilkosát, végkegyelemül
Kikérte, hogy, minekelőtte kis élete rövid
Pályájának végére jutna, pásztora
Sípját fújhatná: s fújta azt keservesen,
Az erdő zenge, s a hangot kettőzteté.
Mi lett? a hív vigyázók, a komondorok,
Hallván, egyszersmind ismervén, a hangokat,
Oda sietének harag ordítások között;
A lator elhagyta az ártatlan bárányt, s szaladt.

III

GONDATLAN GAZDA

Egy gazda, a gyümölcsösben sok görbe fát
Látván, haragra gerjedt, s a kertészt, kire
Nemrégen bízta a fákat, pirongatá.
A kertész mondá neki: Uram, ez a rút hiba
Megvolt, mikor idejöttem, az előttem való
Vagy henye volt, vagy tudatlan; a megerősödött
Fát nem tanácsos hajtogatni: megtörik.
A gazda maga gondatlanságán elpirult.

IV

TYÚK ÉS GYÖNGY

Egy tyúkfi nagy fényességű gyöngyöt talált,
Mellyet sokáig ide s meg oda hányt és vetett.
Az anyja látta, mint vesződik fia, s reá
Kiáltott: hagyd oda; jobb biz egy tökmag neked.

V

SZAMÁR ÉS VADKAN

Utában a vadkannak egy számár köszönt:
Bátyám, jó napot! E szóért megharagutt amaz,
Mégis haragját megtartóztatta, s csak imígy
Szólt: Bosszút állhatnék terajta, szemtelen;
De lomha vérrel magamat el nem mocskolom.

VI

KÁNYA ÉS GALAMB

Félt, s messzébb röppent el kányától a galamb,
El is kerülte számtalanszor a halált.
A ragadozó csalárdságot gondola ki, s így
Szól: bajjal éltek tí szegények! engemet
Közakaratból királytoknak válasszatok;
Fogadom, rátok nem támad ellenség soha.
A gyáva nép hitt, és magát megadá neki.
Mihent királyságot nyert, őket szaggatá.
Egy akkor így sohajtott: méltán szenvedünk!
Meglásd, kinek higgy; gonosztól jót ne várj.

VII

VÉN OROSZLÁNY, VADDISZNÓ, BIKA, SZAMÁR

A vén erőtlen, beteg oroszlány már bizony
Halált várt, amin régi ellenségei
Örültek, s hogy bosszújokat kitöltenék,
Meglátogatták. Első volt az erdei,
És hegyes agyarral rajta nagy döfést döfött;
Jött a bika, s szegény párán nagy bökést bökött:
S elment. Messzéről látta mindezt a számár.
Előjött, és nekibátorodván homlokát
Megrúgta. A nagy vad, midőn, úgymond, imént
Amaz jelestek bosszontottak engemet,
Nehezen szenvedtem; tőled, természet buta
Fajzata, hogy túrnöm kell ezt a bosszús rúgást
Én úgy tekintem, mint a kétszeres halált.

VIII

SZÜLŐ HEGY

Egy nagy hasú hegy szülni készülvén nyögött;
S legottan a hír e csudáról, számtalan
Várust s falut bejárván, sokfélét beszélt.
Hát a nép nyakra-főre tódúlt, gyűlt, rohant;
Mindenki némán hallgatott. S ihol neked!
Kis egeret szült. Jó nézők már tapsoljatok!

IX

SAS ÉS BÉKA

A béka látván, mint lebeg fenn a magas
Sas, ő pedig mocsárban vartyog; vagy hever,
S nem is tud felemelkedni; rút s gyalázatos
Szókra fakadt: jól hallotta, de csak botor s irígy
Retyegésnek vette mind, amit hallott; bevett
Szokásaként a nagy sas élt, s fellengzett.

X

PREDIKÁLÓ FARKAS

Abban az üdőben egy farkas kihirdeté,
Hogy ő predikációt akarna tartani,
Amillyent még soha nem hallott lúd, kácsa, tyúk;
Ezeket leginkább hívta s kérte meg. Helyet
Nevezett falu végén egy horhost, mellyet körül
Állnak sűrűen két részről nagy és kisebb
Fák; a meleg ellen őket megvédelmezik;
Tehát felesen jelennének meg délután.
Nagy számmal öszvegyültek s letelepedtenek;
Az ordacs is előttök bojtos farkát alá
Veté farának, és rátartósan szólala:
Minthogy mivel ma ti közöttetek vagyon
Első szerencsém lennem, örvendek igazán.
Oh, vajha minekutána már ilyen szoros
S meghitt barátság támadott köztünk; soha
Azt a gonoszság nyelve fel ne bontaná!
Nemde nem itt e lomboknak árnyékán kies
Hely vagyon, akár nyugvásra készülünk, akár
Sétálni? S ti még oh szerelmes hallgatók!
Nemde nem is kóstoltátok, nemde nem is, nem is,
Nemde nem is e boldogságot! Sajnálatos
Elöttem ügyetek, ti faluk szép állati!

Jobb állapotra méltó szárnyas állatok!
Úgy-e tehát szót fogadtok már ezután, mihent
Én hívlak, avagy társaim, kik itt velem
Ülnek, benneteket emberségesen, noha
Titkon, szólítanak; a bűdös s füstös falut,
Kivált midőn a rekkenő hévség süti,
Miért ne váltanátok fel tisztább s kegyesb
Erdőkkel. Ez beszédemnek volt és leszen
Legelső része. Így szólt, mert a hallgatók
Szárnyokba dugták orrokat, s elaluttanak.
Ekkor társaival a farkas nekik rohant;
Kit ölt, kit fojtott, kit falt, kit szétszaggatott.

XI

ESZÓPUS ÉS HALÁSZ

Eszópus egy nagy tóhoz érvén a halászt
Kérdé: van-e sok hal itten? Egy sincs, mond amaz.
Hogyhogy? Nagyok a kicsinyeket felfalták, s mivel
Nem tudtak élni, magok is eldőglöttek.

XII

HOLLÓ ÉS RÓKA

A holló egy magas fa gallyán sajtot ett,
Midőn a rókától imígy dicsérteték:
Melly csuda fényességű vagy! Mint tündeclenek
Hátadra s oldalidra lesimult tollaid!
Bizony, ha szavad is illy ékes s illy kellemes,
Nincs e világon szebb madár, nem is lehet.
Üdvöz légy erdőn és mezőn gyönyörű madár!
Ekkor mutatni akarta szavát, s énekelni
Kezdett, s legottan sajtja földre pottyana,
Mellyet hamis dicsérője hamar felkapott,
S elvitt, nevetvén s csúfolván a bohót.

XIII

RÁK ÉS RÁKFI

Egy rákfi jól felnőtt s elég erős vala;
A kis folyóban uszkált már fel és alá.
Az apja, jer, mond néki, szárazon mutasd
Járásodat; mert nemcsak a vízben vagyon
Nekünk helyünk. S előre mászdogált maga.
Ekkor szemébe tünt, hogy nem jár úgy fia,
Mint több egyéb állatoké; megharagutt reá,

S dorgálni kezdte, hogy visszára jár s mozog.
Én, mond a rákfi tisztelettel, tégedet,
Após, követlek, hát nem jó fiad vagyok?

XIV

CSERFA ÉS NÁDSZÁL

Egy cserfa, melly legjobb korában áll vala
Ép és izmos gyökerein, elbizván magát
Gunyolta nagy kevélyen a nádszál: Te lágy,
Te gyenge, félénk, minden kis szellő előtt
Remegsz, lehajlasz; néki csúf játéka vagy.
Látd, én merészen tartom magamat, és azért
Hány ágam, annyi győzedelmem is, vagyon.
A büszke cser alig mondotta ki ezt, s ím! reá
Rohant az észak szele, ki meghányá s veté
Az engedetlen kérkedőt, végre lecsapá.
A fergeteg lecsendesedése után örült
Magának a nádszál, hogy bölcsen engedett,
Hogy a hatalmasabbal nem viaskodott.
Hol az erősségnek nincs helye, mit dühösködöl?

XV

RÉZKORSÓ ÉS CSERÉPBÖGRE

Hajdan rézkorsó uszni látott egy cserép-
Bögrét a nagy Dunában, s kedve jött neki
Uszásra: várj, kiálta, várj meg engemet;
Társad, szomszédod akarok lenni, és leszek;
De én nem akarok, ezt kiáltá a cserép,
Szomszédságodban uszni; fél az oldalam.

XVI

MÉH ÉS KÁGYILLÓ

Egy szép virágos bokron a szorgalmatos
Méhecske zúgó szárnyakkal leszállt: s ihol!
A lomha kágyilló nagy mérgesen reá
Támad: Te, minden kert, fa, rét, mező pogány
Dúlója, férgek férge, rút állat, kotorj!
Oh nem hiába vannak szavaid neked,
Mond a méh; azt magamról jól tudom, hogy én,
Ha rút vagyok is, nem mocskolok minden helyet
Ollyigen el, mint te szép, de büszke nyálazó.
Szégyenletében a kágyilló hallgatott.

XVII

KURRANTÓ TYÚK

Egy tyúk, röpösni látván a kányát, nagyot
Kurrantott; elijedtében a tollas sereg
Megdöbbent, és magánkívül volt; a kakas
Betyár kevélységgel nem rettenhető,
Hallgata, s csak álla; a tyúk ismét egy nagyot
Kurrantott; a ragadozó, nem bántlak szegény
Párák, mond, mostan titeket; s eltávozott.
Ekkor kakasának a tyúk ezt mondá: Nekem
Köszönd, hogy élsz s itt vagy; nem tudsz kurrantani.

XVIII

RÓKA ÉS SAS

Egy rókakölyket a körmös sas elragadt,
Hogy éh fiainak adná. A búsult anya
Nagy szívszakadva kérte vissza kisdédét.
A sas magasról, hol rossztól nem tarthata,
Az esdeklőt úgy nézte, mint valamelly bohó
Állatot, és a szerencsétlent kicsúfolá.
A róka fájdalmas haragjában tüzet
Vitt, s a magas fát, mellyről felbosszantatott,
Fenyegette. Ekkor szepegett a kevély madár,
S kit imént kiröhögött, mint alacsonyt és nemtelent,
Alázatos reménykedéssel kérlelé,
S a rókakölyket sérelem nélkül adá
Anyjának. A magasságot is érheti veszély.

XIX

PONTYI ÉS KAKUK

Derék tavaszkor Pontyi, nagy hírű, nevű
Poéta, a kakuk madártól kérdezé:
Mikor fogynak meg a sok versgyártók? Mikor,
Mond a kakuk, Budán vagy Pesten a Zsidók.

XX

RÓKA ÉS ÁLORCA

A róka, mikoron még az emberek között
Szabadabban, és veszedelem nélkül, járhatott,
Egy boltban látott álorcát, melyet vevén
Kezébe bámult.
Addig s addig forgatá,
Míg látta, hogy nincs agyveleje, s mint iszonyodék!
Letette, mondván: nem kellesz; nincs agyvelőd.
A cifra, de üres fő így álorcáskodik.

XXI

FECSCKE ÉS VERÉB

Fészkén a fecske, tél után megtértekor,
Egy verebet látott, kire nagyon neheztele.
Intette, kérte, hogy belőle menne ki!
De a veréb az elfoglalt üres helyet
Magáénak mondotta, s nem mozdult; amaz
Méginkább fecsegett és pörlekedett ellene.
A házigazda végre lőn köztök bíró:
Mit pántolódtok, mond; világos a dolog;
Te fecske rútúl, mert hírem nélkül hagyál
Ide engemet; ez ellenben itt maradt velem,
S kemény hideget és koplalást tűrt, szenvedett;
Méltó tehát, kit ilyen hívségért szegény
Házamnak árnyékában eltartsak. Neked
Szállást gerendám, míg fenn leszen az, soha nem ad.

XXII

KUTYA ÉS FARKAS

Egy éh s behorpadt oldalú farkas kövér
Kutyát talált történetből elő, kivel,
Nyájás köszöntése után, így beszélgete:
Látom barátom, hogy jól elhíztál, s alig
Férsz már bőrödben, én pedig sovány vagyok,
Jóllehet erővel felhaladlak tégedet.
A kutya viszontag: illy fényes színű, s sima
Szörű te is lehetnél. Hogyhogy? kérdezi
A farkas: Úgy, ha szolgálnál, és érdemet
Tennél. Minémű érdemet teszesz tehát?
Vigyázok, és házát uramnak őrizem;
Ha vagy kicsiny zajt hallok is, nagy jelt adok;

Bűnösre, büntetlenre morgom mérgemet;
Valóban ez nem sok; de bezzeg sok nekem
Erdőn, mezőn fel és alá bolyongani,
Fagyat, hevet szenvedni, s hányszor hasztalan!
Hát légyen eszed, és a kemény élet helyett
Válassz puhábbat; hagyd el a vadon s üres
Ligeteket, és egy jó földél alatt maradj
Kényedre. Imhol! én bennem látod való
Képét szerencsés sorsodnak. Nosza jer, s kövess.
Amint menének, a kutyának megkopott
Nyakán az öszvetört kemény bőrön szeme
Fennakadt: csudálkozik, bámúl, nem szól soká.
Elvégre kérdi, honnan van az, és mit jelent?
Semmit. Ne titkold, kérlek a dolgot. Tehát
Megmondom: én mérges vagyok, s azért egész
Nap láncra kötve tart gazdám; csak alkonyon
Enged szabadságot, mint íme! mostan is.
Mind semmi; mert jó asztalom vagyon, velős
Csontok, tudom, már várnak. „És a lánc.” Igen.
Maradj magadnak nemtelen szívű kutya!

XXIII

HERKULES

Herkules, az égbe felvitetvén nagy s dücső
Tettei miatt, örvendetes szóval köszönt
Az Isteneknek, csak Plutusnak nem, kitől
Elfordította szemeit; amit Jupiter
Látván, szelíden kérdezé okát: azért
Neheztelek, mond, mert ő a jókhoz gonosz,
Ellenben a gonosz emberekhez jó barát;
S egy kis nyereségért mindent megront, veszteget.¹¹

XXIV

IBIS ÉS ÖLYV

Egy ölyv kegyetlen dühvel kezdte hajtani
Ibist; közel volt már a ragadó, és örült;
Midőn reá kristélyozott Ibis, s szemét,
Száját az ölyvnek bétölté zsákmány helyett.

¹¹ Hercules, a régi Görögországnak legnevezetesebb vitéze, nagy és hasznos tetteiért isteni tiszteletet nyert. Plutus a pogányoknál volt gazdaság istene, kiről azt költötték, hogy jöttében sánta, elmentében szárnyas. Világtalannak írták, mivel néha gazdasággal bővelkednek a legméltatlanabb. Kezében, amint képen látszik, kulcsot tart, ti. a pénz hatalmas, erős várakat felnyit, stb. (V. B.)

XXV

HOLD ÉS UGATÓK

A hold egész fényében indult egykor el;
Szaladott előtte s bújt a felleg mindenütt;
Csaknem világgá változott a nagy setét.
Illy méltósággal és tekintettel vala
Midőn kikelt egy nagy komondor ellene,
S csaholni kezdte: amit hallván a kisebb
Kópók nagyobb visítást indítottanak.
Egész falunak álmát elverték a bohó
Lármával. Osztán tetszett ki, hogy a hold jeles
Képét ugatták oktalanságok szerint.
A képzelődés csalatik, egyszersmind csal is.

XXVI

SOCRATES

Athéna várasában e bölcs férfiút,
Midőn kis és szűk házat épített vala,
Sokan csudálták, egy pedig így szólott neki:
Te, nagy s nevezetes! ilyen kis házat rakatsz?
Vajha csak ez lenne jó barátokkal teli!
Úgymond viszontag csendes hangon Socrates.¹²

XXVII

JÁNUS

Jánust, kinek két homlokot s orcát adott
A régiség, hogy nézné a mult dolgokat
És a jövőket; Hazafi, neked példád legyen.¹³

XXVIII

MARÓ KUTYA

Egy valaki szólítván magához a kutyát,
Jer, mond, megegyenesítem utolsó lábadat.

¹² Scophronicusnak, ki képmetsző, és Phanareténak, ki bába vala, fia, igen nagy nevű s érdemű Philosophus, világi bölcs. (V. B.)

¹³ Jánus, legrégibb királya Itáliának; mivel igen okos és előrelátó volt, bifronsnak, két homlokúnak neveztetett. (V. B.)

Tapogatta már és hajtogatta: a kutya
Morogni kezdett, s jót kapott orvosa kezén.

XXIX **SZÜRETELŐ**

Höss! höss! Kapáltam s vérrel izzadtam napot
Napestig éhen: úgy szereztem e kevést.
Akkor te seregély, te babuk, a sűrű liget
Árnyékai alatt édesen hivalkodál.
S fogyasztod-e te is mustomat dongó darázs?
Nem elég, ha szabad a böngészés? Nem, mondanak:
Mi ég madarai mindenkor szabadok vagyunk.

XXX **SZAMÁR JUPITERNEK KÉPÉVEL**

Jupiter Istennek képét hátán a számár
Hordozván látta, hogy minden, kit elé talált,
Mély tisztelettel meghajolt s földig borúlt.
A füles azt gondolá, hogy ő tiszteltetik;
Kevélyen elbízta magát, és többé számár
Nem akara lenni; de nagyon megcsalatkozott;
Amerre járt és kelt képével, mindenütt
Hallá: te nem vagy Jupiter, nem hanem számár.

XXXI **ABDERAI SZAMÁR**

Abdera nevű városban hajdan egy számár
Nagy olajos korsót döntött el. S ihol neked!
Lármáz a boltos, igazságért esenkedik.
Hát a bíróhoz összevgyül egész tanács;
S minthogy mivel azonnal in actu rajta kapatott
Volna: halálos sententiát hoz s mond reá,
Például, hogy ezután a többi eszesb legyen,
S vigyázóbb, mikor olajos edényeket szagol.

XXXII

RÓKA ÉS VARJÚ

A róka varjut láta kisfiai körül
Egy nagy magas fán, s felkiáltozott reá:
Te kormos állat! fiaidat, ha jót akarsz,
Hányd le hamar; egyébként én e fát alattatok
Levágom, akkor vesznetek kell: és legott
Farkával a fát vagdalá körös körül;
A varju neveté s csúfolá azt a bohót.

XXXIII

PILLE ÉS BIKA

Egy pille, bika szarvára szállván kérdezé
Az erőstől és nagytól: nem vagyok-e nehéz, s neked
Terhedre? Ha akarod, mindjárt elröppenek,
És tégedet megkönnyebbítlek. Nem nekem,
Ki még azt sem tudom s érzem, hogy szarvamon
Vagy, mond a bika; s a kérdező elhallgatott.

XXXIV

DUNA ÉS KIS FOLYÓ

Egy kis folyónak nagy kevélyen a Duna
Mondá: te mi vagy? Egy-két üres csöbört alig
Birnád el; én rakott hajókat hordozok.
A kis folyó, magadban, mond, nem vagy te nagy;
Naggyá (ne büszkélkedjél) kicsinyek tettenek.

XXXV

VERÉB ÉS NYÚL

Sok ember a szerencsétlent igen hideg
Vérrel tekinti, sőt belőle csúfot űz,
Nem gondolván, hogy ő is olly nyomorult lehet,
Így tett s járt is nemrégen egy pajkos veréb;
Tudniillik a nyulat meglepven hirtelen
A sas, konya órával keményen vagdalá,
Hah! lábaid hol voltak? Elzsibbadtak-e?
Mond a veréb, s még többet akara mondani,
De felkapá egy kánya, s elröppene vele.

XXXVI

LÚD ÉS FÜLEMILE

Minap kiszöktél a rekeszből (ezt maga
A gazdánk mondta), s íme benne vagy megént,
Szegény fogoly fülemile! mond a gágogó,
S kérdezte, hogyan? Úgy, hogy vigyázatlan valék
Mindenre, csak éneklésre nem felelt amaz.
Látszik, mond a lúd, jobb szavad van, mint eszed.

XXXVII

RÓKA ÉS KÖLYKE

Az oroszlány lebetegedett (mert a legerősebbek is
Nyavalyába esnek néha). Fájdalmai nagyok
Lévén ordított, és úgy kért vigasztalót.
A rókakölyök szánakodásból, jer, mond, apám,
Nézzük meg azt a mély barlangban szenvedőt;
Lám a juh is a báránya látogatni ment.
Jól van, fiam. Ha visszajő a gyáva juh
S báránya onnan, mink is elmegyünk oda.

XXXVIII

HALÁSZOK

Alig kelt fel az aranyhajú nap, két halász
Nyereség kedvéért a Dunára ment, és belé
Vetette hálóját; de nem szolgált nekik
A jó szerencse; sőt távozni láttatott
Tőlök, mivel csaknem setétig hasztalan
Fáradtak, ami fájt nekik, s azért haza
Készültek, Illyen szomorú gondolatok között
Voltak, midőn egy nagy hal botlott a csalárd
Hálóba; felhúzták a prédát, és vidám
Énekkel nád-tanyájokhoz siettenek.
Kétségbe nem kell esned, ámbátor gonosz
Kezdetek van munkádnak; mert vége jó lehet.

XXXIX

GAZDAASSZONY ÉS SZOLGÁLÓI

Egy gazdaasszony szolgálóleányit
Napot napestig hajtá kéméletlenül:
Ki font, ki foltozott, ki edényeket mosott,
Ki fejt, ki juhokat nyirt, ki járt ide s oda:
Alunni későn ereszté; viszont korán,
Mihent kakasszót halla, felkiáltozá:
Megharaguvának, s kiszegék a kakas nyakát.
Az asszony őket még korábban felveré.
Kisebb bajból nagyobbba ekként estenek.

XL

BÉNA FARKAS ÉS JUH

Egy béna farkas láta messziről juhot,
S elkezdte sírni, ríni. Bánatos szavát
A gyapjas hallá, és legott közelgete
A nyomorulthoz, ki, jer, mond nagy siralmasan,
Jer áldott állat, és segíts fel engemet!
A gyáva hitt; s szegénykét a vad elkapá.
Hát ellenségnek hinni, veszedelmes dolog.

XLI

IGAZSÁG ÉS KÖLTEMÉNY

Jer, mond egykor az igazság, te ruhás költemény,
Födözz be, látod, rongyos, meztelen vagyok:
Szállást hiába keresek, tőlem az emberek
Irtóznak. Így szólt, s őtet a költemény
Jól felruházá; sőt barátjának vevé.
Azulta szeretik egymást; kedvesek szegény,
És dús előtt; beszélnek és tanítanak
E nagy világban, mert járnak fel és alá:
Nem sokra, de jóra minden embert intenek.

XLII

ÉNEKLŐ PTRÜCSÖK

„Szegény legényke vagy ptrücsök,
De gyöngy az életed,
Jársz, kelsz mezőkön, és vigadsz
Arany szabadságban,
Erődet a terhes dolog
Nem rontja, nem töri.
Ingyen bocsát az ég reád
Friss harmatot, s kitart.”
Így énekelgetett magának a ptrücsök
Egész nyáran, s gondatlan örömei közt csürét
Üresen hagyá. Azonban ősz közelgetett,
Mellynek nyomában jött fagy, és hó, és hideg,
S vastag köd; elhalt már mező, kert, rét, fa, fű;
Csak a süvöltő észak élt, s rettegтетett
Mindent, kivált dologtalanokat, resteket.
A téli hosszas fergeteg szűnt egy napon,
És lőn verőfény, melyet a lajhár ptrücsök
Látván üregéből félig elhaltan kijött.
Körülnéz, és szemébe ötlík ott neki
A hangya, ki nyári keresetét forgatgatá.
E dolgos szomszédhoz kiáltott. Ah! tekints
Rám, kérlek; éhhez elhalok. „Szegény Bohó!”
Így szólt a hangya tréfából; „szegény Bohó!
Tánc, gajdolás volt életed nyáran: vígan
Keltél, hevertél; most is úgy tégy, és élélsz;
Másszor adok, amit adhatok; de akkoron
Vígabb kedvű légy: egy derék lakzink leszen.”
A ptrücsök ilyen vigasztalással ballaga
Háza felé, melyhez már közel volt, és ihol!
Nagy szégyen és bú inkább, mint éhség miatt,
Kifújta páráját. Fennállott sírköve
Sokáig e ptrücsöknek; mert emelt neki
Egy valaki sírkövet; ma csak az emlékezete
Van köztünk, melly (oh vajha fogatosan!) tanít.

XLIII

PUFFADÓ BÉKA

Egy béka látott vastag ökröt a mezőn,
Annak temérdeksége megtetszett neki,
S felkezdte bőrét fűjni, hogy hasonlatos
Lehetne. Bolondoskodik-e, vagy mit cselekszel,
Így szóla neki egy józanabb itéletű.
Még jobban erőlködött. Mi történt? Megszakadt.
Az emberek közt is így szakadnak meg sokan.

XLIV

GAZDAGFI

Gazdagfi szomjat szenvedett, noha udvarán
Nem nagy, de tiszta s jó vizű forrás vala.
Bővebb folyóból akarok inni, mond s kiment
A nagy Dunához, s a partról merítgete,
Jobban jobban hajolván a mélység felé.
Ne neked! A part leszakada vele, s ő elveszett.

XLV

FARKAS, RÓKA, MAJOM

Te róka engem megloptál. Így vádolá
A farkas. Nem igaz. S lőn közöttök a majom
Biró, ki hallván ő pöröket, ezt végezé:
Te farkas, amit kérsz, nem vesztetted el;
Te róka, hogy loptál, tagadod orcátlanúl.
A hazug embernek, mikor igazat mond is, szava
Kétes, s az okosságnál nem érdemel hitelt.

XLVI

LÉGY ÉS HANGYA

Itt vagy élet, új tavasz
Oh soká mulass velünk!
Bár amaz rút tél helyett
Csak te volnál! E világ
Tégedet mint áldana!
A légy, mikoron a hangya mellette megyen el,
Így donoga, és kérdé a szorgalmatos állatot:
Hová mégy féreg? Hallod? Hogyne hallanám,
Dologra megyek, a hangya felele csendesen,
S kivált, ha majdan a rövid tavaszt meleg
Nyár váltja fel, mint mások, én is a jövő
Télre eledelt magamnak akarok gyűjteni.
Paraszt paraszt munkával vesztegeti magát,
Én, mond kevélyen a légy, úr s király vagyok
Szabadon megyek a nagy asztalokhoz, mellyeken
Friss étkek, édes s ritka csemegék állanak.
Mi vagy te, hozzám képest.
E goromba szó
A hangya epéjét megfakasztá (e kicsiny
Állatnak is van epéje), s szóla: Szentelen!
Ha úr s király vagy, mért vernek az inasok; s ide

Oda mint bolondot hajt s csapdos még gyermek is.
Én békességben élek télen is, melly reád
Fagyot hoz, s döglesz. A légy erre nem tudott
Szólani. Hát mit mond a dologtalan címer?
A mástól szerzett birtokokkal kérkedő?

XLVII

ZSUGORI DE CSALFA

Ötszáz aranyt ásott le Zsugori, nagy nevű
Fösvény. Ezen pénzt a szomszéd hamar ellopá:
Amit amaz értvén, csendesen hozzá megyen,
De a lopásról messziről sem szól neki;
Hanem azt mondotta, hogy már ő ötszáz aranyt
Tett el: s még volna sokkal több rejteni való.
Hát adna neki tanácsot: jó volna-e oda,
Hol a többi vagyon, tenni: jó, igen bizony,
Mond a lopó. Megköszöné Zsugori, és haza-
Ment. Jól vigyázott. Egykor, imhol! a ravasz
Az elcsent pénzt helyére viszi, mivel nagyobb
Prédát reménylett. De Zsugori ravaszabb vala;
Az ötszáz aranyt felkaparta hirtelen,
És, melyre ő is méltatlan volt, eldugá.

XLVIII

UDVARI BOLOND

Wircburgban egykor püspökét az udvari
Bolond felharagította sok vendég előtt.
Tömlöcre vele, tömlöcre! Vidd el porkoláb!
Ugy lőn. Ez ajtót nyit hamar; de mivel csupa
Földet látott a Deliquens, nem méne be.
A porkoláb, hogy emberét rá hajtáná,
Maga vitt szalmát, s előre lépett: a bolond
Ekkor reája zárta tömlöc ajtaját,
S a kulcsot elvitte urához, mondván: Elég
Nehezen bezártam. Mit? Te zártad őtet el?
Hiszen neki kellett oda büntetni tégedet.
Mi hát nem jól értettük egymásnak szavát,
Mond a bolond. Mindenki nevetett; ő pedig,
Hogy büntetéstől felszabadulhatott, örült.

XLIX

MÓMUS

E nagy világban sok bohó Mómus vagyon.,
Mert van ki látó szemeket akarna a nyakán
Hátul is, van ki oldalán nagy ablakot;
Vagyon ki lába ikráját inkább elől
A szárán látná; van ki még a fákon is
Nem buta disznókat hizlaló makkot, hanem
Jó cserhajú dinnyéket akarna, s így tovább.

Mómusnak apja Somnus, anyja Nox vala,
Azaz: Álom és Éj; nem csuda, hogy ilyen derék
Szülőktől illetén derék fi származott.

L

HENTES ÉS SZELINDEK

Sok tehenet, ökröt, sőt bikát is, elfogott,
Ifjú korában a Szelindek, és erős
Fogaival addig tartott küzdelek között,
Míg kötelet a bősült marhára vethetett
Gazdája; s fáradásiért dicsértetett,
Tápláltatott a hív állat. Nem volt helye
Panasznak. Illyen jól folyt el több tél, tavasz.
A hentes gazda vele igen megelégedett.

Egykor tinója, mellyet le akart sujtani,
Magát szabaddá tette, s tőle elszaladt.
A hív szelindek, mint elébb, utána ment
Gyorsan, s elévén haragosan a szilaj fülét
Megkapta; de mivel fogni már erőtlének
Valának a vénség miatt, nem tarthatá
Az izmos foglyot. Mentegeté szegény magát,
De a kegyetlen hentes szidta mérgesen,
S elüzte s eltiltotta házatól. Kinos
Éhségre jutván, nem sokára elveszett.

E költeményke nem kíván sok főtörést.
Fel-felkiálthatsz: irgalmatlan hentesek.

LI

VÁRASI ÉS MEZŐI EGÉR

Egykor kiment mezőre a várai egér,
Kit, régi ismeretségből, igen vidám
Szemmel látott, és jobbnál jobb szívvel fogadt
A tér mezőnek egere; hordott is neki

Azonnal és rakott eleibe ledneket,
Rozs- s búzaszemeket, és más ilyen étkeket,
Diót,ogyorót, különféle gyökereket: maga
Inasként szolgált, udvarlott, kedveskedett,
Tudván, hogy a várasiaak válogatók, s hamar
Elúnnak egyfélét.

A kis vacsora után,
Barátom, úgymond a várasia eger, te jobb
Állapotot érdemlesz, nem illy aláalót.
Mit gyötröd itten magadat? Hagyd e vad mezőt
És pusztaságot a férgeknek, s akinek
Tetszik. Csak egyszer élünk: érezd ezt tehát,
De vígan. Ihol! jó módot mutatok és adok,
Mint kedveltem barátomnak. S én is veled,
Egy társaságban, melly igen boldog leszek!
Jer velem, és tedd szerencsésebbé éltemet:
Jer a városba lakni.

E mézes beszéd,
Mint csaptató, a mezei egeret megfogá.
Úgy végezek, hogy éjjel esnék a menés.

Már setét volt, s mindenütt
Ember és lúd és kakas,
És komondor hallgatott.
Nagy házba, melly a várasinak szállása volt
Régulta, léptenek be. S mint örvendezett
A mezei! Más gőz, más szag csiklándoztatá
Orrát, nem mint kis ürege környékén; vajas
Sütemény, szalonna, kolbász, hús, fejer kenyér,
És minden, amivel nagy ház bir bővesen.
Frissen lakoznak: a mezei kivált örült,
És elgondolván, melly sokat túrt, szenvedett,
Melly nagy baj és gond szerze neki eledelt, s az is
Millyen volt eddig! más világban képzelé
Magát: az órát is, mellyben szólíttatott,
Ezerszer áldá: ha pedig eszébe jutna neki,
Melly jó napokra virrad ezután fel, magán
Kívül volt, és nem bírt örömével.

- Kis üdő telék,
Ihol! vendég jó a kastélyba: zörgetik
A kapukat, ajtók nyilnak, lármáz a cseléd;
A sok komondor, sok pudli, sok agár, kopó,
Tyúk, lúd itt-ott felzajdúl és rú túl visít.
A mezei megijed, és társának biztató
Szavát sem érti jól nagy félelem miatt.
Elvégre kérdé: Sokszor van ez, a háború
Itten? Sokszor, válaszola a várasia, de már
Csaknem rászoktam. Én, barátom, mond amaz,
Kevéssel inkább akarok élni csendesen;
Azért most a mezőre visszamegyek. Vale.

LII

OROSZLÁNY ÉS KECSKE

Minek szerencsétetted ottan az irtóztató
Sziklán magadat, te (szómnak megbocsáss) bohó!
Jer ide le hozzám, itt elég zöld ág vagyon,
Zanót, s amit csak szád, szemed szeret, kíván
Minden terem itten bőven. Így édesgeté
Egykor az oroszlány a magas bércek vadát,
A kecskét, aki: szépen köszönöm mond, neked
Ezt, a barátságnak barátságos jelét,
E jó tanácsot; de vele most nem élhetek;
E hely nekem igen tetszik; van jó eledelem:
Szabad járásom és kelésem, nincs, kitől
Félhetnék. Erre az oroszlány nem szólt neki.
Nagy ígérek alatt ál tör lappang többnyire.

LIII

FÜLEMILE ÉS KAKUK

Derék tavaszkor a fülemilét egy kakuk
Gyalázni kezdé, hogy nem volna szép szava;
Hogy senki, vagy kevés ember hallgatna rá.
Noha egy bokorról más bokorra szállana,
S magát kellené.
Engem, úgymond a kakuk,
Miulta itten énekelgetek, a kapás,
A szántó, az ihász, a béres, s egész falu,
Sőt még a váras is nagyobb részént szeret;
Mert mikoron erre jár, kel, szája tátva néz
Felém s nevet énekemre, s ami több, s nekem
Tetszik, jövődőről is kérdezősködik;
Tréfál velem, s nyájaskodik. Nem szép-e ez?
Nem nagy dücsőségemre válik-e ez nekem?
Ki tisztel így meg tégedet, kiáltozó?
A fülemile mindezekre csendesén fülelt;
Ellenben amaz: íme! legyen e számár bíró
Köztünk, mond; s lón bíró közöttök a számár.
Ordítá: Deliberatum est, Igazod van kakuk!

LIV

RÓZSABOKOR

Igen szerette a kertet s virágokat
Amália, kivált egy rózsabokornak nagyon
Örült; valahányszor nézte, ez volt éneke:

Szép rózsza, szép,
Légy soká ép!
Örömem,
Mindenem!

Ezt énekelte reggel víg Amália;
Dellest, midőn anyjának akará kedvesét,
A rózsát, megmutatni, alig ismert reá;
A kerti szép tudnillik már elhervadott.
Ekkoron anyja neki szóla: kedves gyermekem!
A testi szépség gyenge, s nem tarthat soká;
S Amália anyjának kezét megcsókolá.

LV

NADÁLY ÉS KALMÁR

Egy gazdag kalmár, tó mellett járván gyalog,
Látott uszkálni vastag és hosszú nadályt,
Akinék így szólott: teli vagy ismét vérszopó,
Otromba féreg! Amint akarom, úgy vagyok,
Mond a nadály; de te, te soha nem lehetsz teli,
Egész világ nem képes a te béledet
Betölteni; én, ha valaki lábát megkapom,
Csak egy kis lágy sőt hintsen is reám, legott
Eleresztem; ellenben te mint ravaszkodol!
A pénzes embert hiteted és tartóztatod,
S addig gyakorta, míg ki nem szívta, s örülsz
Osztán magadnak; neki pedig ebédkort iszol
VIVAT.

Most érté a kalmár, hogy nyelves és
Jó köppölyöző szája vagyon, akivel beszél;
Ügyéhez nem bizhatván, hazament s hallgatott.

LVI

KEVÉLY SZAJKÓ

Egy tarka szajkó, mert fekete, kék és fejr
Színnel vala, tarkább lenni kevélységből akart.
Hát a páváktól lopogatott, vagy ragadozott,
S ragasztott is magára fényes tollakat;
S melly büszkeséggel jára más cifráiban!
A maga rokonit utálván, ment pávák közé,

S a szemtelen még jobban rátartá magát.
Mi történt? Ezek ismervén tollaikat, neki
Rohantak: őtet, mint érdemlé, vagdalák,
És róla mindent, amit tőlök elszedett,
Csúfúl letépék; csaknem meztelen maradt.
Ekkor jött észre, s nemzetéhez visszatért;
De őtet régi társai sem szenvedheték;
Egy közülök így szólt hozzá: E gyalázatos
Harag mostan nem nyomna s üldözne tégedet,
Ha akartad volna megböcsülni sorsodat,
És az szerént rendelted volna éltedet.

LVII

RÓKA ÉS AGÁR

Üzőbe vett egy rókát az agár. Hogy magát
A vad ravasz megmentené erőszakos
Haláltól, szép beszéddel az agarat kérlelé:
Te, mond, serény vagy; a szél szárnyainál sebesb
Szaladásod.

Míglen, így szól, egy nyúl jó elő,
Mellyet az agárnak megmutat, s ez hirtelen
Utána szökik. A róka bátran másfelé
Illantott. Sem nyulat, sem rókát nem fogott
Az agár.

Sok kártékony dicsérő száj vagyon:
Nyal nyelve, hogy veszedelembe vihessen. Vigyázz!

LVIII

SZAMÁR ÉS LÓ

Egy kalmár útra menvén jól megterhelé
Mind szamarát, mind pedig lovát. Az erőtlenebb
Szamár útközben kérte az erősebb lovat,
Hogy az ő terhéből valamelly részt vállalna fel;
De kérésének semmi haszna nem vala;
Tovább is vitte rászabott terhét szegény
Pára. S ihol! egy helyen kifáradván lerogy,
Elhal.

Most már a lónak kellett vinnie
Egész terhet, s még a szamárbőrt is; nagyon
Bánta, hogy az igaz kérésre tegnap nem hajolt.

LIX

VÍZ, SZÉL, BÖCSÜLET

Egykor barátságos beszélgetés között
Mulattak a víz, szél s böcsület. Hogy végezék
Beszédeket, s egymástól válni akartanak,
Hol lelhetnék fel egymást, tanakodtak.

Nekem,
Mond a víz, völgyben van a helyem, s ottan reám
Találhatni.

Nekem pedig, úgymond a szél, magas
Hegyeken vagyon lakásom, s ottan engemet
Találhatni.

Utóbb a böcsület kérdezteték
Amazoktól: hát hol lesz te, ha most elhagyunk?
Az egyenes és nyílt szívű erre így felelt:
Ha most elhagytok s vesztek ti engemet,
Fel nem találtok és találhattok soha.

LX

SZAMÁR ÉS CSÓKA

Jó kedve duzzant a számárnak, és akart
Éneklése miatt érdemleni dicséretet.

Alig kezdette torkából eresztetni
Otromba bögéssel szavát, a hallgató
Állatok iszonyodának, s kiáltozák neki!
Áhá, gyalázatos számár hallgass! Ne sértsd
Füleinket ordításoddal.

Mégsem szünék;
Mert egy csóka, kinek megtetszett, felbiztatá;
S követni akará a számárt, mint mesterét.
Lel a bohó mindenkoron nagyobb bohót.

LXI

NÁD

A nád, mivel egy madár sem keresett s kért helyet
Fészeknek nála, búsúl vala. Egykor tehát
Több szárnyast megszólított; de mindenik
Csak azt mondotta, hogy állhatatlan, változó
Volna; s reá bízni nem bátorkodnék magát,
S gyermekeit.

Ismerjed az embereket: változó
Elmékre magadat soha ne bíz, se dolgodat.

LXII

PÓK ÉS KÖSZVÉNY

Történt, hogy a pók és köszvény öszvejöttek;
Beszélgetések inkább bús, mint víg vala.

Én, mond a pók, nagy úri palotából jövök:
Akarék, azonban, mert igen tágas vala,
Több hálót szőni; de mihent kezdék, a cseléd
Munkámra támadt; azt rontá, magamat vere,
Kergete.

Én pedig, (a köszvény így panaszkodék):
Alacsony házakhoz jártam, és szegényeket
Akartam ágyba vetni, gondolván, hogy ők,
Mivel sokan vannak, kitartnak engemet
Igen sokáig: nem mehettem semmire;
Mert keveset esznek, s ha talán néha töltnék is
Többecskét a garatra, vagy megterhelik
A gyomrot, ottan rajtok a dolog segít.

Tegyünk, barátom, más próbát. Te pók, szegény
Embernél végy szállást; én egy friss asztalú
S dologtalan urhoz szálllok.
S íme! mindenki
Contentuma szerint választott. A pók egész
Házban sző; a köszvény gyenge s meleg vánkoso
S párnák közt nagyságos gazdájával hever.

LXIII

SAS

A sas, madarak királya, kitrombitáltatá,
Hogy születésének napját, fogná ülleni:
Tehát a tollas nép jelennék nála meg,
Mivel nagy vacsorát adna hű jobbágyinak.
A madarak hozzá felesen összevgyültenek:
Fácán, pacsirta, gólya, gödény, daru, rigó,
Holló, gém, szarka, harkály, szajkó, pinty, kakuk
S még többen. A sas mód nélkül örvendezett,
Azon napon nagy vacsorát adhatott, s adott,
De csak magának; mert előlé vendégeit.

Hasznot magának; a csalárd szép szín alatt
Keres. Gyakorta méreg a mézes beszéd.

LXIV

MORGÓ SZAMÁR

Egykor igen elkeseredett sorsán a számár,
S morogni kezdett:

Én, amaz még boldogabb
Üdőkben, a vitézekből böcsültetém;
Hadakba jártam; uramat nagy csaták között
Szolgáltam, a veszélyből kedves életét
Nem egyszer mentettem ki; ha visszatért velem
A szép dücsőség mezejéről diadalmasan,
A nép örömköltésökkel tapsola
Neki; de nekem is lágy kézzel nyakamat s hátamat
Veregeté, véres sebeimet törölgeté;
Könnyen felejtém így el a hadi bajokat.
Jó tartásomról nem szükség szólanom;
Mevolt az a legigazságosb mérték szerént.

Most elvetett, goromba, buta állat vagyok;
Szégyen, gyalázat, inség teljes életem.
A durva pásztor nemcsak terhet rak reám,
Hanem körmönfont ostorával néha meg
Furkós botával hajt, csap irgalmatlanúl.
Hogy a kólika gyomrozza meg jól a gonoszt!

Az is bosszont gyakorta, s neveli mérgemet,
Hogy akármelly szolgáló is, mint gazdám s uram,
Reám parancsol éspedig nagy hangosan,
Ha víz kell neki, ha a szántók után viszen
Ebédet; egyszóval: mikoron tetszik neki.
Azonban ez a lustoska sodrófát mutat,
Vagy seprűt, ha megéheztemben közelgetek
Konyhája felé. Hogy pártáját holtig vigye!
Hát mennyi szénát, árpát, mennyi abrakot
Hordok! S ihol! ez a nagy dög (gazdámnak lova)
Emésztí meg mindazt! Én zabszalmát alig
Látok.

Hallgatta figyelemmel morgásait
Azon egy állásban élő ló, s mindakkorig
Hallgatta, míglen tőle meg nem sérteték:
Osztán szóla neki; ha, ha, ha, hé, mért vagy számár.

LXV

ÖLYV ÉS GALAMB

Midőn galambot kerget egy kegyetlen ölyv,
Hálóba akada, mellyből nem szabadulhatott.
Tehát könyörgött nagy alázattal, és magát
Mentegeté a madarász előtt, hogy soha neki
Nem vétett.

Legyen úgy, mond amaz; de tégedet
Sem bántott, kit most dühösen üztél, a galamb.
Igaz bíró az, és kötelességét teszi,
Ki a jót védi, a gonoszt megbünteti.

LXVI

XANTHUS ÉS ESZÓPUS

Felesége Xanthust egynéhány napig elhagyá,
Kit a filozófus hivata több ízben haza;
De a kevély és mérges asszony nem tudott
Fogadni szót; sőt méginkább durcáskodék:
A jó férj járt, kelt, de sehul kedvét nem lelé.
Látván Eszópus ura bús aggódásait,
Én, mond, ha akarod, megteszem: hogy itt legyen
Holnap; bízd rám e dolgot. Ne gyötörd lelkedet.
Másnap magához pénzt vevén, piacra megy;
Ott öszvevásárol s szed sok kappant, ludat,
Récét, sok csirkét, fácánt, nagy szarvas-tagot,
Vaddisznóból is jó darabot, jár ide s oda;
És még házanként mindent, amit gondola
Szükségesnek nagy lakodalomra, keresgetett.
Asszonya szüléi házokhoz mint tévedő,
Noha készakarva, bément, s kérdezősködött,
Volna-e, mit pénzért adni akarnának neki.
Egy szolga kérdé tőle, kinek számára szedsz
Ennyit? Xanthus filozofus, az uram, így felelt,
Holnap menyegzőt tart: számos vendégei
Lesznek: vajh, öszveszedhetnék még többet is!
A szolga nagy sietséggel viasszaladott,
És a durcás asszony előtt a történetet,
Tudnillik amit látott és hallott, elég
Nyersen s bőségesen elbeszélte; a Madám
Halavány viaszként elsárgult, majd meg pirult.
Mit tenne? hazatért, és urával csendesesen
Mebékélt. A nagy vacsorához vigan ültenek.

LXVII

VELENCEI HALÁSZOK

Két ember a Velencei tóba veté minap
Hálóját, amely kihuzáskor nehéz vala:
S a jó halászok, minthogy benne sok halat
Gondoltak lenni, kezdenek víg éneket.
Amint kihúzták a hálót, kevés halat,
De nagy darab fát benne láttak, amin

Elszomorodtanak. Egy harmadik jöve, ki nekik
Így szólt: nyugott elmével legyetek, Jámborok!
Az Örömmel atyafi a Szomorúság. Ekkoron
Amazok, tanyájokhoz ballagván csendesen,
Egy nádhalomra fektették hálójokat.

LXVIII

TŰNŐDŐ PLUTÓ

Plutó, az Alvilágnak fő ura, számba vőn
Minden lakost, ki leköltözött hozzá, s örök
Házhelyt nyert tőle: látta, hogy fele sincs teli
Roppant birodalmának. Sokat ugyan, mond, taszít
Setét pusztámba a had; mert számtalan ezért
Öl meg: sokat az irigység, sokat a vakmerő
Harag; sokat a víz, tűz, kő fojt, éget, üt agyon;
Mint késő őszkor a falevelek, hullanak;
De mindez nekem igen kevésnek láttatik.

Mikor így tünődék, váratlan vendég jöve
Hozzá a Felvilágból, a híres-neves
Torok-gyártó, ki őtet megvigasztalá.
A dobzodó öröm, mond, itt veled leszen
Ezered magával nemsokára; már hörög,
Erejét kirázta, ette s itta, társait,
Ámbár, tudnám is, fel nem számlálhatom.
Egy szót se, mond Plutó: amit hallék, elég.

Mértéktelen élet az életet sietteti
Fogytára. Erről irtam e kis költeményt.

LXIX

ÖKÖR ÉS KUTYA

A dolgos ökör megéhezvén elballaga
Egy nagy kazal szénához, amellynél kutya
Hevert. Ez ottan a szarvast megtámadá,
S elugatá. Amaz, igen kitetszik, mond ki légy:
Írigy, gonosz vagy; te nem eszel, nem is ehetel
Szénát, azontól mégis tiltasz engemet.

Hát nem veszi, nem veheti, attól mást buta,
Vagy millyen indulatból tilt s gyakran elugat.

LXX

GYOMOR ÉS TAGOK

Nagy meghasonlás támadt a gyomor s tagok
Között; Ezek amazt vádolták, hogy csak hever;
Ellenben ők izzadnak, fáradnak, törik
Magokat: amit sok bajjal öszvegyűjtenek,
Feleszi s emésztí egyedül a dologtalan.

Én, mond a szem, jó reggel felnézek s kelek:
Napot napestig, mint valamelly ór, nyugtalan
Vigyázok, ami kárt tehetne, messziről
Látom, s előre megmondom, távoztatom.

Én is, mond a nyelvesszáj, intek szüntelen,
Ez jó, amaz nem, ezt kövesd, amazt kerüld.

A kéz, kapálok, mond, kendert vetek, szövök,
Varrok ruhákat, építek házat, s ha kell,
Fegyvert fogok, s a közjót védem emberül,
Sok effélét nagy hosszasan számlált elő.

Hát ide s oda mennyit járok, mennyit fáradok
Én, kezdi a láb, rajtam áll egész teher
(Ne legyen szóm senki bántására); mégis, ím!
Legalább valónak tartatom, megvetettem.
Végezzünk nagy tekintetű dolgos tagok!
A henye gyomornak ne legyünk mindig rabjai.
S imezt végezték:

„Minthogy heverő a gyomor,”
És nem dolgozik, étel, ital ne adassék neki.”

A gyomor ugyan, jól tudván a következőt,
Ellent szóla, de hiába. Tőle több napig
A tagok elvontak minden eledelt és italt.

Azonban a szem lankad és lankad s alig
Pislog: nagyot kezd a fül is hallani: magát
A kéz nem bírja: a száj, mint hal, tátogat:
A láb akarna menni, s nem mozdulhat el.

Illy állapotban akarák tenni tisztiket,
De már késő volt; a gyomor, melly őket is
Öntözgeté, mint valamelly ér, kiszáradott,
S kinok közt vele fogtak ki a botor tagok.

LXXI

OROSZLÁNY ÉS BIKÁK

Az oroszslány haragutt a bikára, s meg akará
Alázni; de mivel többen voltak, és magok
Között szövetséget kötöttek, nem csapott
Reájok. Ezt az álnokságot gondolá:
Egy tehenet hozzájuk szalasztott s kergetett,
Amelly legottan bizonyos okot adott nekik

Nagy meghasonlásra. Dühösen küszködtenek;
Szurdalták hasogatták egymást kegyetlenül.
Erejeket fogyni látván a vad, hirtelen
Ott terme, s kéje szerént őket vágá, ölé.
A meghasonlás erejéből az erőseket
Kiveszi, s teszi martalékká a szabad fejet.

LXXII

SAS ÉS SZARKA

A sast egy szarka kérte emberségesen,
Azaz szép szóval, hogy venné társának őt;
Látod, monda neki, természetem nem rút vagyon;
Látod, miként tündöklöm: a fekete s fejr
Toll ritka madárnak öltözete: tisztán, kevély
Rátartás nélkül, viselem magamat: senkire
Nem hányok mocskot: és még szólani is tudok.
Én társaságunkba fogadnálak tégedet,
Úgymond a sas; de tartok tőled, hogy miket
Itt köztünk hallanál, kicsörögnéd azt amott.

LXXIII

S[ÁROS]PATAKI CSÓKA

E kék szemű, aranynak, ezüstnek és egyéb
Fényes dolognak kedvelője, e madár,
Mondom, deák gazdáját megvigasztalá
Sárospatakon. A vár gazdag urának feles
Aranyát kihordá, s a deáknak adogatá,
Ki derék segédet kapván, külföldre mehetett
Tanulni, s elment; de előbb csókáját, nemes
Jótévőjét, megölte.
Durva cselekedet,
E mai világban melly számos követőd vagyon!
Mert, mint a pataki csóka, úgy járnak sokan.

LXXIV

RÓKA ÉS FAVÁGÓ

Egy róka, kit sokáig hajtott a vadász,
Elrejté a favágóhoz közel magát,
Azon esedezvén, hogy semmit ne szólana.
Jól van, mond a favágó, nem szólok neki.
Jött a vadász és keresé a rókát: Amaz
Nem szóla, de jelet kézzel ada. Míg a beszéd
Tart köztök: a vad lábra kelt és elszaladt.

Utóbb a vágó, szemközt jövén vele,
Hogy a jó tettet nem köszöné meg, vádolá.
Kinek a róka: Hamis lelku! cselekedeted minap
Elárult, noha nem szód; hálát nem érdemelsz.
Bár jót ígér is a gonosz, rosszal fizet.

LXXV

GALAMB ÉS SÓLYOM

Te sólyom, téged nem hiába tart urunk';
Kedves madara vagy, de bizony minket is szeret;
Légy hát jó hozzánk, légy kegyes védelmezőnk
A macskák ellen. Így szólott a galamb.

A sólyom ottan szeme láttára megkapott
Egy macskafiat, és felgyilkolt. Még jobbadon
Hitt a galamb, s az erőssel kezde tartani';
S neki, mint hatalmas pártfogójának, magát
Lekötelezé. De melly igen csalatkozott!

Midőn körmölné, vágná, felkiáltozott:
Én gyáva, hogy kis ellenség ne bántana,
Nagyhoz folyamtam. Társaim tanuljatok!

LXXVI

SZOLGA ÉS KUTYA

Nem régen állván szolgálatba egy legény,
Csudálá, hogy ura s asszonya jó falatot kihány,
Az ebnek; és, ha történetből nincs jelen
Ebédkor, szorgalmasan felkeresteti,
Noha már a háznál haszna semmi vagy kevés;
Mert vén, fogatlan, és csaknem világtalan.

Egykoron a szolga kérdi tőle: Mi az oka,
Hogy úgy szeretnek, és olly kegyesen tartatol?
Uram részéről a jóság cselekszi azt,
Részemről pedig a hűség, felele a kutya.
Sok megkésértett engemet, sok ijesztgetett,
De tántoríthatatlan, mint a kő, valék.

A szolga vigasztalással tőle távozik,
És gondolá, hogy vannak még jó emberek.

LXXVII

PÁVA ÉS KATONA

Süvegén egy büszke katona struccotlat viselt;
Mellyet látván a páva, kezdé tollait
Dicsérni, s velek kérkedni, a felduzmadott!
Enyimek, mond, szebbek, és farkát abroncsra feszesen
Terjeszté.

Megkedvelte a büszke katona,
S a nyalka pávát véletlen körmei közé
Kerítette: legeslegtündöklőbb tollait
Kihúzta; s azokban süvege kevélykedett.

Most jött eszére, s oktalanságát hiu
Torokkal vádolta; jeles kincsét rejteni
Kellett volna, nem árulni szemnek gőgösen.

Így jár ma, s így járt régenten, sok kérkedő:
Pénzt, drágaságot a szem mástól elkiván.

LXXVIII

GYERMEK ÉS FÖSVÉNY

Egy gyermek a kút mellett sirt és jajgatott;
Mi lelt, a fösvény kérdi tőle. Odavagyon,
Jaj nekem! aranycsészém, a kutnak mélyire
Esett.

Ezt értvén nagyhamar kifékezi
Inát, hasát: magáról öltözetet lehány,
S égvén heves kívánattól, leereszkedik.
A gyermek addig öszveszedte a ruhát,
A haslagot kantárostúl, és elszaladt.

A kutban csak vizet talált, feljöttekor
Semmit az a fösvény.

A magáét veszti el
Gyakorta, ki a másén kap, mond e költemény.

LXXIX

CSIRKE ÉS VÉN RÓKA

Kiment a csirke későcskén, s asztag körül
Magot szedegetett: s ímhol! egy vén, és sokat
Próbált, róka reá bukkant véletlen; szegény,
Mivel szabadulására módot nem talált,
Megáll, s nagy ijedtségében szörnyen reszkede.

A róka, látom, mond, hogy félsz, mert engem is
Azok közül valónak gondolsz, kik gonosz
Szándékból titeket lesnek és pusztítanak.

De hidd el, azon istenteleneket gyűlölöm,
S vajha kiveszthetném e világból! fáj bizony,
Fáj szívem, mikor a gyenge és szelíd nemet,
Amilyenek ti vagytok, olly kegyetlenül
Ölik, pokol fajtái, nem föld állati!
Védelve voltam eddig, és leszek
Ezután is, miglen bennem a lélek piheg.
E tájra most, alkonykor, ilyen gondolat
Hozott, hogy a csalárdok ellen, kik setét
Éjjel leginkább háborgatnak bennetek,
Oltalmazalak. Ólatokon, fogadom, nem teszen
Erőszakot sem róka, sem farkas s egyéb
Rabló szemem láttára. Élesztő öröm
Járta el a csirkét és ragadta magán kívül.
Az ólba, mellyben már társai aluttanak,
A nagy kegyelmű védőt vezeté csendesen;
Ott a szárnyasokat mind előlte.
Leggonoszb,
Gonosztévők közt, a próbált hizelkedő.

LXXX **ZSUGORI DE ZSOBRÁK**

Gyümölcsösében zsugorinak termett: barack,
Sokféle, valamint alma, körtvély, szilva, meggy,
Cseresnye; s mint böcsülte szép gyümölcsseit!
Míg változtatni nem kezdette rothadás,
Egy szem cseresnyét (például csak ezt hozom)
Egy szem cseresnyét a világért meg nem ett;
De másnak sem adott.
Fia szégyenlé. Kedvesít
Tehát a kertbe hívta mondván: Csak javát
Egyétek a gyümölcsnek, minthogy azt apám
Nem szereti: mindég rothadott van asztalán.
Az okos vendégek örömet szót fogadtanak.
Zsobrák szájában zabkenyér édes falat.

LXXXI **IVÁN MESTER**

Mivel a várostól almafája messze volt,
S ahhoz gyümölcsért mindenkor nem küldhetett,
Nem is akart; mert cseléditől félté, Iván
E gondolatra jött: Kiásom én bizony
Azt még ma, s ide ablakom eleibe ültetem;
Innen, ha varrok vagy szabok, ránézhetek,
S ha kell, gyümölcsét is frissében szedhetem.

Dictum factum; Napnyugtakor már új helyén
Állott, s ugyanazon, két vagy három reggelig
Elélvén, ki is aszott. Oh Iván! Iván! (fejét
Öklözvén maga magának), mond hol volt eszed!
Iván, mint látod, mód nélkül bölcsekedett:
Kivánságát sem tudta zabolán tartani.

LXXXII

VESZEKEDŐ KOMONDOROK

Egymásra régen törtek a komondorok,
Kiket hiába intett a nyáj pásztora
Jó békességre; nevededett mérges dühök,
Ki is ütött; marták, rágták kéméletlenül
Egymást; az egész nyáj rajtok elbáméskodott.
A lesben álló s jól vigyázó farkasok
Elészaladtak, és őket mind elnyomák;
Azután a juhnyájt szaggaták, ölék, evék.
Érted, ha akarod érteni, ezen költeményt.¹⁴

LXXXIII

HAJÓZÓK

Sok drága partékákkal megterhelt hajót,
Kezdett forgatni s hányni szélvész a Dunán:
Az evezők, és kik azonon voltak, kész halált
Látván, siralmas panaszokat öntöttek. S ihol,
Egyszerre szünt szél ereje s fergeteg dühe;
Nap is reájok kedvező szemet vetett.
Épen maradván, és új vért s új életet
Magokban érezvén, nagy gajdolás között
Kelem-földre szerencsésen szállottanak.
Itt a kormányos két leckét adott nekik:
„Nem kell hamar panaszra fakadni, atyafiak.”
Másodszor: „Tartósabb a mértékletes öröm.”

LXXXIV

VÁRAKOZÓ SZAMÁR

Túl egy folyón jó legelőt látott a számár,
Megörült; de kedve vízben úszni nem vala;
Hát arra határozta magát, hogy míg a patak

¹⁴ Hoc cur, Philete, scripresim, pulche vides. Phaedrus Fab. V. 10. (V. B.)

El nem foly és fogy, addiglan várakozik ott.
S várakozék, noha nagy éhen reggel ment oda.
Alunni készült a nap, mikor ő ébrede,
Egyszersmind akara úszni (mert folyton folya
A patak). Akara, mint mondom, de kiveszett neki
Ereje; tehát csak bánkodhatott; s bánkodott.
A rest erősnek szól ezen kötött beszéd.

LXXXV

ÁLLATOK ÉS NAP

Oh nap! ne süss olly melegen, egyébként elveszek;
Mert lankaszt és izzaszt a munka terhe is,
Igyen kiáltott a számár.
Oh csak meleg
Sugárokat eressz! ezt kiáltá a kigyó.
A bagoly így kérte: Oh nap! szemeimet ne sértsd;
Odalesznek, ha világítani nem szünöl. Az egér,
Elvégre, oh Nap! kérlek, mond, tégy jót velem;
Érleld melegeddel a mező kalászeit.
A nap, szokásaként, járását folytatá.
Fertelmes Egoismus, sok nemzet ostora!

LXXXVI

EGÉR ÉS BÉKA

A békát szépen kérte régenten az egér,
Hogy vinné által őtet egy széles folyón.
Miért ne, csak hozz jó erős cérnát ide,
Ugymond a béka. S vitt cérnát neki az egér,
Kit amaz önnön magához kötözött, és úszott
Vele; midőn a folyónak közepén volt, bukott,
S az egeret huzta, mert el akará fojtani;
Az egér veszedelmet érezvén, nem engedett.
Míglen vesződnek egymással, rájuk csapott
A kánya, és mind a kettővel elröpült.

LXXXVII

OROSZLÁNY ÉS EGÉR

Nyugvék az oroszslány, mikor egy kicsiny egér reá
Ugrott, vagy inkább botlott, és nagy szalat is
Tiszteletes bajuszából kirántott; a nemes,
És nagy vad őtet elkapá, de nem veré,

Nem kínzá, hanem elereszté minden sérelem
És bántás nélkül, csak ezen kis leckét adá
Neki: Légy vigyázóbb ezután, mert sok hirtelen
Haragú, hebehurgya van: ha véletlen talál sz
Reájok szökni, tudd meg, bőröddel fizetsz.

LXXXVIII

UGYANAZOK,

TI.

OROSZLÁNY ÉS EGÉR

Az oroszlány éjjel jártában hálóba dőlt,
Mellyből midőn ki akarná fejteni lábait,
Méginkább összeszorítá, s nem menekedheték.
Haszontalan munkája ordítást s nyögést
Satolt belőle; hallván a kis egér, oda
Sietett: jótévőjére ráismert, s legott
Vigasztalá; elrágta lassanként erős
Köteleit, és megszabadította a Nagyot.

Most érzé mindenik, hogy nincsen édesebb
Az igaz jótéteménynél, amelyet kicsiny
Sorsú is adhat Nagynak. Értsd ezt büszkeség!

LXXXIX

FECSEKÉK

Egy fecske kedvesével több esztendeig
Szegény gazdának házában tartózkodott:
Ott rakta fészket, ott nevelte kisdedit.
Ha új tavaszkor visszatért, volt kész helye.
A gazda mihelyest látta, víg szóra fakada:
Ihol, annyok! itt vannak tavali vendégeink.

Azon szegény gazdára nagy örökség jutott,
Amellyre számot sem tartott. S immár neki
Nem tetszett a náddal fődött ház; rontatá
Azt, s egy kőpalota építéséhez foga.
Egész nap zörgés s láрма közt folyt a dolog;
A gazda fennyen ezt és azt parancsolá.

A fecske, jer, mond párjának, másutt vegyünk
Szállást; itt nincsen nyugalom. S költöztenek
Más házhoz, melyet csak szalmafüdél őriz,
S meglegedének.

Nem fény, nem világi jó,
Hanem a magával békés lélek boldogít.

XC

JUH BIRÓ ELŐTT

Egy kutya bíró eleibe idézte a juhhot,
Kinek kölcsön adott volna kenyeret, s ez hamis
Szájjal tagadná; két bizonytságot hiva,
Farkast és kányát; ezek előállván: „Igaz,
Úgy van, bíró úr, láttuk, bátran esküszünk.”

A juh, szegényke! vesztett; büntetése volt:
Mivel nincsen egyéb jószága neki: hát egész
Gyapját eladván, tegyen eleget. Tél volt s kemény
Hideg, mikor ezen büntetés hozatott reá,
Elhalt, s husát felosztották magok között
A kánya, farkas, kutya, hamis ellenségei.

XCI

PÁRDUC ÉS SAS

A sas hallotta, hogy a párduc jó illatú
Állat, tehát jó volna husa is, gondolá;
Kivánt belőle enni, de magát ellene
Erőtelennek látta, mert elveszteni
Akarta. Szerencséjére egy vén róka jött,
Kinek így szóla: Te, ha megsegítesz engemet,
Azaz, ha nekem jó, s nem nehéz módot mutatsz,
Amelly szerint a vad s kegyetlen párducot
Elejthetem, nyersz tőlem sok ludat, tikot,
Vad s házi récét, et cetera: Te, tanult, ravasz,
Szóval, nagy mester vagy; s azért benned bizom.

A róka, minekutána megvolt a kötés,
Így tégy, mond: amelly forráshoz jár oltani
Szomját, tégy oda nagy sajtár bort; azt igen
Szereti, s megissza, s tőle részeggé leszen:
Ledől lábairól, s mint holt dög földön hever;
Ez nem nehéz mód, s én könnyebbet nem tudok.

XCII

FOGOLYMADÁR ÉS VISLA

Fogolymadárral a csalitban öszvejött
Egy visla, ki barátságosan kezdé amaszt
Dicsérni, mondván: Szép, bizony szép vagy, fogoly,
Ha szemeidet behunynád, mint illenék
Az neked! oh sokkal szebb volnál és ékebb!
E szónak hitt; behunyta szemeit, és legott
A visla ötöt elkapá. Sirt, jajgatott,

S csak azért könyörgött neki, hogy míg az ő nevét
Nem mondaná ki, meg ne ölné. A kutya
Alig nyitá fel száját, hogy kimondaná,
Belőle kiröpült a fogoly.

Jaj énnekem.

Mért kelle szólnom: a visla azon bánkodott;
Ellenben a fogoly mondá: Jaj énnekem!
Mért kelle alunnom, mikor álom nem jött reám.

Mikor vigyázni kellene, alusznak sokan.
Sokan, mikor nem szükség, akkor szólanak.

XCIII

PARIPA ÉS SZAMÁR

Egy paripa, ki cifra cafrangban kevélykedék,
A sok dolog alatt eltörődött és fogyott
Szamarat előtalálván, neveté s felrugá;
De nem sokára nyargalásban megszakadt,
És a mezőre gazt s trágyát hordozgatott.
Neki a számárka víg nyerítéssel: Te vagy,
Szóla, te nyalka! s amaz elpirulván hallgatott.

Senkit ne vess meg. Senki veszedelmén buta
Szamárként ne kacagj; gondold: Emberek vagyunk.

XCIV

ELEFÁNT ÉS RÓKA

„Oh, e világban minden állatok között,
Legeslegerősebb, legnagyobb, legokosb, s azért,
Oh, vajha méltán zenghetnélek tégedet!”
Igy, ex abrupto, kezdé el dicséretit
Róka az elefántnak.

A valóban nagy s okos
Barom neheztelt, és a rókának legott
Szóla: Kotorj innen, szemtelen hizelkedő!
Oroszlányt, medvét, farkast, és tigrist dicsérj.

XCV

OROSZLÁNY ÉS MAJOM

Az állatok országában, míg nálok király
Nem volt, kegyetlen gyilkosság uralkodék;
Sokszor csekély, vagy semmi okból szaggatá
Erős az erőtelent: haszontalan panasz
Hegyeiken, erdőkön és mezőkön hallatott.

Elvégre többen öszvegyülvén, gondolák,

Hogy egy hatalmasbat birónak kellene
Választani, kitől félne nagy és kicsiny lator.
Ekkor az oroszlányt választották, és neki
Királyi pálcát adtak, azon kötés alatt:
Hogy lenne kegyes, irgalmas, jó törvényhozó;
Hitét s ígétit szentül megtartaná.

Alig kezde parancsolni, tett ígétit
Mebánta; mert előbbi vad természetét
El nem felejté. Hát álnoksághoz fogott:
Majd ezt, majd azt az állatot szép szín alatt
Hívá magához, s kérdezé: Bűdös-e nekem
Szájam, lehelletem? Ha találta mondani:
Bűdös; megölte, s azt is, aki hallgatott.
Igy elvészett sok szarvas, őz, nyúl, erdei
Disznó s más állat.

A majmot utolszor hívá,
Ki, amit tőle kérdezett, arra ravaszúl
Felelt: Uram, királyom! Nemcsak nem bűdös,
Hanem ugyan kellemes illatú lehelleted.
Ennek, szégyenből akkoron, megengedett,
Mint nagy dicsérőjének; de vigyázott reá,
S az ötlettek számát vele toldani szándékozott,

Igy tett: Mintha beteg volna, tetteté magát.
Ezt hallván, öszvejönek minden állatok
Látogatására a királynak. Orvosok
Nyelvét nézegetik: majd bal, majd jobb pulsusát
Billegetik; s azt találák, hogy gyomrát neki
Terheli nyers falat, amely úgy lágyulhatna meg,
Ha majombél véresen boríttatnék reá.
A Főtanács kiáltá: Úgy, úgy, úgy legyen!

XCVI

RÓKA ÉS MACSKA

Én, mond a róka, ravasz eszemmel tégedet,
Macska, megelőzlek, sőt egyéb állatokat is
Felhaladok.

Én illyennel nem dicsekedhetem,
Mondá viszontag a macska; de hogy jó hegyes
Körmökkel áldott a természet, azt neki
Köszönöm.

Mikor így beszélnek, íme! közel kutyák
Ugatnak: a macska hamar egy fára szaladott;
A róka pedig elfogatott és szaggattatott.

A magahitt embert veszedelem lesi, s dönti le.

XCVII

FARKAS ÉS EBEK

A nyáj védői csonton öszvevesztenek,
Kiket távulról a farkas nézett. Örült,
Gondolván, hogy könnyebben nyer prédát. Nosza,
Neki bátorította magát, s a nyájnak szaladt:
Egy bárányt kiragadott s vitt.

Azt látván, hamar
Elhagyták a veszekedést, s a rabló után
Méltó haraggal, s jó foganattal estenek
Az ebek; a farkas, hogy magát szabadítaná,
Prédáját elvetette, s szaladott a gonosz!
A közveszedelem egy szívet, lelket kíván.

XCVIII

DARU ÉS VARJÚ

A daru és varjú szövetséget kötöttek,
Ugy, hogy más madarak ellen a daru védené
A varjút; ez pedig jövődöt mondana
Amannak.

A szövetséges társak gyakor
Izben menének egy vetésre, s a magot
Kiszedék. A gazda nem szenvedhette teleke
Pusztítását, kiált szolgájának: Követ
Hozz ide! Daru, vigyázz, mond a varjú, s a darun
Nem történt semmi. Két nap ilyen jól folya.
A gazda szemesebb lőn, és nem követ, hanem
Kenyeret parancsolt szóval, de valóban követ
Értett, s hozott a szolga. Jó lesből követ
Parittyájából a gazda darura kilövé,
Ki nehéz sebében alig mentvén meg életét,
A varjú ellen támadott, hogy hallgatott,
És nem jelentette meg a veszedelmet neki.
Kérlek, bocsáss meg; mert én vétkes nem vagyok,
A varjú mondá, hanem az álnok, a csalárd
Ember, ki sokkal mást mond, és mást cselekszik.

XCIX

VADÁSZ ÁLLATOK

Vadászni menvén egykor mint társak, téhén,
Juh, kecske s oroszlány, egy nagy szarvast fogtak el.
Midőn magok közt fel akarák azt osztani,
Igy szólt az oroszlány: Én, mivel legerősb vagyok,
Az első részt veszem magamnak; második
Rész engem illet, mert oroszlány a nevem';
A harmadik enyim, mert legtöbbet fáradék';
A negyediket, meglátom, ki veszi tőlem el,
S övé lőn az egész.
Társ hatalmassal ne légy.

C

GYÁVA MADARAK

Egy zöld ligetnek szélén a madarász sipolt,
Igen is édesdeden sipolt, mert nagy sereg
Szárnyas lakos felindult, és őtet közel
Akarta látni, hallani.
Egy, ki már sokat
Próbált, intette, hogy ne hinnének; rövid
Örömnék vége hosszas bú, bánat lehet';
Sokan szóhallók voltak, de sokan nem, s ezek
Egy lábíg lépes vesszők rabjai lettenek.
Sok madárt már törbe ejtett
Csalfa sipnak szép szava.

CI

TAMÁS DEÁK

Tamás egy régi társától, kit elétalált,
És kit régen nem látott, kérdé: Élsz-e még?
Mert, mond, azt hallám, és levélből olvasám,
Hogy deszkát árulsz másvilágon.
Legyen örök
Hála az egeknek! még frissen vagyok, felelt
Amaz. Bizony nem hiszek én teneked, visszaszól
Tamás; mert az, ki holtnak mondott, hitelesebb.

CII

FALUSI EMBER

Egy falusi ember szamarát irgalmatlanúl
Úgy megterhelte, hogy alig léphetett; reá
Kiáltozának mások, szánná a szegényt,
S könnyítne rajta; egyébként kutyaeddel leszen.
A falusi végre, megszánván az állatot,
Terhét magára vette, s úgy ült fel reá.

CIII

Egy gazda mély gödörbe, melyet a ravasz
Rókának ásatott, lezuhanván kiáltozott:
Szolgák! hamar segítsetek; Mikó, Geczi,
Nem messze állának, de egy sem mozdula.
A gazda mérgében, nem jönnek, mond, ha csak
A gonoszakat, mint illik, jól meg nem verem.

CIV

Vágtatva nyargalt egy hajdó levelet vivén,
Amellyen látta: Cito, Citius, Citissime;
Hogy a Dunához és a révhez ért, lovát
Hajóba vezeté gyalog és ott felült reá.
Midőn az evező tőle kérdené okát,
Ezt felelé: Sietek, mert Ur dolgában vagyok.

CV

Nem félénk-e ezen paripa? Kérdé a vevő,
Kinek a barom gazdája böcsölettel felelt:
Nem; mert az istállóban mindenha maga hál.

FORDÍTÁSOK

Boldogok azok, kik a gonoszok tanácsát nem követvén
az Istennek törvénye szerint élnek; ellenben azok,
kik ezt megvetik, habár boldogoknak tartják is magokat,
elvégre szerencsétlenek.

I. ZSOLTÁR

Aki nem jár a gonoszok tanácsán,
Aki nem tart a bünösökkel, és ki
A gyalázók közt nem ül, aki csúffá
Nem teszi a Jót

Aki a törvényt öröme betölti,
S éjjel és nappal csak azonra gondol:
Boldog Az most, és leszen is bizonynal
Boldog örökké.

Mint gyümölcstermő fa folyóka mellett
Nő, s az ő napján gyönyörűn tenyészik,
Róla nem hullog le levél; az áldott
Ember is ilyen;

Él virágzásban, terem is gyümölcsöt.
Nem, nem így a bűn fia s rabja; ez por,
Millyetént a szél ragad és kerengvén
Tétova hány, vet.

Végítéletnek ki nem állja súlyát:
A dücsőséges seregek gyűlésén
Néki nem lévén helye, bús reménnyel
Kárhozatot vár;

Mert csak a Jóknak s Igazaknak útát
Nézi, a bölcs Gondviselő, az Isten;
A hitetlenség marad ismeretlen,
S akkoron elvész.

Dávid szíves könyörgéséért nyert győzedelmén örvend,
és az Istennek hálát zeng.
Legutól a pártütőkre áldást kér.

III. ZSOLTÁR

Melly nagy s hatalmas felekezet dühösködik,
S kegyetlenül tör ellenem!
Lelkem sok ellenségi azt mondják: Neki
Nincs, aki mentse, Istene.
Holott, Uram, te pártfogóm voltál, vagy is
Koronám, dicsőségem nekem.
Szóm felkiáltott az Úrhoz, s azt legott
A szent hegyen meghallgatá.
Lefeküdtem, elaludtam, felébredtem vigan,
Mert engem őrizett az Úr.
Nem félek én, ámbár ezer száll is körül!
Csak légy velem, Uram, Istenem.
Leverte ellenségemet, s minden fogát
Megtörte büntető kezed.
Az Úr az, aki üdvözít: Uram, legyen
Áldásod a te népeden!

Dávid Istenben bíz, ki őtet Királynak választotta.
A pártütők, noha gazdagok, és áldozatokat tesznek,
méltán retteghetnek. Ő az Urat kéri, hogy kegyelmében
tartsa meg; ez neki öröme, bátorsága.

IV. ZSOLTÁR

Mikor segítségemre hittalak, Istenem,
Kérésemet meghallgatád:
S inségeim közt jó ügyemben ekkorig
Voltál erős vigasztalóm.
Szánj meg, könyörgök. Büszke, pártos férjfiak!
Meddig gyaláztok engemet;
Hazug s csalárd árnyékokon kapdostok-e?
S vajon miért? Kell tudnotok,
Kit az Úr kiválasztott, s böcsül mint kedvesét,
Azon ha hozzá szól, segít.
Rettegjetek, s ne vétsetek: feküvés korán
Ágyaitokon tanakodjatok
Magatokban arról, amit érez szívetek;
Nyugodjatok, hallgassatok.
Igaz áldozatot áldozzatok: s az Úr maga
Minden reménységtek legyen.
Mondják sokan: Ki juttat el bőségre? - Vess,
Uram, reánk fényes szemet;
Ez több örömet ad énnekem, mint őnekik
Sok asztag, és bőves szüret.

Békével alszom éjeimben, mert, Uram,
Te ezt reméltetted velem.

Dávid sajnosan emlékezvén szenvedéseiről az Istentől vett segítségen
örvend, és a mennyei Gondviselőnek igazságát hirdeti.

X. ZSOLTÁR

Erős reményem nékem az Úr: miért
Mondjátok: Itten nincs teneked helyed,
Hegyekre költözzél madárként,
S rejtsd magadat valamely üregbe.

Ím! a Gonoszság ellened esküdött;
Ijját kezében tartja, s dühös nyilat
A jókra, bár lappangnak is, kész
El-kibocsátani a tegezből.

A fundamentom rontva vagyon bizony:
A lelki jóság embere mit tegyen?
De él az Úr szent templomában,
Trónusa néki az Ég, tud és lát

Mindent: kegyelmes; néz szeme a szegény
S az elnyomott emberre, s ügyén segít;
Ellenben a gonosz Hatalmast
Elveti szíve szerént gyűlölván.

Reája tört hint: kénkövet és tüzet
Ereszt s veszélyes rettenetet zuhint;
Mert ő igaz, s a jámboroknak
Gyámola s gondviselő barátja.

Erkölcsei tanítás.

XIV. ZSOLTÁR

Uram, ki léssen Sátorod
Lakosa? ki fog nyugodni szent
Hegyeden?
Az, aki bűnt kerül;
S él e világban jámborúl;
Az aki jó szívű s igaz,
Ki nem ravasz, sem nem hazug,
Másnak nem árt, mást nem gyaláz,
Rágalmazónak nem hiszen;
És a Gonoszt, bár fő legyen,
Úgy nézi mint a semmire
Kellőt; de olly szegényt böcsül,

S dicsér, ki Istent tiszteli.
Nem csalja társát esküvén,
Uzsorára pénzt nem kölcsönöz;
A jó ügy Ő előtté szent,
Csalárd ajándékkal pörén,
Habár tehetné, nem segít.
Az, aki így emberkedik,
Nyugodni fog ama szent hegyen.

Dávid segítséget kér Istentől üldözői ellen,
akikért egyszersmind könyörög.

LXIX. ZSOLTÁR

Isten figyelmezz én segítségemre: jer,
Uram, segítőm légy hamar.
A szégyen és a félelem térítse meg,
Kik életemre morganak.
Térítse hátra bánat és pironkodás
Az ellenem gerjedteket.
Tüstént pirulván térjenek meg, kik gazúl
Mondják reám: Ehé, Ehé.
Tomboljanak, s vigadjanak kik tégedet
Keresnek, és kik kedvelik
Jóvoltodat, zengjék imezt: Neked, nagy Úr,
Örök dicséret, tisztelet!
Én elvetett s szükölködő szegény vagyok,
Uram, segélj meg engemet.
Te vagy segítőm, pártfogóm nekem te vagy,
Uram, ne késsél, jer, segíts.

Dávid a fondorlók ellen kér oltalmat Istentől.

CXIX. ZSOLTÁR

Üldöznek ellenségeim mindenfelül,
Hozzád kiáltok, én Uram,
Hallgass meg engem a gonosz nyelv és csalárd
Ajk ellen őrző Istenem!
Nyelv, sok gonoszságnak lator s istentelen
Szerzője, mit nyersz vesztemen?
Éles nyilak sem ártanak többet, noha
Erős kar, amelly ellövi.
Úgy dúlsz kegyetlen, mint ama tűz, melly dühös
Lángokkal éget és emészt.
Jaj nékem e világi élet illy soká,
A fekete Czédárok között!

Elunta lelkem már magát: nyugvó helyet,
És békességet nem talál.
Ha szép s barátságos beszédem van velek,
Méltatlanul háborognak.
Csak az Úristenben kell bízunk; ő atyai gondot visel híveire.

CXX. ZSOLTÁR

A környűl lévő hegyeket néztem, hogy azokról
Jő majd, aki reám háborodottra tekint.
Az, ki hatalmával cselekedte, hogy Ég legyen és föld,
Az leszen, és egyedül csak maga, aki segít.
Várj bús szív, légy állhatatos: járj óva, vigyázva,
Balra ne térj, s magadat, balgatag, el ne veszeszd.
Az, kinek Israelen szeme van, nem szunnyadoz: őrzí
Hív népét az az Úr, s nem tud alunni soha.
Téged az Úr véd és oltalmaz sokkal erősben
Jobbadnál, ha feléd veszedelem közelít.
Téged szárnyaival, mint árnyék, elfödöz: a Nap
Nem süt rád, és a Hold nem ereszt hideget.
Szóval: az Úr, csak higgy neki, mindenféle gonosznak
Álnok töreitől tégedet őrzeni fog.
Légy otthon magadon, légy künn másokkal akárhol,
Mindég örvendhetsz gondviselése alatt.
Örvendez Dávid, és mint Próféta Jerusalemnak
dücsöségét énekli, mert benne isteni tisztelet
és királyi ítélőszék leszen, ami a polgári állapotot
boldoggá teszi.

CXXI. ZSOLTÁR

Mint megörült lelkem! mikor e szó zenge fülemben:
Már ezután házába megyünk mindnyájan az Úrnak;
Jerusalem! kapuid s tornácid minket ezentúl,
Látandnak ki s bejárókat. Felségesen épült,
És jó rendbe szedett anyaváras, Jerusalem! Te,
Úgy szent templomod is, buzgóság ösztöne, messze
Földre dücsöséged kihatott. Mink régi atyáink
Szent példája szerint benned mindennap imádjuk
A mennynek s földnek nagy Urát: te királyi hely és
szék!
Mellyből Dávid háza ítél, s törvényes igazság
A népet s a nemzeteket mind őrzí, vezérli;
Légy boldog, s azok is legyenek, kik tégedet áldó
Szívvel tisztelnék: falaid közt béke, barátság

Lakjék: végy állandólag bőséget az Égtől.
Ezt, hogy atyámfiai s feleim, már a te lakóid,
Ezt kértem, s benned hogy az Úrnak háza virágzik.

A hívek, mikor gyaláztatnak s csúfoltatnak pártfogásért
az Úristenhez, akiben reménységek lehet, folyamodnak.

CXXII. ZSOLTÁR

Uram, ki mennyekben lakol,
Hozzád szemeimet felemelem.
Mint szolga csak Urától remél
Ügyében enyhítő kezet,
És asszonyától rableány
Vigasztaló tekintetet:
Úgy mink tetőled, akihez
Fel-feltekingtünk, jó Atyánk,
Kérünk segédet amiig
Nem népsz reánk kegyelmesen.
Könyörülj mirajtunk, esedezünk,
Könyörülj mirajtunk; mert igen
Gyaláz az ellenség s nevet:
Unalmas immár életünk;
A pénzes és dús és kevély
Az, aki bennünket tapod.

Dávid inti Israel fiait, hogy az Úrnak hálát adjanak,
ki őket nagy veszedelemtől megoltalmazta.

CXXIII. ZSOLTÁR

Ha nem segített volna minket Istenünk,
Zengd velem most Israel,
Ha nem segített volna minket Istenünk,
És hatalmas szent keze.
Nem verte volna hátra, kik veszélyt felénk
Nagy sereggel hoztanak,
Talán legottan elevenen benyeltenek
Volna, mint dühös vadak.
A vízözönnek árjaként rohantanak
Nagy kevélyen ellenünk.
Testünket és lelkünket a sebes folyó
Zúgva készült veszteni.
Áldott az Úr, ki fogokra meg nem engedé
Jutni népét, híveit.
Úgy, mint madárka a madarászok töriből,
Mentetett meg életünk.

Megrontatott a tör, s kiragadtattunk; az Úr
Volt reményünk, s szent neve.
Az Úr segített, a hatalmas Alkotó,
Akitől Ég s föld vagyon.

Az Úristen erős és örökkévaló pártfogója népének.
Őbenne vessék tehát reménységeket a hívek, mikor
az istentelenek irgalmatlanul bánnak velek.

CXXIV. ZSOLTÁR

Akik tebenned biznak, Uram, s neked
Hisznek, veszélyik közt is erősek, és,
Mint a Sion sziklája, mindég
Állhatatos helyeken maradnak.

E szent helyet, mint kőfalak, s körül
Álló hegyek védelmezik: a kegyes
Isten hasonlóképpen őrzi
Híveit e sanyarú világban;

Az álgonoszság vesszeje sem veri
Mindég; az Úr ezt néha megengedi,
Hogy bűnbe a jámbor ne essék,
És ne legyen szabadon gonosszá.

Kik tiszta szívből tégedet áldanak,
S jótetteikkel nyertenek érdemet,
Uram, megáldod; a hitetlen
Lelküket haragod kiveszti.

Így a kitisztult Jerusalemben vigad:
Szent békesség a jó lakosok között
Leszen, s öröm hálát naponként
Ájtatosan neked énekelnek.

Azon híveket, kik a babilóniai fogságból hazajöttek,
hálaadásra inti Dávid, egyszersmind az Istent kéri,
hogy azokat is, kik még odavannak, segítse, térítse hazájokba.

CXXV. ZSOLTÁR

Midőn az Úr hazahozta a fogoly Siont,
Szívünk örült, örvendezett.
Megtelt örömmel szánk, beszédünk friss, vidám
Volt: sok pogány kiálta fel:
Az Úr hatalmát megmutatta most nekik;
Mert Ő, csak Ő, cselekedte ezt.
Úgy van; hatalmas a mi Istenünk, Urunk;

Dicsérjük őtet nagy vígan.
A többi is, Uram, hozd ki, kérünk, hogy legyen
A szent gyülekezet olly teli,
Mint a patak, ha déli szél fű és habok
Habokra dőlnek partain.
Kik sírva vetnek, vígan aratnak; mentenek
Könyvezve vetni magvokat;
S jöttek vidám örvendezések közt haza,
Hordván az ő kéréjeket.

Nem emberi igyekezet és ész tartja fenn a világot,
hanem isteni áldás: ennek különös ajándékai a jó magzatok.

CXXVI. ZSOLTÁR

Hiába építész, ha nem segít az Úr,
És Ő veled nem dolgozik,
Az Őr is a várost hiába kerülgeti,
Ha azt az Úr nem őrizi.
Hiába kelsz fel napvilág előtt s setét
Estéig izzadsz a mezőn,
A fájdalom kenyerét eszed, s azt is szüken,
Mert Istened nem volt veled.
Alázatosan áldd, s kelj dologra; kedvesin
Ő álmaikban is segít.
Megáldja jámbor magzatokkal; és ihol!
Illyen jutalmat ad nekik.
Mint a Hatalmast megsegítik a nyilak:
Úgy őket a serény fiak.
Igen szerencsés az, ki tegzében visel
Efféle nyilakat; nem pirúl
A kapuban, ellenségeivel midőn pöröl,
És szent ügyét védelmezi.
Az Istenfélők megáldatnak.

CXXVII. ZSOLTÁR

Boldog az, ki félelemben
Él, s az Úrnak útain
Jár, s azokról félre őtet
Nem ragadja a világ.
Halld te ezt, ki tenmagadnak
Szorgalommal dolgozol,
S kit, hogy élhess jó kenyérrel,
Munka, fáradság epeszt.
Hitvesed lesz, mint gerezddel

Bő lugas házad körül,
Magzatod nő asztalodnál:
Mint olajfa vesszei.
Íme, aki féli Istent,
S tőle függ, így áldatik.
Rád is a Sion hegyéről
Öntsön áldást kívánom.
Lásd soká szent városunkat
Boldogul tündökleni;
Lásd fiadnak kisdedit, lásd
Békességben Israelt.

A választott népet elejétől fogva sokféle ellenség
szorongatta, de az irgalmas Isten megmentette. Ezután
sem fogja elhagyni. Így a békességes tüzésre inti Dávid
ezen énekben.

CXXVIII. ZSOLTÁR

Sok gonosz, kisdéd koromtól
Fogva, támadt ellenem,
Sok gonosz tört életemre,
Mondja meg most Israel;
Mégis állok, mert hiába
Víttak ellenségeim.
Hátamon szántott az álnok
Üldöző, s szaggatta azt,
Míg ki nem fáradt, kegyetlen
Dühvel, addig vert reá.
Jött az Úr, jött a kegyelmes,
S földre verte a kevélyt;
S ottan a rút szolgáagnak
Öszvetörte láncait.
Azt, ki mord szemet Sionra
Vet, borítsa szégyen el;
Asszon el mint házfödélén
A nap elsütötte fű,
Mellyet aki gyújt kepéket,
Aki kévéket kötöz,
Mint haszontalant ölébe
Nem veszen fel, nem böcsül,
Annak, aki ezt aratja,
Nem kíván jót, nem kiált
Így az útas: Légy szerencsés,
Áldjon Isten tégedet!

Israel fiainak siralma a babilonai fogságról.

CXXXVI. ZSOLTÁR

A Babilóni vizek mellett rab vándorok ültünk,
És sírtunk szomorú sorsodon, árva Sion!
Ott a fűzfák ágainak közepette lefüggött
Hajdan víg örömünk eszköze, bús citaránk.
Akkor kik minket vittek rabságra, Sionnak
Kívánták tőlünk istenes énekeit.
Mink, nyomorúlt foglyok! hogy zenghetjük az Úrnak
Énekét ellenség közt, s idegen helyen el?
Jerusalem! téged ha felejtlek, légyen örökre
Zsibbadt jobb kezem, és fel se vehesse magát.
Ha emlékezeted hűl bennem, nyelvem inyemhez
Száradván szűnjék mozgani, s néma legyen.
S ha, nem Jerusalem, míg bennem verni fog e szív,
Lesz boldogságom, s fő örömemnek oka.
Édomnak fiait, kik mondták Jerusalemnak
Napján; Rontsd, pusztítsd, el ne felejtsd, Uram.
Majd neked is Babilon, jó bús napod; amiket adtál,
Elveszed; egy boldog lesz fizetőd teneked,
Rád csap, s kisdédidet sem szánván, kapja, s dühének
Áldozván, köszirt élire hánya, veti.

Q[UINTUS] HORÁTIUS FLAKKUS LEVELE A KÖLTŐI MESTERSÉGRŐL A PÍZÓKHOZ

Ha valamely Képiró emberi főhöz akarna
Lónyákat adni, s különb színű tollakkal az öszve
Hordott s tett tagokat megrakná, hogy mi felőlről
Szép asszony, rútul feketült hal légyen alólról:
Ezt nevetés nélkül tudnátok-e nézni barátim?
Higgyétek, Pízók! e képnek mása valóban
Olyan könyv, mellyben, mint a beteg álmai, fordúlt
S zagyvált gondolatok háborgnak elannyira, hogy sem
Fő, sem láb bizonyos formára nem illhetik öszve.
Képiró, s Költő tehetett mindenkor akármit.
Tudjuk, s erre szabadságot kérünk is, adunk is.
Mégse szabad vadon állatot öszveigázni szelíddel,
Sem juhval tigris, kígyót kapcsolni madárral.
Néha sokat s nagyot ígérő kezdethez adatnak
Bársony foltocskák ragyogó szépségnek okáért:
Berke Diánának s oltára leíratik, a szép
Kegyjelet, a szaladó Rhénus zöld réten. Ezeknek
Nem vala most helyek itt. Tudnál rajzolni talámtán

Ciprust is: minek ez, ha hajótörtének utána
Megmenik a vésznek közepette reménytelen ember,
Aki magát teveled pénzéért festeti? Korsó
Kezdett lenni, s korong forgásira bögre megyen ki?
Légyen, akármilyen az, egy s egyféle csak, amibe kezdesz.

Mi Költők csak nem mind, oh atya s tí jeles ifjak!
Megcsalatunk a jó képétől. Énnekem írni
Van kedvem röviden, de homályossá leszek. Egy más
Csínosan írni akar, de erő nincs benne s hatáság.
Némelly fellengős hanghoz kezd, s feldagad. A föld
Színén mász, ki nagyon vigyáz, s fél mélyre hajózni.
Ez, ki csudálatosan kívánta lefesteni tárgyát,
Delfint erdőnek, vadkant tengernek eresztett.
Egy hiba másra vezet tudomány s ész gyámola nélkül.

Emilius mellett egy Míves rézre kimetszi
A vékony hajszált és a természeti körmöt;
Abba szerencsétlen, hogy egészt készíteni nem tud
Én ehhez, magamat valamelly munkára ha szánni
Merném, szintén úgy nem akarnék lenni hasonló,
Mint nincsen kedvem rút orral járni alá s fel,
Bár fekete szememet s hajamat mindenki dicsérje.

Író! olly tárgyat válassz, amilyen erődhöz
Illik, s lásd, mit bír, mit nem bír vállad el; aki,
Mit tehet, úgy választ; szépen kifejezheti tárgyát,
Egyszersmind a rend jó leszen benne s világos.
Jó és kellemetes leszen a rend, vélem, imígyen:
Hogy most, amit csak most szükség mondani, mondja,
A többit pedig elhallgatván hagyja ki mostan.

A szókat szemesen válassza ki: ebbe szeressen,
Aztat vesse meg, aki poémát szerzeni készült.
Nem szólsz köznépként, ha okos kapocs által az ismert
Szó ujjá tetetik; ha talám úgy hozza magával
A szükség, hogy az új dolgoknak kell nevet adnod,
Új szót, amellyet nem hallott régi Cetégus,
Költs, de szemérmetesen végy erre hatalmat. Az új és
Mostani szók meg fognak tetszeni, hogyha görögből
Kis hajlítással származnak. Hát, mire just vett
Caecilius s Plautus Rómától, nem vehet arra
Virgilius s Varius? mit irigykedel ellenem egy-két
Szóért? tudva vagy, hogy teljesb számra vihetnék
A neveket, Kátó és Ennius újakat adtak
A nyelvünkbe. Szabad volt, és mindenha szabad lesz
Új szót, mint új pénzt, felhozni, de mostani jeggyel.

Mint erdön levelek változnak mindenik őszi,
Múlnak régik aláhullván: úgy vesznek az ó szók,
S kedvesek, ifjakként, a most születettek előttünk.
Mindnyájan múlnak, múlik munkánk is; Amaz rév,

Melly most északnak vészét eltiltja hajóktól,
Felséges, nagy munka! Amaz, csak hasztalan álló,
És ezelőtt evezőkre való tó, melly az ekének
Terhét érezi, s táplálgat több népet; Amaz víz,
Melly eddig kárral folyt szántóföldre, vetésre,
Most jobb útra tanúlt, s egyebek mind, mind oda lesznek,
Nemhogy az Ígéknek böcse s méltósága lehetne
Állandó. Sok már elavult szó újra feléled;
És sokat, ámbátor jó most, ha akarja, kiveszthet
A nyelvbéli szokás, mellynek fő jussa s hatalma
Van más s más regulát és törvényt szabni beszédre.

Millyen verssel kell bús harcokat írni, s Királyok
S Hősök tetteiket, régen kimutatta Homérus.
Két nem egyenlő vers egymáshoz kötve először
Jajt zengett, azután kezdett vígságot is írni.
Mégis ezen gyengéd Alagyát ki találta fel, arról
Pörl a grammatikus sereg, és régolta, hiába.
Arkilokusnak adott, mint fegyvert, ön dühe jámbust.
E lábat felvette papucs, felvette szekernye;
Rajta beszélgetvén a Játszó, hallatik a nép
Nagy zaja közt; a tárgyra tehát alkalmas e vers.
Musa parancsából lantos vers hangzati zengnek
Isteneket, fő embereket; nagy Olimpia síkján
Nyertes bajnokot és paripát, a nyugtalan ifjak,
A szabadon s bátran borozók is lanton enyelgnek.

Én, ki ezen nemeit s sokféle tulajdonit a vers
Szerzésnek nem iparkodtam kitanulni, mi okból
Óhajtok költői nevet? mi bolond vagyok, aki
Csak buta szégyenből kívánok lenni tudatlant?

Nagy fennyen hangzó versekre komédia nem tör;
Úgy alacsony s csaknem köznép szájába valókat
Nem szenved vacsorája fölött a durva Thiesztes.
Mindenek ön helyeken legyenek, mint illik. Azonban,
Néha nagyobb hangon kezd szólni komédia; lármáz
A pörlő krémes felpuffadt szája haragból.

A Trágyédia is csendes sokszorta: szegénnyé,
S számkivetetté lett Peleus, vagy Telephus, önként
Megvet felduzmadt nagyságú cifra beszédet.
Hogy panaszát vele szánakodó nézője sirassa:

Nemcsak szép s csinos légyen, hanem édes is a vers;
A szívet tetszése szerint úgy fogja vezetni.
Sír a sírókkal, nevet a nevetőkkel az ember.
Sírj te előbb, ha könnyekre akarsz indítani engem,
S háborodott lelkem gyász sorsodat akkoron érzi
Telephe vagy Peleu, ha bohóul játszol előttem,
Én vagy aluddogalok, vagy téged, gyáva, nevetlek.

A bús orcához szomorú szavak illenek; a víg
Képhez nyájasak, a haragoshoz mordak, ijesztők;
Amelly, végre, komoly, komoly ígék illenek ahhoz.
Mert a természet maga elkészítget előre
Mind a jó, mind a bal sors érzésire minket.
Ő vidít, haragít, búsít kétségben-esésig,
Osztan mindezeket nyilván kibeszélteti nyelvvel.
Ha, miket a Játszó mondott, hozzája nem illnek,
A lovagok s gyalogok mind fognak rajta röhögni.

Kell tudnod, ki az, aki beszél, rab Dávus-e vagy Hős,
Éltes, okos vén ember szól-e, vagy egy tüzes ifjú;
És fő asszony-e, vagy szorgalmas dajka beszélget;
Vándorló kalmár-e, paraszt szántó-e, ki játszik;
Colehisból-e, vagy Assziriából származik; ötet
Melly város s helység, Árgos vagy Théba nevelte.

Vagy hírből írj, vagy hihetőleg költs: ha talámtán
Akhillest ismét a Játékszínre feladnád,
Légyen büszke, serény, bátor, konok, és ki nem ismer
Más törvényt, hanem azt, mellyet neki fegyvere hozhat.
Médea légyen vad s győzetlen, bánatos Ino,
Ixion álnok, Io bolygó, kedvetlen Oresztesz.

Egy még nem hallott darabot ha kiadni s személyt is
Újonnan formálni merészlesz, légyen az olyan
Végzetig, amilyen kezdetkor volt, s maga képét
Tartsa meg. Új tárgyat formálni, s tulajdonit annak
Hozzá adni, nehéz. Iliásból jobb leszen írnod,
Mint új és soha még nem hallott dolgokat adnod.
A köztárgyt teheted magadévá, hogyha sem a tárt
S hitvány Ciklusnál nem késel; sem pedig egy szót
Más szóval mint hű tolmács felváltani nem fogsz;
Sem, mikoron követő vagy, szűk korlátba nem ugrol,
Amellyből azután téged vagy szégyen előbbre
Lépni, vagy a felvett munkád törvénye nem enged.

Nem kell kezdened úgy, mint rég a Ciklusi Költő:
Zengem amaz híres hadat és Priamusnak elestét.
E hangos torkú mi nagyot fog mondani? A hegy
Vajlódik, s egeret szül majd, amelyre nevethetsz.
Sokkal okosb imez, aki bohóul semmibe nem kezd:
Músám, zengjed amaz férfit, ki, hogy elvesze Trója,
Sok helyeken forgott, sok népnek látta szokását,
S várasait. Lángból nem készül hozni ki füstöt,
Sőt füstből lángot, s úgy fog csuda dolgokat, úgymint:
Antifatest, Scillát, Ciklopszokat írni s Karibdist;
Sem Diomed hazatérését nem kezdi halálán
Méleagernek; sem vesztét a trójai várnak
A kettős tojaton. Siet a történetet írni,
S mint valamint ismert tárgynak közepére ragadja

Elménket. Hamit illendően nem festhet, azonról
Hallgat. Költ, igazat, hamisat kever össze, de bölcsen;
S így elején, közepén, végén munkája megegyez.

Halljad, mit kíván a nép tőled velem együtt,
Hogy, míg a kárpit felhúzzatik, ülve maradjon,
S várjon amaz szóig: Tapsoljatok! Annakokáért
Minden korbeli erkölcsöt kell jegyzened, és az
Emberi természet más s más indulatit, amint
Évenként szoktak változni, figyelmesen írnod.

A gyermek, ki beszélni tanult és járni; hasonló
Társai közt örömet játszik, de haragra is indul
Ok nélkül, s elcsendesedik; kis üdő vártatva megéntlen
Változik. A serdült; és már nevelője kezéből
Felszabadult ifjú; paripákra, kutyákra, mezőre
Vágy: mint gyenge viasz hajló a rosszra; ha fedded,
Durva, makacs, morog; orránál messzebbre ki nem néz,
Tékozló, dölyfös, heves; amit ölelve fogadt el,
Fordul, s hirtelenül mellétől visszataszítja.
A már meglelt férfi böcsös tisztségre törekszik,
Gazdagság, hatalom neki legfőbb tárgya s barátság;
Minden tetteiben vigyáz, hogy kárba ne essék.
A koros ősz sok baj környékezi; mert vagy örökké
Gyűjt, és a nyomorúlt! megvonván félti magától
Amiket összekapart, vagy mindenben hideg és rest;
Mindent napról napra halaszt, kétségbenesőleg
Él; irtózza jövődjét: panaszkodik, és mord;
Azt az üdőt, melyben gyermek vala, hányja s dicséri;
A fiatalságnak haragos feddője s bírja.
Sok jót hoznak, míg jönnek s nevednek az évek,
Sok jót elvisznek, mikoron távoznak. Az élest
Úgy ne beszéltesd hát mint ifjut; s férfi személyét
A gyermekre ne bíz. Vigyázz, és mindenik élet-
Kornak azont, csak azont add, ami tulajdona néki.

A színen némely dolgok vagy végbevitetnek
Nyilván, vagy csak előmondtnak szóval. Erőtlenb
A fül mint a szem szívet mozdítani. Amit
Szemlél a sokaság, hamarabb hiszi: mégis az olyast,
Amit rejtekben kell megcselekedni, ne tedd meg
A színen. Szem elől végy el sokat: annakutána
Egynémely ékesszóló kibeszélheti nyilván.
Médea gyermekeit szem előtt ne gyötörje, kegyetlen
Atreus emberhúst főző fazekába ne rakjon.
Kádmus kígyóvá, fecskévé Prokne ne váljék.
Nem hiszek illyeneket, sőt megvetek undorodással.

Több ne legyen se kevésb ötnél a felvonat; úgy lel
A drámád kedvet, s kívántatik újra. Ne hozz fel
Istent színre, hanemha nehéz baj kérne segédet
Tőle. Ha négy áll, a negyedik csak néha beszélhet.

Egy játészó tisztét tegye a kar férfi személyben:
A fő részek közt olyan legyen éneke, millyen
A tárgynak használ, és szépen véle megegyez.
A jóknak kedvezzen, s őket tartsa tanáccsal,
A haragost, zordont igyekezzék tenni szelíddé
S csendessé. Rövid asztal hasznát zengje s dicsérje,
Úgy az igazságot, törvényt, és várasí békét;
Titkot tartson: az Istenekeket megkérje, hogy a bús
Szívet örültessék, a büszkét gyászba borítsák.

A síp, melly mostan rézzel vagyon öszveszorítva,
S trombitaként harsog, kisdéd vala s vékony: azonban
A karnak használt; eleven szava s hangja betölté
A méglen nemigen tágas színt, mellybe kevés nép

Jött ugyan öszve, de tisztességes, tiszta, szemérmes.
Majd, mikor a győző elterjesztette hatalmát,
S a várast sokkal megbővítette, borozni
Kezdett ünnepein, nem félvén semmit; az ének,
S a musikus kar kelletinél szabadabbra fajúlt el.
Mert hogyan is lehetett ottan mértékletes ízlés,
Ahol dőre kapás dolgának utána vegyes volt
A haza jobb polgáraival s a várasí néppel?
Így kezdé mesterségét megtoldani tánccal
A sípos, s a padlatokon sétálva ruháját
Húzni. Ezen módon nyert a kis Lant is erősebb,
Mert több, szózatokat, s a kar, melly hajdan előre
Látó s hasznos volt, hebehurgya beszédeket öntvén,
Olly kétesse lőn, valamint a delfusi bálvány.

Kit valamelly rossz bak kisztett vetekedni, hogy írna
Trágyediát, ugyanaz kezdett a színre ruhátlan
Faunusokat felhozni, s maró tréfákat is úzni,
Anélkül, hogy ezen nagyzó játékot alázná;
Tréfált tudnillik, hogy vig újsága marasztná
A nézőt, ki az áldozaton jól önte garatra,
S kész vala, mint részeg s zabolátlan, akármi gonoszra.
A nevető s nyelves Szatirus, ha teátrumod ötét
Felveszi, minthogy már tréfákat is adni igyekszel,
Illendőt játsszék. Ki elébb Isten s jeles ember
Képében látszott, s fénylett bársonyban, aranyban,
Mostan pór s alacsony csárdába beszélni ne menjen.
Vagy, mikor a földön nem akar ballagni, egek közt
A felhőt s levegőt botorúl ne kapossa kezével.
Rusnya s zsinár mondásokat a Trágyédia megvet;
Mint nemes asszonyság ki parancsból ünnepi táncát

Járja szemérmesen, úgy ő a pajkos Szatirokkal
Csak keveset társalkodik, akkor is orcapírúlva.
Pízók! durva, paraszt, ocsmány természeti szókkal,
Én, szatirát írván, nem mernék élni; sem el nem
Hagyhatnám ollyannyira a Trágyédia színét,
Hogy ki ne láttatnék, a Dávus szól-e s az álnok
Pithia, aki Simót, neki hízelkedve, kifejte;
Vagy pedig a Szílen, kis Bakhus mestere s őre.
Ismeretes tárgyat formálnék versre, s hasonlót
Kezdene majd minden, de sokat fáradna hiába.
Olly nagy erő vagyon a rendben s helyes öszverakásban.
Ami közönséges, jut díszre, s tekintetet érdeml.
Erdei Faunusod olly gyengén enyelegni ne merjen,
Mint váras közepén született ifjacska, s e mocskos
Szája goromba trufát ne bőföggjön; mert nemes, ősi
Patricius, s gazdag polgár illyenre neheztel,
S nem mindent, amin borsóra, dióra szokott nép
Tapsol, hall örömet, vagy ítél jutalomra valónak.

Egy rövid, és hosszú szótag Jambust teszen, e láb
Gyors, s ez okért jambus-trimeternek mondatik, ámbár
A jambus hatszor hangzik, s mindvégig egyenlő,
Hogy lassúbb lévén fontosban hatna fülekbe,
Nemrég két hosszú vers-ízt fogadott fel, azokkal
Olly jól osztozván, hogy másod helyre s negyedre
Just nekik nem adott: ritkán él Akcius ezzel
S Ennius is híres trimeter-verseknek adói;
A nagy terhű vers a Költőt nyomja s gyalázza,
Hogy hamar írt s restül, vagy nem tud verseket írni.
A rossz versezetet nem minden képes itélni;
És mi rómaiak sokszorta bocsánatot adtunk,

Mellyre poétáink méltók nem voltak. Az okból
Járjak-e hát s írjak szabadon? noha gondolom aztat,
Hogyha hibát ejtek, minden meglátja s miatta
Mégsem félhetek a feddéstől? Így ugyan ettől
Ment maradok, de dicséreteket nem várhatok. Oh ti,
Pízók! a görögök példányit szemre vegyétek,
S forgatgassátok jól éjjeli s nappali kézzel.
Úgy de atyáitok a Plautus versének örültek,
S mind azt, mind a tréfáit hirdetve csudálták;
Úgy van, jó szívből, nem örömmel mondom, eszetlen,
És, ha talám én s tí a trágár tréfa beszédől
A tisztességest tudjuk különitni, s ha tudjuk
A jó vers hangját újjal kémleni s fülekkel.

Thespis volt, kinek a Trágyédia kezdetit adják,
Ő szekerekre rakott bépiskolt társakat és vitt,
Akik előadnák s zengnék drámáit. Utána
Eschilus a diszesb álorcát lelte s ruhát fel;
Ez, kis játékszínt deszkákból szerze, s beszédét,

Amelly fellengős hangú vala, mondta sarukban.
Jött ezután a régi komédia, s nagyra böcsülték
Azt, de gonosz nyelvét méltó zabolára szorítván
A törvény, s tiltván, hogy senkit meg ne gyalázza,
A kar, megnémult, és rútul hallgat azolta.

Ami poétáink mindent próbára vetettek,
S nem kicsiny érdemek az, hogy bátoron a görög írók
Nyomdokit elhagyván, a fő s köz rendbeli színre
Dolgoztak, s egyedül csak honnyosi tárgyakat adtak.
Rómát híressé, mint fegyvere tette, tehetné
Nyelve, ha munkáját megjobbítgatni szeretné

Minden versköltő; és késnék közrebocsátni.
Tí, oh Pompilius vérségei! vessetek olyan
Verset el, amelyet hamar írt szerzője, s ki sincsen
A tízszer lemetélt körömig tisztítva, simítva.

A természeti ész s ösztönt mivel Abdera Bölcsé
A kínzó reguláknál jobbnak tartja, s poétát,
Míglen egészséges, nem ereszt Helikonra; sok el nem
Vágja szakállát, sem körmét; rejtekbe vonódik;
Nem mosdik; mert úgy fog lenni belőle poéta,
S nyer szép hírt, ha fejét, melyet gyógyítani három
Antieirák nem tudnának, soha meg nem akarja
Tisztíttatni Licin barbéllyal. S én botor ember,
Oh! ki mihent eljött kikelet, tisztúlok epémből;
Jobb verset mint én nem költene senki. De semmi.
Hát a fenkönek tisztit most felveszem, amely
A vasat élessé teszi, bár maga metszeni nem jó.
Megmondom, noha szándékom nincs írni poémát,
A Költő tisztit: honnan vegyen, amire néki
Van szüksége; s nevét mi segíti poétai hírre;
Elmondom, mi helyes, mi nem; és melly jóra vezérli
A tudomány; s neki melly nagy kárt szül az ostoba bolygás.

Erre neked kívánt segedelmet Szokrates adhat,
És lelsz gondolatid fejezésire szókat is osztán.
Aki tanulta, miket kívánhat tőle hazája,
És miket a jó társ; mint kell tisztelni szüléket,
Testvér, vendéget; mint kell vigyázni Tanácsnak;
Mit tegyen, aki birói, s ki hadvezetői hatalmat
Vett, azt adja bizony mindenkinek, amire méltó.

A Költőt eleven példákra parancsolom immár,
S emberi erkölcsök vizsgálására kiküldöm,
Hogy vegyen a természettől természeti szókat.
Gyakran az olly drámán, amelyből sok nemes erkölcs
Fénylik az emberi szív hasznára, ha kelleme nincs is
A mesterségtől, s nem teljes cifra szavakkal,
A nép jobban kap, s örömejobb rajta megindúl,
Mint más szebben ugyan, de üres hangokkal üvöltőn.

A görögök, kiknek szép észt a Músa s kerekded
Száját adott, nem egyébre hanem csak dücsre tekintnek.
A mi gyermekeink hosszas számokra fogatnak,
És az egészt (assist) száz részre felosztani tanulják.

Álbínus fia, mondd: Öt lattól elveszek egyet,
Mennyi marad? Nosza mondd. Négy. Jó! te belőled üdővel
Nem rossz gazda lehet; de ha hozzá egy latot adnék,
Mennyi? Hat. A pénz és nyereség rozsdája ha egyszer
A szívet megfogta, hogyan vársz cedrusolajra
Méltó verseket, és ciprusládába valókat?

A Költő, mikor ír, a hasznost nézze, vagy aztat,
Ami gyönyörködtet, vagy mindkettőnek arányzzon
Egyszersmind, úgy hogy gyönyörítsen verse s tanítson.
A leckéd ne legyen hosszú, hogy azonnal eszébe
Fogja tanítványod, s híven megtartsa magában.
(Ami fölösleg sok, kifoly a teli emlékezetből)
A gyönyörítő vers az igaztól messze ne járjon.
Mind amit költesz, hogy más azt higgye, ne kívánd.
Lámia a megevett gyereket ki ne huzza hasából

Mint elevent. Az öregb céhbéliek, ami tanulság
Nélkül van, nem szenvedik; a fő Rámnesek ottan
Távoznak, ha sanyar versek mondatnak előttök.
Minden szív és nyelv kész adni dicséretet annak,
Aki tudott hasznost édessel ögyíteni, s aki
Vidít, egyszersmind oktat könyvében. Az ilyen
Munka szerez sok pénzt Sosinak; sőt tengeren által
Kelvén Íróját híreszteli szerte világban.

Vannak botlások, mellyekre behunyni szemünket
Illik; mert a húr sem pendül mindaha, mint a
Kéz s akarat kívánja; magast ad néha, ha mély kell.
A nyíl sem leli meg mindég azt, amit ijesztett.
Amelly versezeten több szépség fénylik, azont én
Nem vetem el némelly mocskáért, mellyet az Író
Vagy gondatlan tett, vagy az emberi elme kerülni
Gyarlósága miatt el nem tud. Hát mi lesz ebből?
Mint ki leírni szokott könyvet, s mindenkoron egyben
Vét, noha már meg volt intetve, bocsánatot a jó
Szívtől sem várhat; mint Hárfás, aki hibázgat
Szüntelen egy húron, méltó nevetésre: azonként,
Én azt, aki sokat botlik, Kerilusnak itélem,
És két, három jó versért kinevetve csudálom;
S én, ha vagy egyszer szemlélem szunnyadni Homérust,
A jámborra neheztelek és bosszonkodom; ámbár
A hosszú munkát nem bűn álomnak is érni.

A vers írott kép: közelebbről nézzed imeztet,
S jobban tetszik; amazt messzebből, s jobbnak alítod
Árnyékon kíván ez, amaz láttatni világon,

S a hozzá értő embernek ítéleti ellen
Bátor: emez tetszett, de csak egyszer; nézzed amaztat
Ellenben tízszer, s fog néked tetszeni tízszer.

Oh testvérid közt legüdösb! noha hallod atyádnak
Szájából a jót, s magad is törsz arra magadtól,
Halld amit mondok, s tartsd aztat erősen eszedben:
Némelly dolgokban, ha középhelyt nyerhet az ember,
Untig elég neki. A törvényt kitanulta jurista,
És prókátor, noha nem bír Messzala pörgő
S ékes nyelvével, sem, mint Kaszcellius Aulus,
Annyit nem tud, mégis ugyan böcsősek; de középhelyt
Tartani tilt Költőnek az ember, az isten, az oszlop.
Mint bomlott hangú hegedü vígságos ebédnél,
S a sűrű kenet, és a Szárdusi mézbe kevert mák,
Mert ezenek nélkül lehetett jól enni, boszontó:
Úgy a vers, ámbár a szív örömére találták
Azt, ha magasságtól kezdett távozni kevésé,
Mély alacsonysághoz közelít, s nem kedves előttünk.

Mars mezején ki nem ért fegyverhez, játszani nem mer.
A laptát, karikát, forgót az hajtja, ki érti;
A néző sokaság szabadon nevet a buta játszón.
Az, ki nem ért a versekhez, mer költeni. Hogyne?
Aki szabad, nemes, és olly nagy neki birtoka, mint kell,
S illik sorsához, s még, aki böcsületes ember.
Amire kedvet, erőt nem akar neked adni Minerva,
Nem fogsz ahhoz; okosságod s eszed ebben igazgat.
Mégis majd hamit írandasz, hagyd, lássa ítélő
Tarpa s atyád, s én is; tedd félre kilenckorig, otthon
Tartván kártyádat. Kitörölheted, ami ki nem jött:
Amelly szó kiröpült, soha nem tud visszaröpülni.

A vadság fiait, mint Ég küldötte tanító,
Orfeus a gyilkosságtól elvonta s az undok
Élettől; ez okért mondják, hogy tigris, oroszlány,
S más efféle dühös vadak általa kegyre hozattak.
Amfion is Thébát kezdvén építeni, lantolt,
Mint mondják, köveket mozdított, mellyeket édes
Énekivel tetszése szerint helyeikre szorított.
Hajdan amaz Bölcsék tudtak választani magános
És közjóság közt, úgy isteni s emberi jus közt;
Elgátolták a csapodár szerelemnek az útát:
A férjnek kötelességét szívére kötötték;
Várasokat raktak, törvényeket adtak. Ezáltal
Nyertek tiszteletet s szép hírt a mennyei Költők,
És a versezetek. Jött két jeles elme, Homérus,
S Tirteus, aki hazájáért a nemzeti lelket
Élte feledtével bátran harcolni tanítá.
Versekben szólott, ki jövődöt monda, s ki józan
Erkölcscről ada leckéket. Fejedelmi s királyi

Szívek előtt kedvet vers által leltek az Írók.
A játék, melly a hosszas munkának utána
Tartatik, életadó örömet veszen a Musáktól:
Hát szégyen nélkül lásd őket s lantos Apollót.

A természet vagy mesterség szüljön-e Költőt,
Azt kérdik sokan: Én a jó s szorgalmatos elmét,
Minden mesterség nélkül, nem látom elégnek.
Egymásnak, mint hű társak, segedelmire vannak.
Aki dicséretesen pályáját futni törekszik,
Gyermek létében már szenved, fárad a fázék,
Óvta magát bortól, szerelemtől. Aki üdövel
Pithia játékin sípot mert fújni, tanítvány
Volt az előtt, és félelmek közt hallgata mestert.

Az sem elég, ha imígy szólsz: Én csuda verseket írok.
Légyen utolsón rüh; nékem rút hátramaradnom,
S nyilván megvallnom, hogy azért buta bennem az elme,
Mert aztat nem iparkodtam kimivelni serényen.

Mint a kótyavetyén doboló sokat öszve kiáltoz:
Úgy ravasz embereket nyereségre magához idézget
Olyan versköltő, ki sokat szánt, vet s arat, és ki
Pénzt usorára adott: ha kövér vacsorákat is adhat,
S a hitelét vesztette szegényt kétséges ügyéből,
Érte magát adván kezesül, kisegíti: csudálnám,
Hogyha ezen boldog jól megválasztani tudná,
Kik legyenek hazugok, kik igaz szívbéli barátok.

Akit ajándékkal meg akarsz tisztelni, vagy inkább
Már megtiszteltél, munkádat előtte ne olvasd,
Míg szívében az öröm röpdös, mert egyre kiáltja:
Szépen, jól, helyesen! Majd elhalaványodik, és majd
Édes harmatokat kezd csöppöngetni szeméből,
Majd nagyokat toppant lábával, majd szökik, ugrál.
A pénzen fogadott siratók temetéskor ezerszer
Többet lármáznak, s többet cselekesznek azoknál,
Aki igaz szívből eredett fájdalmikat érzik.
Így gyakrabban indulatokat mutat a hamis ember,
Mint a jó, ki nem orcátlan, nem csalfa dicsérő.
Mondják, a nagy urak borral kísértetni szokták,
S úgy ismerni meg azt, kit társnak venni akarnak.
Halld: te, ha verseket írsz, vígyázz: a róka perémű
Köntös alatt lappangó szív soha meg ne gyalázzon.

Quintilius, hamit olvasnál neki mondta: barátom,
Ezt, s ezt jobbítsd meg. Ha felelnél: többszöri próbát
Tettem már, de hiába; tehát törd öszve, s egészen
Verseidet, mellyek formátlanok, újra kohold ki.
Ha készebb volnál a verset menteni, mintsem
Megjobbítani, nem szólván rád hagyta, hogy immár
Ten magadat, s amid csak van, kedvedre szeretnéd.

A jó s a tudományokban szorgalmas ember
Elvet üres verset; durvát fedd; íze-veszetre
Fordított tollal feketét húz, a buja cifrást
Megnyesi; ami homályban van, fényt annak adattat.
Nem tűr el kétes mondást; feljegyz, minek kell
Más meg más formát a versben venni magára:
Lészen Arisztárkus: nem mondja, barátomat ilyen
Kis hitvánságért megbántsam-e? Sőt bizony e kis
Hitvánság igazán kárára fog esni, kit egyszer
Rútul megjátszott a hízelkedve dicsérő.

Mint azt, kit rossz rüh kínozt, vagy sárga betegség,
Vagy megtébolyodott, és szenved Lúna dühétől:
Úgy a megdörült Versköltőt messze kerülik
A Bölcsék, csak gyermekek üzik utána kacagván
Nagy vígyáztalanúl; ki, midőn az egekre feszített
Nyakkal jártában verset böfög; íme, lebotlik,
És mint a madarász, ki rigót les, kútba zuhan le,
Vagy más lyukba; kiáltoz ugyan: Jaj! Honnyosim, engem
Megszánván, jertek ki segítni; de senki nem indul;
Sőt ha találkozna ki kötélnek neki nyújtana; kérném:
Hogy tudod azt, nem kénye szerént ugrott-e le? s azt is,
Felszabadítását szívéből kéri-e, vagy nem?

S egy Szikulus Költőt említnék néki; halálát
Elmondom: hideg Empdokles, mivel isteni névre
Vágyott, a tüzes Etnának gyomrába beugrott.
A versszerzőnek legyen szabad ugrani, veszni.
Akit erővel akarsz életben hagyni, megölted.
Nem most tett Ő így: ámbátor húzza fel őtet
Egynémelly, ember soha nem leszen; az van eszében,
Hogy meghaltával nyerhessen nagy nevet és hírt.
Nem tudhatni miért farag olly sok verseket; atyja
Sírhalmára vizelt-e, vagy undokságra bolondult
Szent helyen; Ő dühös, az látszik, mind medve, ha zárát
Által törte: tudóst elkerget messze s tudatlant,
Olvasván nyavalyás versét nekik a fanyar Író;
Akit kézrekerít; meggyötri, valódi pióca
Míg teli nincsen alutt vérrel, nem ereszti el a bőrt.

ÓDÁK HORÁTIUSBÓL

I. 1

[MAECENASHOZ]

Fényes származatú, régi királyi vér,
Mecénás, különös gyámolom, édesem!
Soknak kedves öröm port az Olimpia
Síkján szedni hevest futva kocsin, s kitett
Jelhez gyors kereket meg nem akasztani,
Hogy pálmája legyen, melly az Egek felé
A föld Istenihez nyerteseit viszi.
Ez boldog mikor a római nép neki
Fő helyt társai közt adni iparkodik;
Az, bőségnek örül, mellyet az Afrika
Gazdag földeiről csüreiben letett.
Van más, aki szeret szántani rá maradt
Atyjától telekén, s kit, noha Attalus
Kincsét néki ajáld, hasztalan ingerelsz,
Hogy hagyván mezeit ciprusi szálakon
Járjon tengereket, mint remegő hajós.
Fél kalmár, mikoron küszködik Est szele
Tenger habjaival, s áldja mezők paraszt
Csendét: mégis elő kél kicsinált hajón;
Nem tud túrni szegény és sanyar életet
Van kit Massicum ó nedve kecsegtet el;
S dőzsöl kénye szerént csaknem egész napon:
Most sűrű levelű gallyak alatt hever,
Most szent ér fejinél csendesen aldogal.
Soknál kellemetes tábori sípolás,
S harsány kürt, s az anyák átka, gonosz hadak.
Ámbátor fiatal nője, feledkezik
Arról fürge vadász s hús ligeten marad,
Ha vagy hiv ebe őz nyomdokiban csaholt,
Vagy hálóba tiport Marsusi Vad sűdő.
Repkény, nem buta fők bére, von engemet
Fő fő Istenekig: hús liget, és szökő
Nimfák és Szatirok megkülönböztetnek
Alnéptől, ha nekem sípokat engedend
Euterpe, ha kegyes szűz Polihimnia
Tőlem nem tagad el lesbusi hangokat.
Ha nékem helyet adsz római Lantosok
Közt, a csillagokig büszke fejem felér.

I. 4

[L. SESTIUSHOZ]

A rút Télt s hideget gyönyörű Tavasz és Zefir feloldta:
S tengere szárazról hajók tolatnak:
Aklának nem örül már a barom, a paraszt tüzének:

Rét sem fejrlik már az ősz derektól:
 Jár Venus és járnak víg társai Hold világa keltén,
 Kegyszűzek és Nimfák, öröm leányi,
 A földet friss lábakkal verik, amidőn hevében
 Vulkán serény Ciklopszi közt kovácsol.
 Kent hajadat vagy zöld mirtus vagy az új virág kerítse,
 Az, mellyet a lágy föld ma szült magából.
 Most kell áldozatot Faunusnak is adni zöld berekben,
 Akár gidát kíván, akár juhocskát.
 Sárga Halál bátor lábbal meri rúgni pár tanyáját
 S Király szobáját. Oh te Sexti! nem hágy
 E kicsiny életnek siető kora nagy reményre várni;
 Majd elnyom Éj el, s a mesés setétség,
 S bészár Plútónak szűk udvara, ahová ha mentél;
 Sem kocka nem fog tenni bor-királyyá,
 Sem bámúlóvá Ligidás szeme, mellyre most sok ifjú
 Felgerjed, és majd Szűzeink hevűlnék.

I. 8

[LYDIAHOZ]

Lidia, Isteninkre
 Kérlek én, mondd meg Szibarist mért fogyatod tüzeddel;
 Mért fut el a mezőtől,
 Bátor izzasztó meleget s port egyaránt kiállhat;
 Mért nem akar vitézlő
 Ifjainkként fran-paripát vas zabolán vezetni?
 A Tiberist kerűli;
 Hév s gonosz vérű viperát mintsem olajt megillet.
 Karjai megpuhultak,
 Kékesek, miglen katonás fegyver alatt valának;
 Majd kelevézt hagyított,
 Majd arányon túl karikát nagy nemesen szalasztott;
 Most kunya módra lappang,
 Mint Thetis kedves fia tett trójai gyászesetkor,
 Hogy dühös ütközetre
 Férfi dolmány, büszke sisak menni ne kinszerítné.¹⁵

¹⁵ E versnek legkönnyebb mértéke, ítéletem szerint, imez

-UU -U -U

-U-- -UU- -UU- U-U

I. 11

[LEUCONOÉHOZ]

Tudnunk nem szabad azt, Leuconoe, vége mikor leszen
Éltünknek; Babilon sem veti fel számaival, ne kérd.
Inkább hát okosan tartsd magadat készen akármire.
E tél, melyet adott Jupiterünk, s melly az olasz sikot
Ellensége gyanánt szirteihez hányja, talám nekünk
Végső: légy eszeden: hozz ide bort; e kicsiny életet
Naggyá semmi remény nem tesz: elfuthat irigy korunk:
Kapt meg más szaporán: holnapinak semmi hitelt ne adj.

I. 18

[P. QUINTILIUS VARUSHOZ]

Szőlőtőt szaporíts, fát ha szeretsz, Váre, tenyészteni;
Tíbur földé szelíd, rakd meg azont és Katilus hegyét;
Mert a szárazakat terhek alatt engedi sinleni
Isten: szívharapó gondok egyébként nem is oszlanak.
Koldust, vagy katonát, hogyha ivott, látsz-e szomorgani?
Sőt mellyik nem örül, Bacchus apánk s szösze Venus, neked?
De hogy túl ne ugorj a kis-ivó Liber ajándokin,
A Centaurusok és a Lapiták közt kiütött had int,
Int a Sithonusok rettenetes mennyköve Evius,
Kiknél a bujaság, ami szabad s nem szabad, az között
Nem lát semmi határt. Tégedet én, nyílt szívű Bassaris
Nem rázlak meg; elő sem ragadom balgatagúl, miket
Lombok rejtenek el. Zengni ne hagyd a berecinthusi
Szarvat s düh-dobolást, melyet az Ön-vakszeretés követ,
És a Hír-keresés, melly magasan tartja üres fejét,
S a Hit fényes üvegként mutató s titkot eláruló.

I. 22

[ARISTIUS FUSCUSHOZ]

Aki ártatlan, s üres a gonosztól,
Elvagyon Maurus kelevéze nélkül:
S nem szorít mérges nyilakat tegezben
Oldala mellé:

Járja bár forró Libiát s veszélyit,
Vagy fagyos bércit fene Kaukasusnak:
Járjon ott, amerre megyen regéknek
Tárgya Hidáspes.

Mert, midőn zengém Lalagét Sabínium
Erdején, s túl gondtalan, imhol! ámbár
Fegyverem nem volt, szaladásnak indult
Farkas előttem.

Dauniás, makkos ligetében, ilyen
Vad csudát nem lát, Juba földé sem szül,
Mord Oroszlányok nevelője, száraz,
Pusztá tanyája.

Engemet tégy olly sivatag mezőkre,
Mellyeken nyárnak szele fát nem éleszt,
Mellyeken vastag levegő, s bűdös köd
Fekszik örökké:

Tégy közelb a Nap szekéréhez engem,
Lakhatatlan földre: ha édesen szólt,
Édesen hozzám Lalage mosolygott,
Kedvesem ott is.

I. 23

[CHLOÉHOZ]

Futsz tőlem Kloe mint őzfi, ki rengeteg
Erdőben remegő anyja után heven
Esdeklik, szaladoz, fél
Szellőtől is az oktalan;

Mert vagy zörgegni kezd a leveles haraszt
Szélfujtára, vagy a csipkebokor mozog
Gyiktól, szíve legott ver,
S reszketnek neki térdei.

Mit futsz? Nem vagyok én Afrika tigrise;
Nem kívánlak azért, hogy megemésszelek.
Immár hagyd el anyádat;
Illik férfihez ért korod.

I. 27

[A BARÁTOKHOZ]

Trácok dühödnek víg poharak között:
E vad szokással félre! Szemérmetes
Bacchust veszett kedvvel, legények,
S vérrel egyítve nem illik inni.

Bor s gyertya, és a Médusi kard igen
Nagyon különböz. Szünjetek a gonosz
Zajtól, s maradjon békeességben
Mindenitek könyökére dőlve.

Akartok engem társnak? Opuncia
Megilla testvérbátyja jelentse ki,
Miféle sebben boldog, és melly
Nyíl legyen a veszedelme néki.

Hallgatsz? Egyébként én nem iszom veled.
Akárki bírjon tégedet, úgy hiszem,
Annak tüzéért nem pirulhatsz,
Mert te nemes szerelemre szoktál.

Jelentsd ki! titkot tartani tud fülem.
Boldogtalan! Melly rettenetes veszély
Fogott el, ah ifjú! szerencsésb
Lángokat érdemel a te szíved.

Melyik boszorkány, s hol keres olly füvet,
Mellyel segítsen? Melyik az Istenek
Közt olly erős? E szörny-Chimaerán
Pegazus is nehezen tehet ki.

I. 28

[ARCHYTASHOZ]

Téged, tengernek, földnek mérője s fővénynek,
Melly számot halad, Archita, téged
Mátínus partnál környűl vesz kis por-ajándék;
Semmit nem használa tenéked,
Aki haláloznál, egeket vizsgálni merészen,
S csillagokon túl járni eszeddel.
Elhúnyt Tantalus is, kihez Istenek enni menének.
S égbe bevitt Tithónus is elhúnyt,
S akit titkaival Jupiter megtisztele, Minos;
Panthoideszt is Tartara bírja
Ismét Orkusban; noha ő a Trójai hadkor
Élt, amit bizonyíta paissal;
Bört s inakat, nem mást, ada a korm-fogta Halálnak
A nagy természetnek, igaznak,
Mint vallod, nem hitvány mestere. Egy komor Éj s út
Vár mindent: kell menni, ha szólít.
Másokat a Furiák vetnek vad Marsnak elejbe:
Éh tenger sokakat elnyel örökre.

Vén s fiatal sűrűn hal, s húll temetőbe: Hekáte
Senki fejét sem hagyja nyiretlen.
Engemet is Nótus, Orionnak társa, rohanván
Illirikum habos öblibe fojtott.
Jersze Hajós, és e temetetlen csontokat, e főt,
Mint illik, jól hintsd be homokkal.
Úgy, ha gonoszt készít az Olasz tengerre borongó
Eurus, Venusiumra leszálljon,
S erdőjére; te légy boldog s ment tőle: jutalmúl
Mindünnen nyereségre segítsen
Őre Tarentumnak Neptúnus s Jupiter. Ezt nem
Tenni, előttd semmi? de majdan
Meglakol ártatlan maradékok, sőt magad, amint
Érdemled, fogsz érni hasonlót.
Mevetsz? bosszút áll rajtad kérésem; azontól
Áldozatok fel nem szabadítnak.
Bár ha sietsz is, jer, kis üdő kell: vess ide három
Ízben port, s mint tetszik, evezd el.

I. 29

[ICCIUSHOZ]

Írigyled, Ikci, boldog Arábia
Kincsét, s azért most friss sereget szedetsz

A még le nem győzött Sabaea
S Média nagy Fejedelmi ellen,

S békót koholtatsz! Lészen-e Szűz; kinek
Férjét megölted, szolgaleányod, és
Ifjú az udvarból, ki töltsön
Bort neked, illatos üstökével;

Ifjú, ki nyíllal bánni tud atyjaként?
Már kik tagadnák, hogy patakok magas
Hegyekre folyhatnak, s fejéhez
Visszafelé Tiberis szaladhat?

Te, a Panétus könyveit, és amaz
Nagy Socratesnek bölcs hagyományait,
Mind össze, páncélért; igérvén
Jobbakat, itt hagyod? elcseréled?

I. 30

[VENUSHOZ]

Oh királyasszony! ki Knidost, ki Páfuszt
Tartod és Ciprust, Glicerám tenéked
Templomot szentelt; könyörög, jer abba
Lakni örökre.

A heves gyermek veled és övetlen
Gráciák s Nimfák legyenek, s Juventás,
Akit édessé te teszesz; de hozd el
Merkuriust is.

I. 31

[APOLLÓHOZ]

Mit kér Poétád most, mikor új borát
Apollo, néked tölti edényiből?
Nem kér kövér Sardiniában
Nagy teleket, se Kalabriának.

Nem kéri hizlalt göbölyeit, vagy a
Dús Indiának csontait, érceit,
Sem ez mezőt, mellyet Liternus,
Csendes erű folyadék, harapdál.

Kalési szőlőt Az, kinek a kegyes
Szerencse nyújtott, messen: ígyék kevély
Kalmár aranyból, s Syriában
Fűszereken borokat cseréljen,

Az Isteneknek kedvесе; büntelenül futos
Tudniillik a nagy tengeren. Én, ha van
Olajgyümölcsöm, gyenge málvám,
S endiviám, megelégszem azzal.

Amit szereztem, teljes erőben azt,
S ép ésszel, add oh Látoe, költeni

Tudhassam, engedj értt, de nem rút
Kort s citarát örömödre, kérlek.

I. 34

[ÖNMAGÁHOZ]

Az Istenekről, miglen az esztelen
Bölcselkedés vitt, ritka s kevés vala
Gondom: vitorlát most eresztek,
S visszafelé vezetem hajómat,

Amerre járt volt. Íme Diespiter,
(Villámtüzével többnyire felleget
Hasít) előjött tiszta nappal
Gyors szekerén, s iszonyún ledörgött

S a renyhe föld, a tévelyegő folyók,
Stix és setétes Taenarus éktelen
Barlanga, s az Atlás vége zúgni
Rettenetes morogással indult.

Nagyot kicsinyből tenni tud; a jeles
Fényűt homályban rejtheti Isten el:
Ettől haraggal vonz, amannak
Ád koronát s vigan, a Szerencse.

I. 35

[AZ ANTIUMI FORTUNÁHOZ]

Oh Antiumnak Szente, nagyasszonya!
Ki a Halandót felveheted kicsiny
Sorsból, ki a pompás szekérből
Sírba taszíthatod a Kevélyet:

A bús Szegénység tégedet áld, imád;
Az is hatalmas voltodat ismeri,
Ki Karpatos mélyén keresztül
Bithiniába siet hajóján.

A büszke Dákus s a szaladó Scita,
Retteg tetőled: fél Latium s egyéb
Várak: remegnek vad Királyok
Annyai s a bíboros Tiránnok,

Ne rugd az álló oszlopot el gonosz
Lábbal: ne légyen cimbora, melly lator
Fegyvert fogasson Csendesekkel
Törni le a birodalmi széket.

Mindég előtted járdogal a kemény
Szükség: temérdek láncokat, ékeket
Hordoz: kegyetlen kajcs is és ón,
Már lefolyó, vagyon érc-kezében.

A jó Remény, a ritka, fejér ruhás,
Hivség szeret csak tégedet, és veled
Marad, ha más színben haraggal
Költözöl is jeles udvarokból;

Az állhatatlan nép pedig, és hamis
Lotyó kerül, s a Csalfa, kivel boros
Hordód fogyott, terhelt igádtól
Fél, s veled azt nem akarja húzni.

Caesárt, ki indul messze, Britannia
Ellen, vezérel; és imez ifjakat,
Kik már ijesztik Napkeletnek
Részeit a vörös Óceánnál.

El kell pirulnunk sebhelyeink miatt.
Jaj, vért rokon kéz önte! Kemény korúk,
Mi! elfelejtvén Isteninket
Szentelenül rohanánk gonoszra;

Ahol csak oltárt láta lator szemünk,
Elhánytuk azt mind. Oh tegyed újlag
Ülőbe tompult fegyverünket,
S Massagetára s Arabszra fordítsd

II. 5

[LALAGÉ SZERETŐJÉHEZ]

Nem tört ígához még nyaka, tisztire
Hozzá hasonló társnak elégtelen,
Eltűrni sem képes teherrel
Rá hevesen rohanó szerelmét;

A zöld mezőkön jár esze s kedve kis
Ünődnek: ottan hűlti nehéz hevét
Folyókban, avagy játszik, ugrál
Társaival vizenyős füzesben.

A nem szelíd szőlőre ne gerjedezz;
A kék gerezdet majdan az ősz, ki más
S más színre változó, pirossá
Festi, s megérleli szép gyümölcsét.

Majd felkeres; mert a fiatal kor ég,
S nő: tőled elvett éveket ad neki:
Majd, félre vetvén szűz szemérmet,
Fog Lalagé csalogatni himfit.

Szerelmesb mint szép de makacs Kloe
S Klóris: fejér hó válla, ragyog s mosolyg,
Mint tiszta hold tenger vizében
Éjtszaka, vagy Knidos ifja, Gyges,

Kit a leányok közt idegen szemek,
Bár jól tekintsék, megkülönböztetni

Nem bátrak, olly kétséges arca,
Férfi-e vagy hajadon leányzó.

II. 6

[SEPTIMIUSHOZ]

Gádesig, s hol nem tud igánkra térni
Kantaber, jönél velem, és odáig,
Hol komor vadság morog Afrikának
Tengere mellett,

Septimi! Tibur, helye Argeusnak,
Vajha vénségem nyugodalma légyen,
S engemet, kit megtöre tenger, út, had,
Végre vigasszon.

A kemény Párkák ha kitiltnak ebből,
Elmegyek gyengén fődözött juhoknak
Szép folyójához, mezejére lakni
Régi Phalantnak.

E vidéknél nincs gyönyörűbb világon;
Méze jóságát nem előzi Hibla,
Zöld Venafrum sem hoz olajgyümölcsöt
Jobbat inyünknek.

Lágy telet hosszas tavasz ér: barátja
Bacchus Aulonnak, s ez amazzal áldott,
Jól Falernustól nem irigylő szőlős
Vesszeje nedvét.

E magas s boldog hely ohajtva vár ránk
Hú barátodnak, te poéta s hű társ,
Itt meleg hamvát szomorú könnyekkel
Öntözöd egykor.

II. 10

[LICINIUS MURENÁHOZ]

Boldogabbúl élsz, ha magasra nem vágysz,
Sem midőn a vést okosan kerülöd,
Nem nyomod mindig közelebb az álnok
Partra hajódat.

A közép sorsú, arany életében,
Ronda hajlékot nem akar lakásnak,
És irigylendő palatát sem ohajt
Józan eszével.

Több szelek rázzák az egekre nőtt fát;
A magas tornyok nehezebbet esnek;
A sebes villám meredek hegyeknek
Bércire csapdos.

Balszerencsében bizik a Reményhez,
Jóban a rossznak jöhetére gondol,

S tőle tart a Bölcs. Jupiter komor télt
Visszahoz és űz

Jóra fordul még valahára dolgunk;
Néha Músáját dalolásra kíszi
Phoebus, és lantját veri, nem feszíti
Szüntelen íját.

Légy merész s ébredt, ha szerencse késért,
Légy előlátó, ha dagad vitorlád,
S kelleténél jobb szele van, ne késsél
Öszveszorítani.

II. 11

[QUINCTIUS HIRPINUS HOZ]

A harcra termett Kantaber, és, kitől
Messzére választ minket el Adria,
A Seytha, mit gondol, ne kérdezd,
Birtokidért se remegj; kevéssel

Elégszik éltünk, Hátra fut a kies
Ifjúi kor s víg kellem: elűzdögel
Pajkos szerelmet s könnyed álmot
A haja-hagyta sovány öregség.

Hullnak Tavasszal büszke virágai;
A Holdnak is szép két szeme változik.
Mit gyötröd a kis lelket azzal,
Ami nagy és neki foghatatlan?

Miért nem inkább, míg lehet, e magas
Fenyő, vagy e szál Plátan alatt iszunk
Eldőlve, kenvén ősz hajunkat
Rósa s Levendula illatokkal?

Szétoszt emésztő gondokat Évius.
Hej, szolgagyermek, jersze! ki oltja el
Falernumunknak lobbal égő
Lángait e lefolyó patakból?

Ki fogja Lídát rejtekiből idő
Elcsalni? Hozzon, mondd, elefánttetem
Lantot; siessen, s mint Lacéna
Kösse haját szaporán csomóba.

II. 14

[POSTUMUSHOZ]

Hajh, elsietnek, Posthume, napjaink!
A jámbor erkölcs sem tud az érkező
Ránc s vén kor ellen védni minket,
S felszabadítani a haláltól;

Nem; bár naponként egy bika vérivel
A durva Plútót kérleled is, kinek

Komor folyóján túl temérdek
Gerion és Titius szomorgnak.

Tudniillik, akik föld javain lehünk,
El kell eveznünk rajta, legyünk Urak,
Legyünk Királyok, vagy parasztok,
És alacsony hurubák lakói.

Hiába féljük Mars fene fegyverét,
S haragra gerjedt Adria habjait:
Hiába távoztatjuk őszkor
Délszaki szél hidegét magunktól;

Meglátjuk a rest, kormos, erőtelen
Kocítus undok folydogaló vizét,
S gonosz leányit Dánausnak,
És Szizifust, ki követ kerenget.

Házad, meződ, szép asszonyod elmarad;
Úgy e kies fák töled igen rövid
Üdőre dajkáló Uroktól:
Ciprusod, a szomorú fa, késér.

Méltóbbra száll majd száz lakatos borod;
Dózsólva Ő s föld issza meg a javát,
Millyent szokás késő ebédkor
Hordani Főpapok asztalára.

II. 16

[POMPEIUS GROSPUSHOZ]

Csendre vágy, akit zajos Égeumban
Megkap a szélvész, mikoron borongó
Felleg a Holdot fõdi, s a Hajósok
Csillaga eltűnt.

Csendre vágy a had dühe szülte Tráce,
A tegezhordó deli s nyalka Médus
Csendre vágy, mellyel sem arany nem ér fel,
Sem bibor és gyöngy.

A beteg szívnek nyomorú csatáit,
A magas házak földelin koválygó
Gondokat nem kincs veri, nem poroszló
Kergeti széllel.

Boldog a kis sors; kinek asztaláról
Só edény, melly rá maradott, fejtérlik,
Kit remény s undok nyereség, ha alszik,
Fel nem ijesztget.

Sokra mit célzunk rövid életünkben?
Mit futunk más más nap alá? Ki volt az,
Honja hagytaival ki magát magában
Tudta kerülni?

A pokol bú s gond evez a Hajóssal
A lovag dandárt követi, sebesb mint
Szarvas, és felhőt rohanással űző
Fereteges szél.

Légy ma víg, holnap mi leszen, ne vizsgáld,
Csendesen tûrd el, ha mi rossz szorongat.
Senki nem volt még igazán szerencsés,
S boldog egészen.

Híres Alchilles mi hamartan elhalt!
A vajutt Tithon mi soká nyavalygott!
Majd talám, amit te hiába várnál,
Megnyerem én azt.

Száz sereg nyájad szaporít, körüléd
Göbolyók bögnek, paripák nyerítnek.
Tégedet bársony takar és kifestett
Véknya selyemnek.

Nem hazug Párkám ada kis Majort, és
Kis tehetséget dalolásra nékem,
Már nem aggódok, mit ítél felőlem
A gonosz alnép.

II. 18

A FÖSVÉNYHEZ

Házamat nem ékesítik
Márvány, arany, szép csontok Indiából,
Sem gerenda, melly Hymetten
Nőtt, s Afrikának vágatott határin,
Nem neheztel oszlopimra.
Ismertelen sem húztam én magamhoz
Attalus királyi kincsét.
Selyemfonóim nincsenek, se bársony
Gyengesége nem takar be.
Főbb kincsem a hívség s az ész-tehetség,
Ílly szegényt szeret nagy Úr is.
Nem kérek Égtől többet és nagyobbat,
Sem hatalmas udvaromtól;
Elég ajándék énnekem Sabínium.
Nap napot siettet és űz,
Új hold világa jó s megént enyészik.
Dús, te kit halál kerülget,
Márványokat vásárlasz öszve, s házat,
Sír helyett, akarsz rakatni;
A morgolódo mélyre Bája mellett
Kelsz ki, s partain szorítod,
Mert amivel birsz szárazon, kevés az.
Ami több, te telhetetlen,
Elszántod a mesgyéket, és határt vetsz,

Mint neked tetszik, magadnak.
Szegény, de híven tisztelő barátod,
Tőled így szenved gyakorta;
Férj s nője elkergettetik, s ölében
Házi Istenit, s ruhátlan
És rusnya gyermeket vivén, szalad, sír.
Mindazáltal a hatalmas
Gazdát is a mindent nyelő nagy Orkus,
Várja tágas udvarába.
Több kell-e? Egyaránt föld nyílik világban.
Mind szegénynek, mind királynak.
Aranyt igére a ravasz Prometheus,
Vissza hozzánk hogy hozatnék;
Hiába; mert meg nem hajolt csalóka
Fényre a komor Poroszló.
Ez, a kevély s dús Tantalust s fáját is,
Zárva tartja tömlöcében:
Ez, a szegényre s szenvedőre, ötet
Hívja vagy ne hívja, hallgat.

III. 5

[AUGUSTUS DÍCSÉRETE]

Hallottuk Égben dörzeni Jupitert,
S hittük hatalmát: láttatos Istenünk
Augusztus; a Persát s Britannust
Római járom alá vetendi.

Krasszus vitézlő népe hogy elfajult!
Rút férj, előszült rab, katonáskodott
Ipával. Oh visszára fordult
Curia, s hajdan erős, nagy erkölcs!

Médus Királyért víva-e Appulus
És Marsus? A név, szent pais, öltözet
Eltűnt eszéből, bátor állna
Róma, s az Istene Veszta és Zeusz.

E gondolatból bölcs Regulus nem állt
Cserére, példát adni iszonykodott,
Melly a jövődöbélieknek
Kárt s veszedelmet okozni tudna,

Ha a legénység szánakodót magán
Lelhetne. Láttam függeni római
Zászlókat én a templomokban,
S könnyeden elragadott dridákat

A Poenusoknál, mondd Regulus, s szabad
Polgárainknak karjaikon kötő
Szíjat: kapunk nyíltan valának:
Római Mars ugarolt mezőkön.

Pénzen kiváltott fegyveres élesebb
Leszen? Gonoszhoz károkat adtatok.
A gyapju elvesztett fejrét
Nem veszi vissza magába többé.

A bátor erkölcs is, ha kiveszni tért
Egyszer, fájult szivben nem ohajt helyet,
Mint a fogójából kiverhüdt
Vad suta, félni szokott az olyan,

Ki hitszegőknek hitt s megadá magát:
S az más csatában Poenusokat tipor,
Ki gyáva szíjat vont karokkal
Tűrt, s botor ott remegett haláltól,

Hol a Dücsőség életet osztogat.
Békét hadért mert kérni? Gyalázatos!
Oh, oh te Karthágó! magasbra
Vitt az Olasz veszedelme téged!

Mondják, szemérmes Hitvese csókjait,
S kisdéd szülöttit, mint fogoly, elveté;
A földre nézett, s addig állott
Férfiasan komor arcalattal,

Miglen tanácsát, melly különös vala,
El nem fogadták a haza atyjai;
S könyveztek a nagy Bujdosóra,
Amikor elsietett, baráti.

Jól tudta, melly kín várakozik reá:
Ő mindazáltal hív rokonin s egyéb
Népen keresztül tört magának
Visszafelé menetében útat;

És, mintha szorgos dolgaitól üres
Lévén, Venáfrum rétire vagy kies
Tarentum erdőjére vágyván,
Menne magát kipihenni, elment.

III. 8

[MAECENASHOZ]

Márs kalendáját minek ülöm én meg,
Nötelen lévén: minek e virágok
E rakás temjén, eleven gyp, és szén
Rajta, csudálod,

Nemzeted s Grájok tudományit értő.
Víg lakást s kecskét fogadék Libernek,
Én, kinek lelkét csak alig hogy el nem
Vette ledőlt fa.

E nap évenként jeles, és az, amelly
Szurkozott korsóm dugaszát lerontja,
Melly, midőn Tullus valla Consul, inni
Kezde be füstöt

Jersze, Mecénás, mivel ép barátod,
Száz pohárt hajts fel: valamíg kivirrad,
Itt mulass: minden harag és kiáltás
Messzire légyen.

Tégy le várasról bajos aggodalmat;
Nem mozog Dákus Kotizon csoportja;
Pártütő Médus maga lőn siralmas
Veszte magának.

Régi ellenség Spanyolok határin
Kantaber szolgánk, s valahára láncunk
Rabja: tágított izein, s mezőkről
A Scyta lódul.

Nincs, ki a népet fenyegetse: tennen
Dolgodon sem kell igen elmerülnöd:
Amit órád nyújt, vigan éld, s magadtól
Gondokat üzz el.

III. 10 [LYCÉHEZ]

Innád bátor amaz vég Tanaist, Lice,
Vad férj nője: szemed sirna reám, midőn
Elnyújtózva kemény Éj-szeleket keményb
Ajtódnak küszöbén tőrök.

Mert nem hallod-e, mint zúg, mi kegyetlenül
Ordít Észak ezen gondosan ültetett
Erdőd fái között? Mint jegesíti meg
Éles Jupiter a havat?

Térj már észre; Venus gyűlöli a kevélyt.
Elpattanni szokott a feszes íj. Ne légy,
Mint volt kedvesihez Penelope, konok;
Téged római föld nevelt.

Oh, ámbár sem aranylánc, sem esenkedés,
Sem halvány szeretők képe, sem elcsapó
Férjed Pierisért lángodozó tüze
Nem mozdít: az alázatost

Szánd mégis: te kemény cserfa, te nem szelídb,
Mint a maurusi hév föld hideg állati.
Mindenkor küszöböt vagy zuhogó esőt
Nem szenvedhet el oldalam.

III. 13

[BANDUSIA FORRÁSÁHOZ]

Oh Forrás, ragyogóbb mint üveg, érdemelsz
Bort és illatozó gyenge virágokat!
Holnap nyersz bakot: immár
Szarvas homloka, s harcokat

Kezd harcolni, s Venust úzni: haszontalan;
Mert néked nevelém; hús vizedet piros
Vérrel festi ki pajkos
Nyájam ki nevedékenye.

Nem tudhat teneked hév meleg ártani;
Sőt kedves hideget nálad ígás ökör
Fáradtsága után lel,
S a széllel legelő barom.

Fel fog téged is a Hír, mivel énekem
Tölgyfád, melly bele nőtt hézagossá öblibe
E kőszikla-halomnak,
Mellyről szökve cseveg vized.

III. 18

[FAUNUSHOZ]

Amidőn jársz, kelsz mezeim határin,
Pán, szökő Nimfák szeretője! légy jó
Diszke nyájamhoz, ha gidám eleste
Kedves előtted

Minden év végén, ha Venus szerette
Társa, a korsó teli van borommal;
S régi oltárod szagos illatokkal
Bő füvet éget.

Játszanak barmok szanaszét mezőkön,
Amidőn megtér ötödik December:
Ünnepet tart a falu, csendesesen van
Réteinkre.

A juhok bátrak kinevetni farkast;
Lombokat hánynak neked a nagy erdők;
A kapás tombol s veri a megútált
Földet örömmel.

III. 22

[DIANÁHOZ]

Szűz! vadon berkek s hegyek őrizője,
A Szülők három szavain megindulsz,
S a haláltól elragadod, te hármas
Isteni asszony:

Szent legyen néked majorom fenyője!
Mellyre évenként örömet kanomnak,
Aki készül már agyározni mással,
Vérit elöntöm.

III. 23

[PHIDYLÉHEZ]

Ha tárt karokkal szívedet Ég felé,
Midőn kel új hold, Phydile, felfogod,
S temjént, göbét és új gyümölcsöt
Áldozatul viszesz Isteridnek:

Szölőd nem érez kárhozatos szelet,
Gabnádra sem fog szállni sovány üszög;
Ép, víg marad gyengécske nyájad
Majd, ha komor levegő lesz őszkor.

Azon tuloknak, melly havas Algidus
Bércén s homályos tölgyei közt legel,
Vagy Alba rétén nő kövérré,
Főpapi balta veendi vérét.

Ezt, bár akarnád, nem cselekedheted;
Miért is ölnél sok juhot el, te, ki
Zöld mirtuságból s rosmarinból
Kötsz koszorút kicsiny Istenidnek.

Oltáron a jó szív s vele tiszta kéz,
S kis liszt, sisergő só lobogó tüzön,
Engesztelőbb, mint drágalátos
Áldozat, Isteneid haragját.

III. 26

[VENUSHOZ]

Éltem leányok kedvetekért minap,
S voltam vitézek közt nem alávaló:
Most már ezen templom falára
Fegyverimet feladom Venusnak.

Itt függjön a bal részen az éjjeli
Lámpás, az ív, itt függjön imez dorong,
Melly a betett ajtót előttem
Tudta ijeszteni és kitárni.

Oh Szent! ki boldog ciprusodat birod,
S a hótalan Memphist, nagy Uralkodó!
Érezze már egyszer kegyetlen
Ostorodat Kloe büszkesége.

III. 28

[LYDÉHEZ]

Neptúnus jeles ünnepén
Jobbat mit tehetek? Hozz ide, Lída, bort,
Hozd a Caecubumit hamar.
A bölcs ész rekeszit törd fel erővel is.
A Dél, látod, alá hajol,
Mégis, mintha sebes mentiben állana
A nap, resten adod fel azt
A bort, melly Bibulus Consul alatt teremt.
Neptúnus minekünk leszen
És a Nereidek zöld haja énekünk.
Te horgas citarán zenegd
Látónát s siető Cinthia íjait.
Végversem, kit ural Knidos
S fénylő Cykladesek, zengi, s ki Páfuszán
Hattyuk szárnyaikon röpös;
Illendő dalokat mondok az Éjnek is.

IV. 7

[MANLIUS TORQUATUSHOZ]

Elszaladott a hó: fű jó már vissza mezőkre,
Fáknak is új haja nő.
Változik a föld-szín, megapad patak, és ki nem öntvén
Partra foly árka szerént.
Grácia, két testvérével s Nimfákkal, övetlen
Járni s enyelgeni mer.
Halhatlant ne remélj; int év, int óra is, amelly
Jó napokat ragadoz.
Enyhítnek hideget Zefírek: Kikeletre halált hoz
Nyár, ez is élni szünik;
És majd, a bő Ősz ha kiönti gyümölcseit, ismét
Itt terem a henye Tél.
A gyors Hold ezeket, ha kivesznek is, újra teremti;
Mink, ha oda leesünk,
Hol kegyes Enéás, dús Tullus s Ankus alusznak,
Por, hamu, semmi vagyunk.
Értük mái napot, de ki tudja, ha adnak-e nekünk
Holnapot Isteneink?
Arra mohó kezeket nem nyújt fiad, amit előle
Kényed elélt szabadon.
Majd ha lealkonyodol, s Mínos fog hozni felőled
Fényes ítéleteket,
Torquát, vissza nem ad sem fő Nem, sem jeles erkölcs.
Sem tudományos erő.
Mint pokol éjéből nem menti Diána szemérmes
Hippolitust soha ki;
Lethe vizétől sem szabadítja meg a neki kedves
Piritoust Teseus.

IV. 10

[LIGURINUSHOZ]

Oh, majdan te kemény fajta, Venus díszeivel ki birsz!
Mint vélnéd, hamarabb meglepi pih büszke pofáidat,
S melly most vállaidon lengedez, elhull fiatal hajad,
S tüskés szőr gyönyörű rósa helyett nő ajakid körül.
Sem tükröd Ligarint nem mutat: ah jaj! keseregve szólsz,
Melly ésszel ma birok, mért nevedék nem, vagy azon friss arc
Mért nem jó vissza rám most, mikor így gondolok, érezek.

IV. 13

[LYCÉHEZ]

Kérésemre hajolt, oh Lice, már hajolt
Kérésemre az ég! Rút banya vagy, s akarsz
Szépnek látszani mégis;
Játszol, s szemtelen iddogalsz.

Ámor, kit noszogatsz ittasan, és kinek
Torkod reszketeges dalt hörög; énekes
Klórishál mulat; annak
Vídám ajka körül lebeg;

Mert száradt csaliton hirtelen átröpül;
Gyülöl tégedet is, mert kiveszett fogú,
Mert elráncosodott vagy,
S téged föld hava undokít.

Sem bársony ruha, sem drága selyem s nyakon
Fénylő gyöngy teneked vissza nem adja már
Elmúlt éltedet: Az, nagy
Évkönyv zára alatt marad.

Hol van, hajh! hol amaz kellem, amaz piros
Szín? Abból valamid, csak valamid, van-e,
Amid léhe szerelmet,
S tőlem szívemet ellopá.

Szépség csak te valál szép Cinarán kívül;
De tőlünk Cinarát elragadá hamar
A végzés, az irigy sors;
Nálunk hagyta tovább Licét,

Vén varjut. Sok üdőt él Lice, s ifjaink
Őtet megröhögik csintalanúl, amaz
Fáklyát, melly lobogó volt
Hajdan, most elaszott hamu.

MARTIALIS KÖNYVEIBŐL

I. 55

Még kívánsz-e, akarsz-e több barátot?
Látom, sok van: azok között magamnak
Helyt kérek, ha lehet, ne vess azért el,
Hogy még új vagyok, ám azok valának
Kik most régiek: azt tehát, csak azt nézd,
Ujból régi barát hogyan lehessen.

IV. 77

Nem kértem soha kincset Istentől,
S víg voltam s meglelégedett kevéssel.
Szegénység, te, bocsáss meg, én barátod
Nem lések. Van ok erre? Van; pedig nagy;
Hogy lássam Zoilust lelógni szegről.

VIII. 69

Csak a régieket csudálad, a holt
Költőket, s azokat magasztalod fel:
Nem bánom, de ne bánd te is ha mondom,
Kedvedért Volocerra, nem halok meg.

VIII 75

Aggott asszonyokat s vajutt dadákat
Vissz társúl, ha teátrumokba mégy, vagy
Sétáló helyeken fel és alá jársz:
Így már szép s fiatalka vagy, Fabulla.

IX. I 1

Másoknál örömet keressz ebédet,
S mégis mást fenyegetsz, gyalázzs: javaslom,
E rút s durva szokáson adj ki, Poltron;
Nem lehet szabad ember, aki torkos.

XI. 36

Sok vendéget ebédre hívsz, s közikbe
Engem, jóllehet ismeretlenek mind;
Ha szót nem fogadok, reám neheztelsz;
De énnékem okom van elmaradnom;
Nincs kedvem, ha magam vagyok, lakozni

V. 30

Gellia, énnékem ha mikor küldesz, nyulat, ettől,
Márkom, igen szép lesz hét napig, azt izened.
Ez ha igaz, ha való, és nem csúf tréfa: nem ettél,
Oh kedves kincsem, Gellia, még te nyulat.

.oOo.